

AGRONOMSKI FAKULTET SVEUČILIŠTA U ZAGREBU

• FACULTY OF AGRICULTURE UNIVERSITY OF ZAGREB

ZAVOD ZA EKONOMIKU POLJOPRIVREDE I AGRARNU SOCIOLOGIJU

• DEPARTMENT OF AGRICULTURAL ECONOMICS AND RURAL SOCIOLOGY

10 000 Zagreb, Svetosimunska cesta 25, HRVATSKA / CROATIA, Tel. 385 1 2393777, Fax 385 1 2393745

**OCJENA POSTOJEĆEG STANJA RURALNOG PROSTORA, ISTRAŽIVANJE I UTVRĐIVANJE
PRIORITETA I CILJEVA RAZVITKA RURALNOG PROSTORA NA PODRUČJU GRADA
ZAGREBA ZA RAZDOBLJE 2009.-2016.**

- idejni projekt -

Zagreb, OŽUJAK 2010.

GRGIĆ I SURADNICI

SAŽETAK PROJEKTA

Projekt:	Ocjena postojećeg stanja ruralnog prostora, istraživanje i utvrđivanje prioriteta i ciljeva razvijanja ruralnog prostora na području Zagreba za razdoblje od 2009 do 2016 godine
Naručitelj:	Grad Zagreb Gradski ured za poljoprivrednu i šumarstvo
Izvršitelj:	Agronomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
Vrijeme istraživanja:	Lipanj 2009. - Studeni 2009. godine
Vrijeme izvršenja:	Lipanj 2009. - Ožujak 2010. godine
Završni rezultat:	Studija

Stručni tim na izradi projekta:

Voditelj projekta: Doc. dr. sc. Ivo Grgić
Stručni suradnici: Dalibor Georgijevski
Prof. dr. sc. Damir Kovačić
Prof. dr. sc. Ramona Franić
Prof. dr. sc. Miroslav Tratnik

Ostali suradnici Prof. dr. sc. Dragutin Petošić
Doc. dr. sc. Marija Cerjak
Jerko Markovina, prof. psih.
Magdalena Zrakić
Samir Hadžiavdić
Koordinator projekta: Biserka Petošić, dipl. ing.

Rezultati istraživanja na ovom projektu vlasništvo su GRADA ZAGREBA. Pri korištenju autorskih materijala članova stručnog tima nastalih pri izradi projekta, grad se obvezuje isticati ime autora i ustanove autora.

Agronomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu može rabiti rezultate ovog istraživanja uz suglasnost grada Zagreba.

PREDGOVOR

Ruralni prostor koji okružuje velika urbana središta, pa tako i ruralni prostor na području Grada Zagreba ima ponešto drugačiju ulogu i važnost nego ruralni prostor u klasičnom smislu. Poljoprivredna proizvodnja i opskrba grada poljoprivredno-prehrambenim proizvoda nije danas njegova najvažnija funkcija. Isto tako, lokalno stanovništvo, u sve manjoj mjeri se profesionalno bavi poljoprivrednom djelatnošću i iz nje ostvaruju sve manje prihode.

Ruralni prostora Grada Zagreba je prvenstveno mjesto za kvalitetan život i rad lokalnog stanovništva. Prednosti život u ruralnom prostoru na području Grada Zagreba su prirodno okruženju, odsustvo gužvi i stresa, koje nosi gradski život, a istovremeno razvijena infrastruktura, koju ima većina mjesta u ruralnom prostoru ili se infrastruktura nalazi u neposrednoj blizini, urbanom dijelu Grada Zagreba.

Jedna od funkcije ruralnog prostora na području grada Zagreba bez sumnje će i dalje ostati poljoprivredna proizvodnja. Poljoprivredna proizvodnja na ovom području treba se orijentirati na proizvodnju svježih, visoko kvalitetnih i ekološki prihvatljivih poljoprivrednih proizvoda bez ili uz minimalno korištenje, kemijskih sredstava. Prema tome bi dugoročni cilj trebao biti prelazak svih poljoprivrednih proizvođača na području Grada Zagreba na ekološku poljoprivrednu proizvodnju. Gradski ured za poljoprivredu i šumarstvo odnosno Grad Zagreb, mogu ubrzati ovaj razvitak kroz veće poticanje ekološke poljoprivrede.

Pregovori o pridruživanju Europskoj uniji otvorili su Hrvatskoj mogućnost korištenja sve većeg broja razvojnih programa financiranih iz proračuna EU. Grad Zagreb i do sada je podržavao i davao inicijative za razvitak poljoprivrede i seoskog prostora u bližem i širem okruženju.

Područje grada Zagreba osim svoga urbanog dijela obuhvaća i značajan prostor koji po svim obilježjima definiramo kao ruralni.

Valorizacija resursa ruralnog prostora te određenje osnovnih smjernica srednjoročnog razvijanja potrebno je zbog korištenja šansi koje se nude u sinergijskom učinku između urbanog i ruralnog dijela područja Zagreba.

Ruralni prostor zanimljiv je sa više aspekata i to kao:

- poljoprivredno proizvodno područje blizu najvećeg potrošačkog središta – Zagreba
- područje življenja
- područje kraćeg i dužeg odmora

Prepoznavši ruralni prostor kao jedno od blaga svojega područja, grad Zagreb ga želi sačuvati te primjerno koristiti njegove resurse. Zbog toga a u okviru najnovijih zbivanja u državnom i međunarodnom okruženju, Gradski ured za poljoprivredu i šumarstvo svoje djelovanje nastoji u najvećoj mogućoj mjeri prilagoditi očekivanim promjenama. Shodno tome, planiranje razvijanja ruralnog prostora u narednom razdoblju treba odraditi prema načelima i metodama suvremene razvojne politike EU.

Dosadašnje mjere i aktivnosti u poljoprivredi i šumarstvu na području Grada Zagreba bile su usmjerenе prema vlastitom ruralnom prostoru i poljoprivredi (najviše kroz potpore) ali i prema području hrane kroz oblike promocija, sajmova, stvaranje robnih marki i sl.

U izradi studije sudjelovali su Doc. dr. sc. Ivo Grgić, Prof. dr. sc. Ramona Franić, Prof. dr. sc. Damir Kovačić, Prof. dr. sc. Miroslav Tratnik, Prof. dr. sc. Dragutin Petošić, mr. sc. Dalibor Georgijevski, Doc. dr. sc. Marija Cerjak, Jerko Markovina, prof. psih., Magdalena Zrakić te

Samir Hadžiavdić. Voditelj projekta je bio Doc. dr. sc. Ivo Grgić, a koordinator projekta Biserka Petošić, dipl. ing..

Posebno bih se zahvalio osobama koje su sudjelovale u anketi kao ispitanici te učesnicima rasprava organiziranih u Gradsko uredu za poljoprivredu i šumarstvo Grada Zagreba.

Studija je predana Naručitelju u studenom 2009. godine, a nakon toga su u izravnim kontaktima Izvršitelja i Naručitelja dorađene određene mjere. Nakon održane konačne rasprave sa predstavnicima poljoprivrednih proizvođača, udruga te drugih zainteresiranih usuglašen je konačan tekst Studije.

Doc. dr. sc. Ivo Grgić
Voditelj projekta

Sadržaj

Popis tablica i grafikona	6
Tablice u tekstu.....	6
Grafikoni u tekstu	7
Popis korištenih kratica	8
IZVRŠNI SAŽETAK	9
Rezultati istraživanja.....	9
UVOD	17
PODRUČE ISTRAŽIVANJA U PROJEKTU	19
CILJ I SVRHA ISTRAŽIVANJA	22
METODOLOŠKE NAPOMENE I IZVORI PODATAKA.....	24
RURALNI RAZVOJ U EU: STRATEŠKI CILJEVI I MJERE.....	28
REPUBLIKA HRVATSKA: LOKALNA SAMOUPRAVA I PROMJENE SUSTAVA POTPORE POLJOPRIVREDI I RURALNOM RAZVOJU.....	31
EU FONDOVI I POLJOPRIVREDA HRVATSKE U PREDPRISTUPNOM RAZDOBLJU	34
NEKA OBILJEŽJA RURALNOG PODRUČJA I POLJOPRIVREDE GRADA ZAGREBA	39
REZULTATI ISTRAŽIVANJA.....	46
Socio-demografska obilježja kućanstava i ispitanika.....	46
Spolna i dobna struktura ispitanika	46
Školska spremamost i zanimanje kućedomaćina	48
Zanimanje upravitelja gospodarstva	48
Ruralno područje Grada Zagreba	51
Najveći problemi za život u ruralnom području	52
Socijalni i ekonomski problemi ruralnog područja Grada	53
Stanje komunalne i društvene infrastrukture	55
Pravci i metode poboljšanja života u ruralnom području	59
Poljoprivredno gospodarstvo i poljoprivreda	64
Osnovna obilježja gospodarstava i proizvodnje	64
Poljoprivreda danas i očekivane promjene	67
Poljoprivredna proizvodnja i problemi	68
Poslovna i institucionalna suradnja OPG-a.....	70
Ekološka poljoprivreda	72
Fondovi potpore razvitku poljoprivrede i ruralnom prostoru	74
SWOT ANALIZA	76
Održiva i konkurentna poljoprivreda.....	77

Održivi dohodak i kvaliteta života u ruralnim područjima	78
OSNOVNE SMJERNICE POLJOPRIVREDNOG I RURALNOG RAZVITKA	79
Poljoprivredni razvitak	79
Ruralni razvitak	81
Gradski ured za poljoprivredu i šumarstvo.....	84
STRATEŠKA RJEŠENJA: STRATEŠKI CILJEVI, PRIORITETNA PODRUČJA I MJERE	86
MJERE I AKTIVNOSTI PO GODINAMA	110
ZAKLJUČCI	112
POPIS KORIŠTENE LITERATURE I DOKUMENTACIJE.....	114
Popis sudionika radionica	Error! Bookmark not defined.
Anketna upitnica „Ocjena postojećeg stanja i mogućnost razvoja ruralnog prostora na području Grada Zagreba za razdoblje od 2009 do 2016 godine“	116

Popis tablica i grafikona

Tablice u tekstu

Tablica 1 Anketirani po naseljima	20
Tablica 2 Anketni uzorak	27
Tablica 3 Pogodnost površina za razvoj pojedine grane poljoprivredne proizvodnje	42
Tablica 4 Površina zona zaštite izvorišta izvan GUP-a na poljoprivrednom zemljištu.	45
Tablica 5 Spol kućedomačina.....	46
Tablica 6 Dob kućedomačina	47
Tablica 7 Školska spremu kućedomačina	48
Tablica 8 Zanimanje kućedomačina.....	49
Tablica 9 Broj članova kućanstva.....	50
Tablica 10 Koliko Vam se sviđa život u ruralnom prostoru?	51
Tablica 11 Najveći životni problemi u ruralnom prostoru.....	52
Tablica 12 Vrijednost socio-ekonomskih problema za ruralno područje.....	54
Tablica 13 Stanje komunalne i društvene infrastrukture	56
Tablica 14 Način poboljšanja života u ruralnom prostoru	59
Tablica 15 Što bi ispitanik mogao učiniti da bi se poboljšao život u ruralnom prostoru	60
Tablica 16 Mjere kojim bi Država mogla poboljšati život u ruralnom području.....	62
Tablica 17 Mjere kojim bi Gradska uprava mogla poboljšati život u ruralnom području	63
Tablica 18 Tipovi gospodarstava s obzirom na prevladavajuću proizvodnju	65
Tablica 19 Glavni problemi poljoprivrede ruralnog područja	68
Tablica 20 Glavni problemi poljoprivrede s kojima se susreću ispitanici	69
Tablica 21 Vrijednost problema za ispitanike i njihovo poslovanje	70
Tablica 22 Zadovoljstvo ispitanika suradnjom.....	71

Grafikoni u tekstu

Graf 1 Rukovoditelj kućanstva prema spolu.....	46
Graf 2 Dobna struktura rukovoditelja kućanstva	47
Graf 3 Rukovoditelji kućanstva prema školskoj spremi	48
Graf 4 Zanimanje rukovoditelja kućanstva	49
Graf 5 Kućanstva prema broju članova	50
Graf 6 Zadovoljstvo životom u ruralnom prostoru.....	51
Graf 7 Najveći životni problem u ruralnom prostoru	53
Graf 8 Vrijednost socio-ekonomskih problema za ruralno područje	55
Graf 9 Stanje komunalne i društvene infrastrukture	58
Graf 10 Način poboljšanja života u ruralnom prostoru.....	60
Graf 11 Što bi ispitanik mogao učiniti da bi se poboljšao život u ruralnom prostoru.	61
Graf 12 Mjere kojima bi Država mogla poboljšati život u ruralnom prostoru	62
Graf 13 Mjere kojima bi Gradski ured mogao poboljšati život u ruralnom prostoru .	63
Graf 14 Obiteljska poljoprivredna gospodarstva s obzirom na izvor prihoda i važnost izvora u ukupnim primanjima	64
Graf 15 Struktura anketiranih gospodarstava prema veličini korištene obradive površine	65
Graf 16 Pojavnost gospodarstava u kanalima prodaje poljoprivrednih proizvoda	67
Graf 17 Poljoprivredna proizvodnja u posljednjih 5 i planovi za narednih 5 godina..	68
Graf 18 Zadovoljstvo ispitanika suradnjom sa MPRRR, Gradskim uredom i poljoprivrednicima	72
Graf 19 Pretpostavke uz koju bi ekološki proizvodili.....	74
Graf 20 Očekivanja da će se u narednih 5 godina natjecati za određene fondove....	75

Popis korištenih kratica

BDP	Bruto domaći proizvod
CAP	Common Agricultural Policy
CARDS	Community Assistance for Reconstruction, Development and Stabilization
DZS RH	Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske
GU	Gradski ured za poljoprivredu i šumarstvo
EU	Europska unija
ISPA	Instrument for Structural Policies for Pre-Accession
MPRRR	Ministarstvo poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja Republike Hrvatske
NKD	Nacionalna klasifikacija djelatnosti
NN	Narodne novine
NPPSP	Nacionalnog programa za poljoprivredu i seoska područja
NUTS	Nomenclature des Unites Territoriales Statistiques
OPG	Obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo
RH	Republika Hrvatska
SAPARD	Special Accession Programme for Agriculture and Rural Development
SWOT	Strengths, weaknesses, opportunities and threats (<i>eng.</i> , snage, slabosti, prigode i prijetnje)
UN FAO	United Nations Food and Agricultural Organisation
ZPP	Zajednička poljoprivredna politika

IZVRŠNI SAŽETAK

Rezultati istraživanja

Ruralni prostor koji okružuje velika urbana središta, pa tako i ruralni prostor na području Grada Zagreba ima ponešto drugačiju ulogu i važnost nego ruralni prostor u klasičnom smislu. Poljoprivredna proizvodnja i opskrba grada poljoprivredno-prehrambenim proizvoda nije danas njegova najvažnija funkcija. Isto tako, lokalno stanovništvo, u sve manjoj mjeri se profesionalno bavi poljoprivrednom djelatnošću i iz nje ostvaruju sve manje prihode.

Ruralni prostora Grada Zagreba je sve značajnije mjesto za kvalitetan život i rad lokalnog stanovništva. Prednosti života u ruralnom prostoru na području Grada Zagreba su prirodno okruženje, odsustvo gužvi i stresa koje nosi gradski život, a istovremeno je razvijena infrastruktura, koju ima većina mjesta u ruralnom prostoru ili se infrastruktura nalazi u neposrednoj blizini, urbanom dijelu Grada Zagreba.

Dosadašnje mjere i aktivnosti u poljoprivredi i šumarstvu na području Grada Zagreba bile su usmjerene prema vlastitom ruralnom prostoru i poljoprivredi (najviše kroz potpore) ali i prema području hrane kroz oblike promocija, sajmova, stvaranje robnih marki i sl. Od značajnijih dokumenta novijeg razdoblja značajniji su:

- Inventarizacija poljoprivrednog zemljišta grada Zagreba i preporuke za poljoprivrednu proizvodnju
- Plan navodnjavanja i gospodarenja poljoprivrednim zemljištem Grada Zagreba
- Socio-ekonomski čimbenici pokretljivosti pučanstva na ruralnom području Hrvatske i grada Zagreba
- Razvitak agroturizma na području grada Zagreba i okolice

Aktivnosti su bile i u skladu sa strateškim dokumentima Republike Hrvatske i to:

- Zakon o poljoprivredi
- Strategija ruralnog razvijanja Republike Hrvatske
- Nacionalni program za poljoprivrodu i seoska područja

Ciljevi ovog Projekta su izrada znanstveno-stručne podloge za djelovanje na programu razvijanja ruralnog područja tijekom slijedećih godina, te izrada dokumenta koji svojom strukturom i predloženim mjerama udovoljava potrebama razvijanja ruralnog prostora Grada i po načelima odgovara suvremenom programiranju ruralnog razvijanja.

S obzirom na prirodu i ciljeve projekta u istraživanju je primijenjena kombinacija terenskog istraživanja i istraživanja za stolom.

U okviru **terenskih istraživanja** provedena je *Anketa stanovnika ruralnog prostora Grada* sa ciljem dobivanja što kvalitetnijih podataka o njihovim problemima, očekivanjima i namjerama u srednjoročnom razdoblju.

Održane su **radionice** na kojim su sudjelovali predstavnici poljoprivrednika, udruga, zadruga, Gradskog ureda za poljoprivredu te suradnika na projektu. Radionica su osmišljene kao ciljana rasprava prema segmentima SWOT analize. Isto tako, od koristi su bile informacije i preporuke stručnjaka drugih institucija Grada i Države kao što su Gradski ured za gospodarstvo, Ministarstvo poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja, Hrvatske gospodarske komore i drugih.

U okviru **desk top istraživanja** analizirani su dostupni strateški i programski razvojni dokumenti države i Grada Zagreba.

Posebna je pozornost posvećena **važećim uredbe ZPP-e** koje se odnose na postojeće i buduće programe te na politiku ruralnog razvijanja, ali i na promjene sustava potpore poljoprivrednom i ruralnom razvijanju posebno sa aspekta jedinica lokalne uprave i samouprave.

Strateški ciljevi ruralnog razvoja EU su slijedeći:

- poboljšanje konkurentnosti poljoprivrede i šumarstva podupiranjem restrukturiranja, razvoja i inovacija;
- poboljšanje okoliša i krajolika podupiranjem upravljanja zemljištem;
- poboljšanje kvalitete života u ruralnim područjima i poticanju raznolikosti gospodarskih djelatnosti.

Sukladno strateškim ciljevima ruralnog razvoja u EU, i Hrvatska je 09. srpnja 2009. godine Zakonom o državnoj potpori poljoprivredi i ruralnom razvoju definirala svoje strateške ciljeve i mjere za ostvarenje tih ciljeva. Zakonom je definirano područje djelovanja jedinica lokalne samouprave od kojih izdvajamo najvažnije:

- U okviru svojih programa potpore poljoprivredi i ruralnom razvoju jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave mogu financirati mjere ruralnog razvoja sukladno odredbama Zakona o državnoj potpori poljoprivredi i ruralnom razvoju.
- Jedinice lokalne samouprave ne mogu financirati mjere koje se temelje na cijeni, količini, jedinici proizvodnje i/ili jedinici sredstava za proizvodnju. Po posebnim propisima zaključno sa 31.12.2010. moguće je odobravati lokalne potpore poljoprivredi.
- Jedinice lokalne samouprave za mjere iz svojih programa potpore poljoprivredi i ruralnom razvoju dužne su zatražiti odobrenje Ministarstva poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja, koje odobrava ili ne odobrava programe, a kojem su ujedno i dužne podnosići izvješće o provedbi odobrenih mjeru.

Ruralni prostor Grada obuhvaća 68 naselja sa ukupno 12.146 kućanstava i 42.507 stanovnika pri čemu je manji broj naselja imao više od 1000 stanovnika. U razdoblju između dva popisa stanovništva područje je imigratorno i broj stanovnika povećao se za 20%.

Osim što regionalno (pa stoga i kulturološki) pripada području sjeverozapadne Hrvatske, ruralni prostor na području Grada Zagreba obilježava ponajprije njegova integriranost u najvećoj urbanoj cjelini u državi. Stoga, u planiranju razvoja ovog

područja, treba imati na umu da ovakve okolnosti osiguravaju brojne prednosti u odnosu na sva ostala ruralna područja u Hrvatskoj, ali i upozoravaju na njegovu izuzetnu ranjivost, upravo zbog pritiska urbanog dijela Grada koji se intenzivno širi – sve se više povećava površina izgrađenog i uređenog prostora u odnosu na prirodni.

Općenito, razvitkom gospodarskih odnosa, poljoprivreda, kao osnovna djelatnost u ruralnom prostoru, gubi na svom značenju, iako u našim uvjetima još uvijek ima dominantnu ulogu. Sve značajnije postaju stambena i turistička funkcija ruralnog prostora, a razvitak prometne infrastrukture čini ih sve dostupnijima kao odredištima za odmor ili zabavu.

Anketa „**Ocjena postojećeg stanja i mogućnost razvoja ruralnog prostora na području Grada Zagreba za razdoblje od 2009 do 2016 godine**“ sastojala se od tri cjeline i to a) Ruralno područje Grada Zagreba; b) Poljoprivredno gospodarstvo i poljoprivreda te c) Demografska obilježja.

Ukupno je anketirano 639 kućanstava od čega 139 namjernim odabirom te njih 500 slučajnim.

Oko 80% nositelja gospodarstva/kućanstva su bile muške osobe. Prosječna dob anketiranih je 53 godina pri čemu je muških 54,4 te ženskih 47,6 godina. Najveći dio ispitanika (49,8%) je bio u „zreloj dobi“ (od 46 do 65 godina) dok je značajno manji dio u nižoj životnoj dobi tj. do 35 godina (7,8% ispitanika).

Skoro dvije trećine ispitanika su sa srednjom školom ali je značaja dio i onih sa osnovnom (26,7%) odnosno bez škole (3,5%). Nepovoljnija je struktura kod ispitanika sa poljoprivrednim gospodarstvom gdje je 41,4% sa osnovnom i 6,8% bez škole, a sa srednjom školom je 46,8% ispitanika.

Najveći dio ispitanika (31,2%) je ne-poljoprivredni u radnom odnosu, za trećinu manje (23,8%) su poljoprivrednici te je relativno visok udjel umirovljenika (20,1%). Ispitanici sa poljoprivrednim gospodarstvom, što je i za očekivati, u najvećem dijelu (51,6%) su poljoprivrednici, zatim umirovljenici, ne-poljoprivrednici itd.

Prosječna veličina anketiranog kućanstva je 4,2 člana pri čemu je najveći broj kućanstava sa 4 (22,1%) i 5 (22,1%) članova. Sa 7 i više članova je samo 739% anketiranih. Nešto drugačija slika je kod kućanstava sa poljoprivrednim gospodarstvom. Prosječna veličina anketiranog kućanstva je 4,6 članova pri čemu je najveći broj kućanstava sa 5 (20,1%) te sa 6 (15,8%) članova, a sa 7 i više članova ih je čak 14,8% anketiranih.

Preko dvije trećine ispitanika (67,3%) izjavilo je da im se život u njihovom ruralnom području sviđa. Skoro četvrtačina ispitanika je indiferentna prema svome prostoru a samo mali dio (9,5%) ih je izjavilo da im se ne sviđa život u njihovom ruralnom prostoru.

Ispitanici kao najveći problem svoga mjesta smatraju neriješenu kanalizaciju i odvodnju. Rješenje ovoga problema često je povezano sa raštrkanošću naselja što iziskuje značajna ulaganja u rješavanje toga problema. Na drugom mjestu je problem neodgovarajućih društvenih i kulturnih sadržaja. Kao treća skupina problema su ostali problemi kao rezultat veličine uzorka i pojedinačnog viđenja problema unutar naselja. Iako poljoprivreda kao nekad dominantna djelatnost ruralnog prostora polako „uzmiče“ problemi vezani uz nju i općeniti njen položaj visoko je na ljestvici

problema. Ostali problemi ruralnog prostora su drugi komunalni problemi, ceste i povezanost sa Gradom, neuređenost javnih površina i zagađenost prostora, nedostatak vrtića, nezaposlenost i nizak standard, nedostatak gradskog plina i trgovina mješovite robe te nedostatak mladih.

Iako su vrlo precizno ukazali na probleme koji su prisutni u njihovom ruralnom prostoru mnogo teže se odlučuju kod preporuka kako bi se mogao poboljšati život u ruralnom području. Petina ispitanika ne zna kako bi se to moglo učiniti niti koje bi to bile mjere. Sličan postotak ih smatra da bi se život poboljšao ulaganjem u komunalnu infrastrukturu kao i širokom lepezom različitih mjeru koje smo svrstali u skupinu ostalo. Značajan dio ispitanika (15,4%) ih smatra da se to može učiniti sa pomoću u plasmanu poljoprivrednih proizvoda odnosno drugim oblicima pomoći poljoprivredi, manji dio povećanjem zaposlenosti i/kroz otvaranje novih pogona, nuđenjem bogatijih sadržaja za mlade i poticanjem ostanka u selima, zatim boljom povezanošću sa gradom te samo njih 1,6% smatra da se nikako ne može pomoći.

Najveći dio ispitanika (39,7%) ne zna što bi on kao pojedinac mogao učiniti. Veliki dio njih (21,4%) smatra da kao pojedinac ne može ništa te ako tome pridodamo i dio njih (7,4%) koji smatraju da ne mogu ništa odnosno malo tada ih ogroman dio (68,5%) ulogu pojedinca u utjecaju na promjene u ruralnoj odnosno svojoj sredini smatra minornom.

Ispitanicima smo ponudili mogućnost da navedu (do) tri mjere kojima bi Država mogla poboljšati život u ruralnom području. Kod ovoga posebice zabrinjava da veliki dio ispitanika nije ponudio niti jednu od mogućnosti odnosno niti jednu mjeru. Daleko najveći dio ispitanika kao mjeru poboljšanja života u ruralnom prostoru očekuje potporu poljoprivredi i to od izravne (cjenovne, dohodovne itd.) do neizravne (pomoć u poslovnom povezivanju, marketingu itd.). Značajna očekivanja su od ulaganja u infrastrukturu (komunalnu i društvenu) i u nova zaposlenja. Država postaje sve skuplja te se očekuje smanjenje troškova (komunalija, PDV itd.) te poboljšanje administracije odnosno povećanje njene efikasnosti. Također su značajna očekivanja od svekolike pomoći mladima kroz mjere potpore ostanku na selu. Dio ispitanika očekuje pomoći i kod rješenja problema poljoprivrednog zemljišta, zatim da može pomoći i savjetima, informacijama, obrazovanjem, ali također da se ispune dana obećanja, a ne da se laže.

Niža razina administrativne vlasti od koje se očekuju rješenje i pomoći ruralnom prostoru je Grad Zagreb. Također zabrinjava visoki postotak onih koji nisu ponudili nikakvu mjeru (42,6% ispitanika) što je nešto više nego kod očekivanih mjeri Države. Najveća očekivanja od Grada su od ulaganja u infrastrukturu (komunalnu i društvenu). Bitno manji, ali značajan, dio ispitanika očekuje od gradske uprave pomoći kroz potporu poljoprivredi te u poboljšanju prometne veze sa gradom. Kod značajno manjeg udjela ispitanika su očekivanja od gradske uprave mjeru pomoći mladima, smanjenju troškova (komunalija, PDV itd.), ulaganja u nova zaposlenja, poboljšanje administracije, ispunjenje obećanja te rješenje problema poljoprivrednog zemljišta.

Glavnina poljoprivrednih proizvodnih jedinica na području Grada su obiteljska poljoprivredna gospodarstva (OPG), manji dio su poljoprivredne tvrtke te poljoprivredne zadruge.

Najveći dio anketiranih gospodarstava su tzv. klasična OPG (94,9%), znatno manji dio ih je u sustavu PDV-a (4,0%) te neznatno (1,2%) su registrirana kao obrt.

Anketirana gospodarstva su prosječno malih vlastitih obradivih površina 2,45 ha i njih 64,9% ih je veličine do 3 ha sa heterogenom proizvodnom strukturom.

Poljoprivrednici svoje proizvode prodaju kroz nekoliko kanala prodaje i to na gospodarstvu, lokalnoj tržnici, veletržnici, ugostiteljima, agro-gospodarstvima te kroz neke druge kanale prodaje. Kao najzastupljeniji kanal prodaje je prodaja na gospodarstvu, zatim prodaja na lokalnoj tržnici. Najmanje je zastupljena prodaja kroz ugostiteljstvo i agro-gospodarstvima.

Većina anketiranih (50,6 %) tvrdi da im se u posljednjih pet godina smanjuje poljoprivredna proizvodnja, manji dio (37,8 %) da je ostala ista te samo kod 11,6 % je došlo do povećanja poljoprivredne proizvodnje.

Značajniji je njihov stav o planovima u sljedećem srednjoročnom razdoblju. Najveći dio anketiranih (41,0 %) nema uopće planova za narednih pet godina vezanih za poljoprivrednu proizvodnju, značaj dio (35,2 %) će smanjiti, da će ostati na istoj razini misli ih 15,3% te da će povećati očekivanja su samo njih 8,4% anketiranih.

Anketirani koji planiraju povećati poljoprivrednu proizvodnju to će učiniti zbog većeg prihoda/zarade, zbog konkurentnosti, zbog povećane potražnje te ostalih razloga.

Razlozi za zadržavanje proizvodnje na istoj razini su da toliko mogu proizvesti, postojanje problema plasmana i opće nesigurnosti i drugih razloga.

Uzroci zbog kojih se očekuje smanjenje poljoprivredne proizvodnje su nedostatak radne snage, visoki troškovi-gubici, problem tržišta te drugi problemi.

Najveći problem za poljoprivredu ruralnog područja Grada je nesređeno tržište i to od problema otkupa, cijena, nedostatnih količina neujednačene kakvoće do nelojalne konkurenциje. Na drugom mjestu je skupina pojedinačnih problema u kategoriji „ostali“, a zatim problem skupih poljoprivrednih inputa. Značajan problem za poljoprivrednike predstavlja veličina posjeda i njegova opremljenost. Sukladno tome iako kao problem manje je naglašen nedostatak radne snage odnosno relativno visoka dob poljoprivrednika.

Kao najveći problem za poslovanje ispitanika pojavljuju se cijene i to cijena koju postižu u prodaji svojih proizvoda te cijene i dostupnost repromaterijala. Odnos državne uprave prema seljaku sadrži cijeli sklop pojmove i problema kao što su psihološki, sociološki, ekonomski, vrijednosni itd. koji su prema mišljenju ispitanika daleko ispod razine koju zaslužuju poljoprivredni proizvođači. Veliki problem je nabava strojeva i opreme te s time povezano postojeći (nepovoljni) uvjeti kreditiranja. Jakosno slijedi problem radne snage, skladištenje i priprema proizvoda za tržište te najam radnika. Značajan problem anketiranim je rascjepkanost zemljišta/posjeda te logično i iskorištenost strojeva i opreme. Kao problem percipira se dostupnost poslovnih informacija (cijene,kreditiranje itd.) te dostupnost savjeta stručnjaka. Slijedi kupnja/zakup zemljišta, poznavanje uporabljene tehnologije te veličina posjeda.

Teoretski, ispitanici mogu ostvariti suradnju s drugim poljoprivrednicima te mnogim institucijama koje imaju doticaja većeg ili manjeg sa

poljoprivrednicima/poljoprivredom. Ispitanici su najzadovoljniji suradnjom s drugim poljoprivrednicima, zatim sa HZPSS te Gradskim uredom za poljoprivredu. Znatno manje ih je zadovoljno suradnjom sa MPRR, poslovnim bankama, nevladinim udrugama i turističkim agencijama.

Posebno je zabrinjavajući veliki postotak ispitanika koji nemaju nikakve suradnje sa pojedinim institucijama. Najveći postotak ispitanika nema suradnju sa turističkim agencijama, zatim nevladinim udrugama, poslovnim bankama, MPRR, HZPSS, s drugim poljoprivrednicima te sa Gradskim uredom za poljoprivredu.

Jedan od načina povećanja proizvodnje je međusobno udruženje između poljoprivrednih proizvođača i to posebice kod istih proizvodnji. Više od trećine ispitanika (36,3 %) bi se udružilo s ostalim/drugim proizvođačima radi zajedničkog plasmana svojih proizvoda. trećina ne bi (30,1 %) kao i da ne zna (28,9 5%), a manji dio ih je već član neke asocijacije.

Najveći dio ispitanika (36,4 %) smatra da bi pokretač/inicijator udruživanja trebala biti lokalna vlast, manji dio (33,0 %) sami proizvođači, nešto manje od trećine (28,2 %) ne zna te najmanji dio ih (7,6 %) očekuje da bi to bio netko treći7ne spomenuti.

Najveći dio ispitanika (36,3 %) nema nikakvo mišljenje o ekološkoj poljoprivredi te sa onima koji ne proizvode niti misle ekološki proizvode (27,9 %) čine poljoprivredne proizvođače koje vjerojatno ne treba očekivati ubrzo u takvoj proizvodnji. Značajan dio ispitanika (27,5 %) izjavio je da već proizvode ekološki te manji dio ih ne proizvodi, ali razmišlja da započne sa njom (8,4 %).

Razlozi zbog kojih se ne proizvodi ekološki su različiti. Najveći dio ispitanika (39,9 %) kao razlog je naveo široki spektar pojedinačnih razloga od mogućnosti da se pod ekološkom prodaje sve do toga da je sve to samo marketinški trik prema neupućenim i povodljivima, koje smo skupno stavili pod ostalo. Skoro trećina ispitanika (28,3 %) razlog vidi u niskoj cijeni takvih proizvoda odnosno u neisplativosti proizvodnje, manji dio (10,1 %) nema dovoljno radne snage, ne zna mnogo o toj proizvodnji i/ili nije razmišlja (9,4 %), neadekvatnom tržištu (8,7 %) te u problemu da se radi o zahtjevnoj proizvodnji koja traži i više znanja (3,6 %).

Za najveći dio ispitanika preduvjet ekološke proizvodnje je sigurnost prodaje odnosno uređeno tržište ekoloških proizvoda. Visoko mjesto zauzima problem radne snage odnosno visoka prosječna dob ispitanika, zatim pomogla bi im veća potpora države, više cijene odnosno očekivano veća zarada, bolja stručna pomoć te veće proizvodne površine.

Značajan dio ispitanika (52,8 %) ih smatra potrebnim dodatna kapitalna ulaganja u poljoprivredno gospodarstvo u narednih pet godina ali samo ih je 79 ili njih 60 % odnosno samo 29,1 % ukupno anketiranih iskazalo visinu sredstava. Prosječno iskazane potrebe su oko 480 tisuća kuna i to od deset tisuća do pet milijuna kuna. Potrebna sredstva bi se najviše ulagala u nove strojeve i opremu, povećanje posjeda i uređenje zemljišta, gospodarske objekte te u neka druga ulaganja (podizanje dugogodišnjih nasada, obnovu postojećih objekata itd.).

Najveći dio ispitanika kao razlog nekorištenja pred-pristupnih fondova ističe nedostatak informacija o fondovima i uvjetima (32,2%), na drugom mjestu je skupina ostalih razloga (19,0 %), manji dio ih nema projekata prihvatljivih za takve

uvjete (14,9 %), ne zanima ih (9,1 %), koriste svoja sredstva a ne da ih drugi iskorištavaju (7,4 %), visoke su dobi (6,6 %), ne znaju ni sami (5,8 %) te velika administracija i papirologija (5,0 %).

Nešto veći postotak ispitanika (21,6 %) ih je čulo za IPARD program.

U narednom razdoblju manji dio (10,1 %) ih je siguran će se kandidirati za nepovratna sredstva, znatno veći (41,4 %) da ne zna te najveći (48,5 %) da se neće kandidirati.

S obzirom na stvarne i očekivane probleme javlja se pitanje mogućnosti korištenja usluga savjetnika. Značajan dio ispitanika (17,3%) ih namjerava koristiti njihove usluge, veći dio (39,2 %) ne te najveći dio (43,5 %) još nije siguran da ili ne.

Kod mnogih odluka i budućih poteza značajnu ulogu imaju oni koji se na postavljeno pitanje odgovorili sa „ne znam“. Tako je potrebu treninga za IPARD programom iskazao relativno veliki dio ispitanika (27,4 %) kao i dio onih koji to smatraju nepotrebnim. Najveći dio ih nema mišljenje o tome (45,1 %).

U sljedećih pet godina najviše se ispitanika misli natjecati sa gradska sredstva (25,3 % ispitanika), znatno manje za državna (11,1 %) te najmanje (4,8%) na programe financirane iz pred-pristupnih, međunarodnih sredstava.

Sa promjenama Zakona o državnoj potpori poljoprivredi i ruralnom razvoju upoznato je 19,7 % ispitanika pri čemu većina očekuje promjene na gore, manji dio njih ne očekuje nikakve promjene odnosno najmanji dio njih smatra da bi moglo doći do promjena na bolje.

Velika većina ispitanika koji su odgovorili da nisu upoznati sa promjenama Zakona (87,7%) smatra neophodnim uvođenje treninga o promjenama zakonodavstva.

Vrlo bitni su izvori informacija o tehnologiji, agrarnoj politici i drugim stvarima bitnim za poslovanje gospodarstva te njihova dostupnost krajnjim korisnicima.

Najvažnijim izvorima informacija ispitanici smatraju osobno poznanstvo, zatim TV i radio, pisane materijale (stručne časopise, novine), internet te najmanje važnim informacije iz udruga, zadruga i sl.

Postojeći ustroj Gradskog ureda za poljoprivrednu i šumarstvo Grada Zagreba ne odgovara zadaćama i izazovima na koje bi on u buduće trebao odgovoriti. S toga se predlaže nova organizacija. S novom organizacijom ured bi se trebao preimenovati u: Gradski ured za poljoprivrednu, ruralni razvoj, hranu i šumarstvo

Ured bi trebao imati sljedeće ustrojbene jedinice: Strateško planiranje i procjena učinaka poduzetih mjera; Ruralni razvitak; Ekološka i integrirana poljoprivredna proizvodnja; Dopunske djelatnosti u ruralnom prostoru, Opskrba Grada hranom; Informiranje, promocija, edukacija, manifestacije; Šumarstvo i lovstvo te Veterinarstvo .

Na temelju cjelokupnog istraživanja nameću se **dva strateška cilja** i to

- ODRŽIVA I KONKURENTNA POLJOPRIVREDA te
- ODRŽIVI DOHODAK I KVALITETA ŽIVOTA U RURALNIM PODRUČJIMA

sa **osam prioritetnih područja**:

Gospodarenje poljoprivrednim zemljištem; Podrška poljoprivrednim proizvođačima; Ekološka poljoprivreda; Proizvodno jačanje poljoprivrednih proizvođača; Kapitalno jačanje poljoprivrednih proizvođača; Diversifikacija zaposlenosti i dohotka; Poboljšanje kvalitete života u ruralnim područjima; Šumski prostor i lovni turizam

te **dvadeset i dvije mjere** za provođenje:

Poljoprivredno proizvodne zone; Okrupnjavanje i uređenje zemljišta; Edukacija poljoprivrednih proizvođača; Promotivno-prodajne aktivnosti; Potpora razvitu ekološke poljoprivrede; Razvoj prerade na gospodarstvima; Razvoj poljoprivrednih udruga i zadruga; Izravna prodaja; Investicije u poljoprivredne strojeve i opremu; Investicije u povećanje skladišnih kapaciteta; Investicije u proizvodne objekte; Razvoj ruralnog turizma; Razvoj obnovljivih izvora energije; Razvoj alternativnog nestalnog dohotka; Tradicijski obrti; Proširenje vodoopskrbne mreže i sustava odvodnje; Povezivanje sa Gradom, modernizacija i obnova lokalnih cesta; Osuvremenjivanje uvjeta obrazovanja; Poticanje aktivnije uloge mladih; Poticanje privatnih inicijativa u pružanju „javnih“ usluga; Gospodarenje privatnim šumama; Lovni Turizam

UVOD

Ruralni prostor se u suvremenom gospodarskom pristupu shvaća kao područje od osobite vrijednosti i važnosti i zbog toga se tom području posvećuje posebna pozornost kroz kreiranje novih mjera i programa za njegov razvoj. Slijedeći europske trendove, Hrvatska također prepoznaće vrijednosti svog ruralnog prostora, uvažavajući njegove brojne lokalne specifičnosti, koje proizlaze, ne samo iz povijesti i tradicije, već i iz geografskog položaja, prometne povezanosti ili izoliranosti i/ili blizine urbanih središta.

Osim što regionalno (pa stoga i kulturološki) pripada području sjeverozapadne Hrvatske, ruralni prostor na području Grada Zagreba obilježava ponajprije njegova integriranost u najvećoj urbanoj cjelini u državi. Stoga, u planiranju razvoja ovog područja, treba imati na umu da ovakve okolnosti osiguravaju brojne prednosti u odnosu na sva ostala ruralna područja u Hrvatskoj, ali i upozoravaju na njegovu izuzetnu ranjivost, upravo zbog pritiska urbanog dijela Grada koji se intenzivno širi – sve se više povećava površina izgrađenog i uređenog prostora u odnosu na prirodni.

Općenito, razvitkom gospodarskih odnosa, poljoprivreda, kao osnovna djelatnost u ruralnom prostoru, gubi na svom značenju, iako u našim uvjetima još uvijek ima dominantnu ulogu. Sve značajnije postaju stambene i turističke funkcija ruralnog prostora, a razvitak prometne infrastrukture čini ih sve dostupnijima kao odredištima za odmor ili zabavu. Ovakvi trendovi odavno su prisutni na području Grada Zagreba, a uz očekivanja da ruralni prostor bude konkurentan na tržištu i da uspješno obnaša sve više različitih funkcija, postoji opasnost da se lošim planiranjem izazovu negativne prostorne i strukturne transformacije.

Stoga, planiranje razvoja ruralnog područja mora obuhvatiti sve elemente održivog razvoja (ekonomski, društveni, ekološki). Drugim riječima, kao što je navedeno i u nacionalnoj Strategiji ruralnog razvoja (MPRRR, 2008), "*Dugoročni održivi razvoj ruralnih područja je strateški cilj gospodarskog razvoja, budući da i drugi gospodarski i društveni sektori imaju veliki utjecaj na razvoj ruralnih područja, npr. infrastruktura, obrazovanje, promet i veze, razvoj malog i srednjeg poduzetništva, razvoj uslužnih djelatnosti, turizam, zaštita okoliša, zdravstvo i socijalna skrb, razvoj civilnog društva, itd.*" Za ruralno područje Grada Zagreba dostupnost ovih elemenata od osobitog su značenja za razvoj, ali istodobno i prijetnja koja može proizvesti gubitak lokalnog ruralnog identiteta ("utapanje" sela u gradu). Unatoč činjenici da je cilj ruralnog razvoja stvaranje jednakovrijednih kvalitetnih uvjeta života (kako rada tako i odmora) u odnosu na uvjete u urbanim dijelovima, razvoj ovih područja treba planirati tako da se ne izgubi njihova izvornost. Za Grad Zagreb ovakvi prostori pridonose njegovojo specifičnosti i daju mu "boju" koju su izgubile brojne druge svjetske metropole u sivilu urbanizacije i globalizacije.

Ruralni prostor koji okružuje velika urbana središta, pa tako i ruralni prostor na području Grada Zagreba ima ponešto drugačiju ulogu i važnost nego ruralni prostor u klasičnom smislu. Poljoprivredna proizvodnja i opskrba grada poljoprivredno-prehrabbenim proizvoda nije danas njegova najvažnija funkcija.

Isto tako, lokalno stanovništvo, u sve manjoj mjeri se profesionalno bavi poljoprivrednom djelatnošću i iz nje ostvaruju sve manje prihode.

Ruralni prostora Grada Zagreba je prvenstveno mjesto za kvalitetan život i rad lokalnog stanovništva. Prednosti život u ruralnom prostoru na području Grada Zagreba su prirodno okruženju, odsustvo gužvi i stresa, koje nosi gradski život, a istovremeno razvijena infrastruktura, koju ima većina mjesta u ruralnom prostoru ili se infrastruktura nalazi u neposrednoj blizini, urbanom dijelu Grada Zagreba.

Iako smo spomenuli promjenu gospodarske strukture ruralnog prostora Grada poljoprivredna proizvodnja će još duži niz godina biti u njemu prisutna. Poljoprivredna proizvodnja na ovom području treba se orijentirati na proizvodnju svježih, visoko kvalitetnih i ekološki prihvatljiva poljoprivrednih proizvoda bez ili uz minimalno korištenje kemijskih sredstava. Prema tome bi dugoročni cilj trebao biti prelazak poljoprivrednih proizvođača na području Grada Zagreba na ekološku poljoprivrednu proizvodnju. Gradski ured za poljoprivredu i šumarstvo odnosno Grad Zagreb, mogu ubrzati ovaj razvitak kroz veće poticanje ekološke poljoprivrede.

PODRUČE ISTRAŽIVANJA U PROJEKTU

U početku valja naglasiti kako po nekim temeljnim obilježjima, koja definiraju ruralni prostor, ruralni prostor grada Zagreba teško bi bilo promatrati s pozicija „klasičnog“. Uži prigradski dio, po sadašnjim tendencijama širenja postaje sub-urbanim, te svojim standardom, načinom života, obrazovnom i profesionalnom strukturu, dnevnom migracijom i sl. ne može se više nazvati ruralnim prostorom.

Prema von Thünen-enovoj teoriji „prstenastog“ regionalnog razvijanja prostora oko gradova i njegove gospodarske uvjetovanosti od grada i za grad, kružno koncentričnog razmještaja pojedinih proizvodnji hrane, sukladno njezinoj kvarljivosti, voluminoznosti, divizibilnosti i sl., ruralni prostor oko grada Zagreba nije tako uobičjen. Promatrano geografski, on obuhvaća agroekološki prostor „protegnut“ na sjeveroistočni-prigorski i jugozapadni, pri-savsko-nizinski dio, što mu bitno predodređuje glavnu ruralnu gospodarsku komplementarnost-poljoprivredu, dok je sa zapada i istoka vrlo „sužen“ i daleko je od prstenaste regionalne razvojne poželjnosti po von Thünen-u.

Od naselja koja bi se mogla klasificirati u još prepoznatljiv ruralni prostor grada Zagreba možemo ubrojiti 17 naselja veličine od 500-1000 stanovnika i uglavnom su smještena na graničnim dijelovima prostora grada Zagreba kao političko teritorijalne podjele. Ostalih 13 naselja imaju atribute sub-urbanog prostora kao što je Lučko, Odra, Hrvatski Leskovac, Ježdovec, Hrašće, Veliko Polje, Markovo Polje i Ivanja Reka. To su naselja od 1000 do 5000 stanovnika. To su ipak dvije pod-cjeline koje nazivamo ruralnim prostorom grada Zagreba i u konceptualnom pristupu, njihovoj ulozi i mjestu ruralnog prostora valja imati nijansirani pristup.

Tablica 1 Anketirani po naseljima

	Ukupno anketirano	Udjel	S gospodarstvom	Udjel
Prepuštovec	5	0,8	4	1,4
Glavnica Donja	12	1,9	9	3,1
Jesenovec	10	1,6	8	2,7
Adamovec	13	2,0	12	4,1
Glavničica	9	1,4	8	2,7
Žerjavinec	7	1,1	5	1,7
Lužan	10	1,6	7	2,4
Drenčec	6	0,9	3	1,0
Cerje	6	,9	3	1,0
Soblinec	8	1,3	4	1,4
Šašinovec	8	1,3	7	2,4
Gajec	4	0,6	2	0,7
Moravče	12	1,9	10	3,4
Blaguša	9	1,4	5	1,7
Kašina	18	2,8	10	3,4
Prekvršje	8	1,3	4	1,4
Vugrovec Donji	5	0,8	3	1,0
Budenec	2	0,3	1	0,3
Kupinečki Kraljevec	43	6,7	32	11,0
Odranski obrež	18	2,8	13	4,5
Brezovica	4	0,6	2	0,7
Lučko	42	6,6	13	4,5
Odra	17	2,7	8	2,7
Dumovec	7	1,1	1	0,3
Paruževina	7	1,1	5	1,7
Planina Donja	4	0,6	2	0,7
Brebernica	3	0,5	1	0,3
Belovar	5	0,8	3	1,0
Ivanja Reka	28	4,4	9	3,1
Lipnica	5	0,8		
Donji Dragonožec	11	1,7	7	2,4
Gornji Trpuci	4	0,6	3	1,0
Zadvorsko	16	2,5	8	2,7
Hrvatski Leskovac	50	7,8	4	1,4
Glavnica Gornja	4	0,6	3	1,0
Planina Gornja	4	0,6	3	1,0

Đurđekovec	11	1,7	4	1,4
Vurnovec	3	0,5	2	0,7
Horvati	17	2,7	5	1,7
Buzin	3	0,5	1	0,3
Donji Trpuci	8	1,3	4	1,4
Donji Čehi	3	0,5	1	0,3
Gornji Čehi	5	0,8	1	0,3
Markovo Polje	14	2,2	2	0,7
Demerje	10	1,6	7	2,4
Ježdovec	15	2,3	4	1,4
Goli Breg	6	0,9	5	1,7
Dobrodol	3	0,5		
Grančari	5	0,8	2	0,7
Hudi Bitek	3	0,5		
Desprim	3	0,5	1	0,3
Šimunčevac	4	0,6	2	0,7
Kučilovina	4	0,6	4	1,4
Popovec	18	2,8	1	0,3
Kašinska Sopnica	4	0,6	2	0,7
Drežnik Brezovički	4	0,6	1	0,3
Havidić Selo	1	0,2	1	0,3
Gornji Dragonožec	3	0,5	1	0,3
Starjak	4	0,6	3	1,0
Kućanec	3	0,5	1	0,3
Vuger Selo	3	0,5	3	1,0
Goranec	6	0,9	2	0,7
Veliko Polje	13	2,0		
Mala Mlaka	9	1,4		
Vugrovec Gornji	5	0,8	3	1,0
Strmec	7	1,1	3	1,0
Hrašće	18	2,8	3	1,0
Ukupno	639	100,0	291	100,0

CILJ I SVRHA ISTRAŽIVANJA

Dosadašnje mjere i aktivnosti u poljoprivredi i šumarstvu na području Grada Zagreba bile su usmjerenе prema vlastitom ruralnom prostoru i poljoprivredi (najviše kroz potpore) ali i prema području hrane kroz oblike promocija, sajmova, stvaranje robnih marki i sl. Od značajnijih dokumenta novijeg razdoblja značajniji su:

- Inventarizacija poljoprivrednog zemljišta grada Zagreba i preporuke za poljoprivrednu proizvodnju
- Plan navodnjavanja i gospodarenja poljoprivrednim zemljištem Grada Zagreba
- Socio-ekonomski čimbenici pokretljivosti pučanstva na ruralnom području Hrvatske i grada Zagreba
- Razvitak agroturizma na području grada Zagreba i okolice

Aktivnosti su bile i u skladu sa strateškim dokumentima Republike Hrvatske i to:

- Zakon o poljoprivredi;
- Strategija ruralnog razvjeta Republike Hrvatske
- Nacionalni program za poljoprivrednu i seosku područja

Koristeći navedene dokumente i rezultate istraživanja projektom će se odrediti prioritetni ciljevi ruralnog razvjeta na području Grada Zagreba kao što su:

- poticanje razvjeta agroturizma u okolini grada Zagreba;
- poticanje korištenja zelene energije u gradu Zagrebu (promet, grijanje kućanstava...);
- bolje prometno povezivanje grada Zagreba s okolnim ruralnim prostorom;
- poticanje osposobljavanja ruralnog stanovništva za poduzetničke aktivnosti;
- poticanje razvjeta svekolike infrastrukture u ruralnom prostoru oko grada Zagreba

Ciljevi Projekta su: izrada znanstveno-stručne podloge za djelovanje na programu razvjeta ruralnog područja tijekom slijedećih godina, te izrada dokumenta koji svojom strukturom i predloženim mjerama udovoljava potrebama razvjeta ruralnog prostora Grada i po načelima odgovara suvremenom programiranju ruralnog razvjeta. Radi ostvarenja ovog cilja, u projektu je potrebno izvršiti slijedeće zadaće:

- odrediti ruralni prostor na području Grada pojmovno i teritorijalno;
- utvrditi postojeće stanje ruralnog područja;
- odrediti ciljeve ruralnog razvjeta;
- odrediti prioritete ruralnog razvjeta;

- definirati pojedinačne mjere ruralnog razvijanja po svakom prioritetnom cilju;
- predložiti programe poljoprivrednog razvijanja.

Korisnici istraživanja su:

Lokalna samouprava

- izrada lokalnih strateških planova;
- podloga za mjere iz domene lokalne samouprave u području ruralnog razvoja;
- očuvanje ruralnog prostora i tradicijskih vrijednosti;

Stanovnici

- povećanje zaposlenosti;
- povećanje dohotka;
- očuvanje ruralnog prostora i tradicijskih vrijednosti;
- povećanje kvalitete života

METODOLOŠKE NAPOMENE I IZVORI PODATAKA

S obzirom na prirodu i ciljeve projekta u istraživanju je primijenjena kombinacija terenskog istraživanja i istraživanja za stolom.

U okviru **terenskih istraživanja** provedena je *Anketa stanovnika ruralnog prostora Grada* sa ciljem dobivanja što kvalitetnijih podataka o njihovim problemima, očekivanjima i namjerama u srednjoročnom razdoblju.

Održane su **radionice** na kojim su sudjelovali predstavnici poljoprivrednika, udruga, zadruga, Gradskog ureda za poljoprivredu te suradnika na projektu. Radionica su osmišljene kao ciljana rasprava prema segmentima SWOT analize. Isto tako, od koristi su bile informacije i preporuke stručnjaka drugih institucija Grada i Države kao što su Gradski ured za gospodarstvo, Ministarstvo poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja, Hrvatske gospodarske komore i drugih.

U okviru **desk top istraživanja** analizirani su dostupni strateški i programski razvojni dokumenti države i Grada Zagreba.

Posebna je pozornost posvećena **važećim uredbe ZPP-e** koje se odnose na postojeće i buduće programe te na politiku ruralnog razvijanja, ali i promjenama sustava potpore poljoprivrednom i ruralnom razvijanju posebno sa aspekta jedinica lokalne uprave i samouprave.

Anketa „**Ocjena postojećeg stanja i mogućnost razvoja ruralnog prostora na području Grada Zagreba za razdoblje od 2009 do 2016 godine**“ sastojala se od tri cjeline i to a) Ruralno područje Grada Zagreba; b) Poljoprivredno gospodarstvo i poljoprivreda te c) Demografska obilježja.

Ruralno područje Grada Zagreba

Za valorizaciju vrijednosti, ograničenja i rješenja ispitanicima je ponuđeno osam pitanja zatvoreno i otvorenog tipa te Likertova skala. Na pitanja su odgovarali svi ispitanici.

Kod prvog pitanja **Koliko Vam se sviđa život u ruralnom prostoru?** ponuđeni odgovori su bilo od a) Jako mi se sviđa do e) Uopće mi se ne sviđa.

Kod drugog pitanja je ispitanicima dana mogućnost da navedu tri najveća problema za život u njihovom mjestu.

Vrijednost ponuđenih socijalnih i ekonomskih problema za ruralno područje Grada ispitanici su mogli ocijeniti na skali od 1) Uopće ne vrijedi do 5) Puno vrijedi.

Stanje komunalne i društvene infrastrukture mjesta u kojem žive sa ponuđenih 27 obilježja ispitanici su mogli ocijeniti ocjenom od 1) Jako loše do 5) Odlično.

Ispitanici su mogli dati mišljenje kako bi se mogao poboljšati život u ruralnom prostoru na području Grada Zagreba (pitanje 5) te što bis mogli sami učiniti za poboljšanje života u ruralnom prostoru na području Grada Zagreba (pitanje 6).

U posljednjem pitanju su mogli navesti tri mjere kojima bi Gradska uprava mogla poboljšati život u ruralnom području Grada?

Poljoprivredno gospodarstvo i poljoprivreda

Na pitanja ove skupine odgovarali su samo oni ispitanici koji imaju poljoprivredno gospodarstvo.

Na početku ove skupine pitanja ispitanicima je ponuđeno da po važnosti rangiraju izvore prihoda svoga kućanstva¹ te odrede status svoga gospodarstva².

Obradive površine vlastite ali i u zakupu određuju strukturu, veličinu i smjer poljoprivredne proizvodnje.

U poljoprivredi Hrvatske pa i istraživanog područja prevladava mješovitost poljoprivredne proizvodnje te smo od ispitanika htjeli dobiti informaciju o tri vrijednosno najznačajnija proizvoda njihovog gospodarstva kao i kanale i strukturu prodaje³.

Promjene kod poljoprivredne proizvodnje u nekoliko zadnjih godina⁴ ne samo da je utjecalo na ekonomsku moć gospodarstava danas nego i određuje njihova očekivanja u buduće⁵.

U sljedećem pitanju „ponuđeni su im potencijalni problemi“ koje su za svoje poslovanje ocijeniti ocjenom od 1= nije problem do 5= vrlo veliki problem⁶.

Poljoprivrednici su „osuđeni“ na suradnju sa mnogim institucionalnim i neinstitucionalnim subjektima te su zadovoljstvo svojom suradnjom sa njima mogli ocijeniti od 0-nema suradnje do 5-jako zadovoljan suradnjom⁷.

U usitnjenoj proizvodnoj strukturi poslovno povezivanje (udruživanje) je jedan od oblika proizvodnog i tržnog jačanja⁸, ali se vrlo često osim voljnosti javlja i problem inicijatora odnosno pokretača toga procesa⁹.

¹ Dohodak kućanstva ostvaruje se iz tri izvora i to od a) rada na vlastitom poljoprivrednom gospodarstvu, b) zaposlenja izvan gospodarstva te kao osobni prihodi članova kućanstva (mirovine, socijalna pomoć, renta od danog u zakup zemljišta, objekata itd.).

² Danas u Hrvatskoj razlikujemo nekoliko pravnih oblika u kojima se mogu pojavljivati obiteljska poljoprivredna gospodarstva i to kao klasično OPG, OPG u sustavu PDV-a, obrt te kao trgovačko društvo.

³ Vrijednosni iskaz podložan je trenutačnom djelovanju mnoštva čimbenika od kojih su najvažniji količina i cijena. Proizvođači svoje proizvode mogu prodati na gospodarstvu, lokalnoj tržnici, veletržnicama i prekupcima, ugostiteljima, agroturističkim gospodarstvima te kroz ostale kanale prodaje ili kombinacijom više njih.

⁴ Ponuđeni odgovor je da se poljoprivredna proizvodnja smanjuje, povećava odnosno da je ista.

⁵ Ispitanici o budućoj proizvodnji mogu biti bez plana, mogu planirati smanjenje, povećanje ili ostati na istom. Kod pojedinog odgovora ponuđena im je mogućnost pojašnjenja razloga odluke.

⁶ Kao potencijalni problem su veličina zemljišta, rascjepkanost zemljišta, kupnja/zakup zemljišta, radna snaga, najam radnika, dostupnost poslovnih informacija (cijene, kreditiranje itd.), dostupnost savjeta stručnjaka, odnos državne uprave prema seljaku, cijena i dostupnost repromaterijala, nabava strojeva i opreme, iskorištenost strojeva i opreme, skladištenje i priprema proizvoda za tržiste, poznavanje tehnologije koju koristite u proizvodnji, cijena proizvoda, količina za prodaju te postojeći uvjeti kreditiranja.

⁷ Suradnja je moguća sa poljoprivrednicima, Ministarstvom poljoprivrede, Gradskim uredom za poljoprivredu, Savjetodavnom službom, Agencijama koje se bave turizmom, Bankama te Nevladinim udrušugama koje se bave pitanjima ruralnog razvoja

Ekološka poljoprivreda sve više dobiva na značenju kako kod potrošača kao pokretača novoga, tako i kod proizvođača koji sve više shvaćaju svoju ne samo proizvodno/ekonomsku ulogu nego i odgovornost za zdravlje potrošača.

Sve više proizvođača u svijetu proizvodi ili želi proizvoditi na ekološki način te smo htjeli saznati mišljenje poljoprivrednika na istraživanom području¹⁰. U slučaju da ne proizvode ekološki interesirao nas je razloga li još više uz koje bi prepostavke oni proizvodili na ekološki način.

Potreba ali više želja za kapitalnim ulaganjima pokazatelj je mogućih gospodarskih aktivnosti proizvođača te smo im postavili pitanje o potrebi dodatnih kapitalnih ulaganja u gospodarstvo u narednih pet godina kao i o vrijednosti?

Iako se poljoprivrednicima nude pred-pristupni (međunarodni) fondovi, mali dio ih je koristio te smo htjeli saznati jesu li koristili (koji i za što) ili ne (razlog nekorištenja).

U posljednje doba najviše se spominje IPARD program¹¹? Međutim, kod korištenja pred-pristupnih (međunarodnih) fondova mnoštvo je problema sa kojima se potencijalni korisnici susreću te su za potencijalne probleme mogli odgovoriti sa ocjenama od 1-nije problem do 5-vrlo veliki problem¹².

Prepostavka je da se u narednih pet godina mogućnost korištenja pojedinih fondova (pred-pristupni, državni i gradski) poveća te su ispitanici mogli odgovoriti sa da, ne i li ne znam.

Općenito poljoprivrednici su malo upoznati sa zakonskog regulativom t esmo imo postavili pitanje jesu li upoznati s Prijedlogom Zakona o državnoj potpori poljoprivredi i ruralnom označite razvoju koji za cilj ima prilagodbu domaćeg sustava potpore potporama u sklopu Zajedničke poljoprivredne politike EU? Ako je odgovor na postavljeno pitanje DA, kakve će posljedice promjene Zakona imati na poslovanje odnosno ako je odgovor NE smatraju li neophodnim uvođenje treninga o promjenama zakonodavstva

Poljoprivrednici se na različite načine informiraju o tehnologiji, agrarnoj politici i ostalim bitnim za njihovo poslovanje te su rangirali po važnosti ponuđene izvore informacija pri čemu je 1= najmanje važno 5 = najvažnije¹³.

⁸ Ponuđeni odgovori ispitanicima su da je već član/udružen, zatim da želi postati član, ne želi te da ne zna.

⁹ Pokretači/inicijatori mogu biti sami proizvođači, lokalna samouprava, netko treći te da ispitanici ne znaju.

¹⁰ Odgovor je mogao biti da već proizvodi ekološke proizvode, ne proizvodi ali razmišlja da započнем s ekološkom proizvodnjom, ne proizvodi niti se misli baviti ekološkom proizvodnjom te da nema mišljenje o njoj

¹¹ Pitanje se odnosilo na njihovu upoznatost sa IPARD programom, namjerom kandidature za bespovratna sredstva, namjerom korištenja usluge Savjetnika te potrebom treninga o IPARD programu.

¹² Potencijalni problemi su dostupnost informacija, stručna pomoć, prevelika administracija i/ili vlastita sredstva za sufinanciranje,

¹³ Izvori informacija su osobno poznanstvo, internet, TV i radio, pisani materijali (stručni, novine, leci,) te udruge, zadruge i dr. organizirani oblici.

Demografska obilježja

Na ovu skupinu pitanja odgovarali su svi ispitanici. Dobiveni podaci za nositelja kućanstva odnose se na spol¹⁴, dob, školsku spremu¹⁵, zanimanje¹⁶, možebitno završenu strukovnu školu, broj članova kućanstva, zaposlenost na gospodarstvu¹⁷, stalno i povremeno zaposlene na gospodarstvu¹⁸.

U anketiranju primjenjena je metoda namjernog i slučajnog odabira uvažavajući princip dobrovoljnosti.

Ukupno je anketirano 639 kućanstava od čega 139 namjernim odabirom te njih 500 slučajnim¹⁹.

Tablica 2

Anketni uzorak

	Frequency	Percent	Valid Percent
Ukupan broj anketa			
Namjerni odabir	139	21,8	21,8
Slučajni odabir	500	78,2	78,2
Ukupno	639	100,0	100,0
Ima gospodarstvo			
Da	291	45,5	45,5
Ne	348	54,5	54,5
Ukupno	639	100,0	100,0
-Namjerni odabir	129	44,3	44,3
-Slučajni odabir	162	55,7	55,7

U namjernom odabiru sva odabrana kućanstava su s poljoprivrednim gospodarstvom pri čemu se zadovoljio kriterij njihove proporcionalne zastupljenosti.

U slučajnom odabiru kriterij je bio njihov pristanak na anketu te zadovoljenje proporcionalne zastupljenosti u ukupnom broju anketa po naselju s obzirom na ukupan broj kućanstava.

¹⁴ Muško, žensko

¹⁵ Školska spremu je visoka ili viša škola, srednja, osnovna te bez škole

¹⁶ Zanimanje nositelja gospodarstva su poljoprivrednik, ne-poljoprivrednik u radnom odnosu, obrtnik ili samostalni poduzetnik, Umirovljenik te nešto drugo

¹⁷ Broj članova koji rade puno radno vrijeme na gospodarstvu

¹⁸ Odgovori su mogli biti da ima ili nema

¹⁹ Kod namjerno odabranih ispitanika korišteni su podaci GU te se radi o OPG. Kod slučajnog odabira za pojedina naselja je prema strukturi anketnog uzorka nasumice odabrano kućanstvo koje je moglo biti sa ili bez poljoprivrednog posjeda. (Više o metodologiji u Grgić, I. i sur. (2007))

RURALNI RAZVOJ U EU: STRATEŠKI CILJEVI I MJERE

Potpore ruralnom razvoju od strane Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj (EAFRD; hr. EPFRR) definirana je Uredbom Vijeća 1698 /2005 gdje je ključni zadatak EAFRD doprinos promicanju održivog ruralnog razvoja u cijeloj Zajednici tako da nadopunjuje politiku potpore tržištu i prihodima zajedničke poljoprivredne politike, politiku kohezije i zajedničku politiku ribarstva.

Strateški ciljevi ruralnog razvoja EU su slijedeći:

- poboljšanje konkurentnosti poljoprivrede i šumarstva podupiranjem restrukturiranja, razvoja i inovacija;
- poboljšanje okoliša i krajolika podupiranjem upravljanja zemljишtem;
- poboljšanje kvalitete života u ruralnim područjima i poticanju raznolikosti gospodarskih djelatnosti.

Mjere za ostvarenje prioriteta odnosno strateških ciljeva su:

Strateški cilj 1. Poboljšanje konkurentnosti poljoprivrednog i šumarskog sektora:

a) mjere usmjerene na promicanje znanja i poboljšanje ljudskog potencijala putem:

- (i) stručne izobrazbe i akcija informiranja uključujući širenje stručnih znanja i inovativnih praksi, za osobe uključene u poljoprivredni, prehrambeni i šumarski sektor;
- (ii) ustrojavanja mladih poljoprivrednika;
- (iii) ranog umirovljenja poljoprivrednika i radnika na farmama;
- (iv) korištenja savjetodavnih službi za poljoprivrednike i posjednike šuma;
- (v) ustrojavanjem službi za upravljanje farmama, pomoć farmama, te savjetodavne službe za poljoprivrednike, kao i posjednike šuma;

b) mjere usmjerene na restrukturiranje i razvoj fizičkog potencijala te promicanje inovacija:

- (i) modernizacija poljoprivrednih gospodarstava;
- (ii) povećanja ekonomске vrijednosti šuma;
- (iii) dodavanja vrijednosti poljoprivrednim i šumskim proizvodima;
- (iv) suradnja za razvoj novih proizvoda, procesa i tehnologija u poljoprivrednom, prehrambenom i šumarskom sektoru;
- (v) poboljšanja i razvijanja infrastrukture vezane za razvoj i prilagodbu poljoprivrede i šumarstva;
- (vi) obnavljanja poljoprivrednog proizvodnog potencijala oštećenog elementarnim nepogodama i uvođenjem odgovarajućih preventivnih radnji;

c) mjere usmjerene na poboljšanje kvalitete poljoprivredne proizvodnje i proizvoda:

- (i) pomoć poljoprivrednicima u prilagodbi zahtjevnim standardima zasnovanim na zakonodavstvu Zajednice;
- (ii) potpora poljoprivrednicima koji sudjeluju u programima kvalitete hrane;
- (iii) potpora skupinama proizvođača za informiranje i aktivnosti promicanja proizvoda u programima kvalitete hrane;

d) prijelazne mjere za 10 + 2 nove zemlje članice:

- (i) potpore samo-opskrbnim poljoprivrednim gospodarstvima koja se preustrojavaju;
- (ii) potpore ustrojavanju skupina proizvođača.

Strateški cilj 2. Poboljšanje okoliša i krajolika

a) mjere usmjerene održivom korištenju poljoprivrednog zemljišta:

- (i) plaćanja za teže prirodne uvjete gospodarenja poljoprivrednicima u planinskim područjima;
- (ii) plaćanja poljoprivrednicima u područjima s težim prirodnim uvjetima gospodarenja, osim planinskih područja;
- (iii) plaćanja vezana uz mrežu Natura 2000 i uz Direktivu 2000/60/EZ;
- (iv) agroekološka plaćanja;
- (v) plaćanja za dobrobit životinja;
- (vi) potpora za neproduktivna ulaganja;

b) mjere usmjerene održivom korištenju šumskog zemljišta:

- (i) prvo pošumljavanje poljoprivrednog zemljišta;
- (ii) prva uspostava poljoprivredno šumarskih sustava na poljoprivrednom zemljištu;
- (iii) prvo pošumljavanja nepoljoprivrednog zemljišta;
- (iv) plaćanja vezana uz mrežu Natura 2000;
- (v) plaćanja u svrhu očuvanja šumskog okoliša;
- (vi) obnavljanja šumskog potencijala i uvođenja preventivnih radnji;
- (vii) potpora za neproduktivna ulaganja.

Strateški cilj 3. Poboljšanje kvalitete života u ruralnim područjima i proširenje proizvodnog programa ruralnog gospodarstva

a) mjere proširenja ruralnog gospodarstva:

- (i) proširenja na nepoljoprivredne djelatnosti,

(ii) potpora stvaranju i razvoju mikro poduzeća s ciljem promicanja poduzetništva i razvoja

gospodarske osnove,

(iii) poticanje turističkih djelatnosti;

b) mjere poboljšanja kvalitete života u ruralnim područjima:

(i) osnovne gospodarske i usluge za stanovništvo,

(ii) obnova i razvitak sela,

(iii) očuvanje i unapređenje ruralnog nasljeđa;

c) mjere obuke i informiranja za gospodarske čimbenike koji djeluju na ruralnim područjima;

d) mjeru usvajanja vještina i animiranja s ciljem pripreme i provedbe lokalne strategije razvoja.

REPUBLIKA HRVATSKA: LOKALNA SAMOUPRAVA I PROMJENE SUSTAVA POTPORE POLJOPRIVREDI I RURALNOM RAZVOJU

Sukladno strateškim ciljevima ruralnog razvoja u EU, i Hrvatska je 09. srpnja 2009. godine Zakonom o državnoj potpori poljoprivredi i ruralnom razvoju definirala svoje strateške ciljeve i mjere za ostvarenje tih ciljeva. Gore navedenim Zakonom definirano je i područje djelovanje jedinica lokalne samouprave i to na način:

- U okviru svojih programa potpore poljoprivredi i ruralnom razvoju jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave mogu financirati mjere ruralnog razvoja sukladno odredbama Zakona o državnoj potpori poljoprivredi i ruralnom razvoju.
- Jedinice lokalne samouprave ne mogu financirati mjere koje se temelje na cijeni, količini, jedinici proizvodnje i/ili jedinici sredstava za proizvodnju. Po posebnim propisima zaključno sa 31.12.2010. moguće je odobravati lokalne potpore poljoprivredi.
- Jedinice lokalne samouprave za mjere iz svojih programa potpore poljoprivredi i ruralnom razvoju dužne su zatražiti odobrenje Ministarstva poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja, koje odobrava ili ne odobrava programe, a kojem su ujedno i dužne podnosići izvješće o provedbi odobrenih mera.

1. Potpora za poboljšanje konkurentnosti poljoprivrednog sektora provodi se kroz:

1. mjere edukacije krajnjih korisnika putem potpore:

- stručnom osposobljavanju i informiranju poljoprivrednih proizvođača uključujući širenje stručnih i znanstvenih spoznaja te inovativnih praksi i
- korištenju savjetodavnih i drugih usluga za poljoprivrednike, osim onih koje se odnose na višestruku sukladnost;

2. mjere za razvoj ljudskih potencijala putem potpore:

- dohotku poljoprivrednih gospodarstava,
- ranom umirovljenju nositelja i članova obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva;
- mladim poljoprivrednicima za preuzimanje resursa poljoprivrednih gospodarstava;

3. mjere za razvoj i očuvanje proizvodnih potencijala putem potpore:

- kapitalnim ulaganjima, restrukturirajući i modernizaciji poljoprivrednih gospodarstava,
- usvajanju i primjeni novih standarda zaštite okoliša, javnog zdravlja, zdravlja životinja i bilja, dobrobiti životinja i sigurnosti na radu,
- unapređenju samo-opskrbnih gospodarstava koja proizvode poljoprivredne proizvode za vlastitu potrošnju i za tržiste,
- povećanju dodane vrijednosti poljoprivrednim proizvodima,

- poboljšanju i razvijanju infrastrukture vezane za razvoj poljoprivrede,
- uređenju poljoprivrednog zemljišta kroz sređivanje zemljишno-knjižnog stanja, okrupnjavanje poljoprivrednog posjeda, poboljšanja kakvoće tla, troškovi nastali za osnivanje služnosti u šumi ili na šumskom zemljištu u vlasništvu Republike Hrvatske i drugo,
- povećanju proizvodnje i korištenju obnovljivih izvora energije iz biomase i otpada animalnog podrijetla i
- prevenciji šteta nastalih od elementarnih nepogoda, uključujući sufinanciranje premije osiguranja, sanaciji šteta na poljoprivrednim gospodarstvima;

4. mjere marketinga u poljoprivredi putem potpore:

- promociji tradicionalnih poljoprivredno-prehrambenih i obrtničkih proizvoda i tradicionalne kuhinje,
- razvoju novih proizvoda, procesa i tehnologija u poljoprivrednom i prehrambenom sektoru; poticanje korištenja inovativnih rješenja i pristupa u proizvodnji, istraživanju i razvitu,
- poljoprivrednicima koji sudjeluju u programima kvalitete hrane i
- skupinama proizvođača za aktivnosti informiranja i promicanja proizvoda u programima kvalitete hrane;

5. mjere za osnivanje i razvoj proizvođačkih grupa i proizvođačkih organizacija putem potpore:

- uspostavi, funkcioniranju i umrežavanju proizvođačkih grupa i proizvođačkih organizacija i
- izradi i provođenju programa proizvođačkih grupa, proizvođačkih organizacija i udruga proizvođača.

2. Potpora očuvanju i poboljšanju okoliša i krajobraza provodi se kroz:

1. mjere za održivo korištenje zemljišta putem potpore:

- poljoprivrednicima na područjima s otežanim uvjetima gospodarenja,
- provedbi poljoprivredno-okolišnog programa (Potpore za provedbu poljoprivredno-okolišnog programa odobravaju se poljoprivrednim gospodarstvima koja dobrovoljno prihvate obveze proizišle iz poljoprivredno – okolišnog programa)
- ulaganjima koja se odnose na dobrobit životinja, neproizvodna ulaganja i drugo.

2. mjere za očuvanje biološke raznolikosti putem potpore:

- očuvanju izvornih i zaštićenih pasmina domaćih životinja,
- očuvanju biljnih genetskih izvora i
- očuvanju genetskih resursa.

3. Mjere za poboljšanje kvalitete života u ruralnim područjima i diversifikaciju ruralnih gospodarskih djelatnosti

1. mjere diversifikacije ruralnih gospodarskih djelatnosti putem potpore:

- diversifikaciji na nepoljoprivredne djelatnosti,
- stvaranju i razvoju mikro poduzeća s ciljem promicanja i razvoja poduzetništva i
- poticanju turističkih djelatnost;

2. mjere poboljšanja kvalitete života u ruralnim područjima putem potpore:

- unapređenju osnovnih usluga za gospodarstvo i stanovništvo u ruralnom području,
- obnovi i razvoju sela i
- očuvanju i unapređenju ruralnog naslijeđa;

3. mjere jačanja lokalne zajednice putem potpore:

- pripremi i provedbi lokalne strategije razvoja,
- upravljanju lokalnim akcijskim grupama i provedbi lokalne strategije razvoja i
- provedbi projekata suradnje između lokalnih akcijskih grupa;

4. mjere edukacije za korisnike mjera iz Strateškog cilja 3..

Tri strateška cilja ruralnog razvoja u Hrvatskoj za iduće razdoblje trebala bi biti ostvarena kroz gore navedenih 11 mjera i 34 aktivnosti. Svaka lokalna samouprava u okviru svojih programa može razvijati i modificirati aktivnosti, ali do intenziteta potpore kako je navedeno u zakonu.

EU FONDOVI I POLJOPRIVREDA HRVATSKE U PREDPRISTUPNOM RAZDOBLJU

Temeljem Plana za poljoprivredu i ruralni razvoj 2007-2012 objavljenog u srpnju 2008. godine, a koji se nalazi na web stranicama Ministarstva poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja²⁰, dana 31.12.2008 u Narodnim novinama 156/08 objavljeni su Pravilnici o provedbi Mjera 1.1. i 1.2. i 3.1. unutar IPARD programa, kao i mjere 4. tzv. Tehničke pomoći.

Raspisivanje prvog IPARD natječaja sa gore navedenim mjerama očekuje se u posljednjem kvartalu 2009.godine.

IPARD je program Europske unije za razdoblje 2007. – 2013. Sastavni je dio IPA-e²¹ (Instrument pred-pristupne pomoći) odnosno njegova V. komponenta – Ruralni razvoj.

IPARD Program je dobio pozitivno mišljenje 19. 12. 2007. na Odboru za ruralni razvoj u Bruxellesu te ga je Europska komisija službeno prihvatile 25. 2. 2008. IPARD program provoditi će se kroz tri osnovna cilja ili strateška prioriteta:

1. Poboljšanje tržišne učinkovitosti i provedba standarda Zajednice

1.1. Ulaganje u poljoprivredna gospodarstva

1.2. Ulaganje u preradu i trženje

2. Pripremne radnje za provedbu poljoprivredno okolišnih mjera i lokalnih strategija ruralnog razvoja

2.1. Radnje za poboljšanje okoliša i krajolika

2.2. Priprema i provedba lokalnih strategija ruralnog razvoja

3. Razvoj ruralne ekonomije

3.1. Ulaganje u ruralnu infrastrukturu

3.2. Diversifikacija gospodarskih aktivnosti

(Akreditacija, a zatim i raspisivanje natječaja za Mjere 2.1. , 2.2. , i 3.2. nije predviđeno za ovu godinu).

Ta tri cilja predstavljaju okosnicu hrvatske europske budućnosti jer se kroz EAFRD (hr. Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj) provode mjere na gotovo identičan način tako da je ovo prava prilika da se RH pripremi na ponešto novi pristup financiranju poljoprivrede i ruralnog razvoja.

Odlukom Vlade RH od 26. 3. 2008. (NN 34/08) IPARD programom upravlja Uprava za ruralni razvoj – Upravna direkcija SAPARD/IPARD programa dok će program provoditi Ravnateljstvo za tržišnu i strukturnu potporu u poljoprivredi u sklopu ministarstva poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja.

²⁰ (http://www.mps.hr/pdf/projekti/IPARD_PROGRAM_HR_v2.pdf)

²¹ Instrument for Preaccession Assistance

Uprava za ruralni razvoj u suradnji sa Ravnateljstvom za tržišnu i strukturnu potporu u poljoprivredi te drugim upravama ministarstva napravila je i objavila Pravilnik o provedbi IPARD programa kojim su definirani uvjeti natjecanja za dodjelu sredstava dok će stvarna realizacija započeti objavom natječaja od strane Ravnateljstva za tržišnu i strukturnu potporu u poljoprivredi.

Korisnici IPARD programa ovisno od mjere mogu biti OPG u sustavu PDV, obrti i tvrtke, jedinice lokalne samouprave do 10.000 stanovnika, što znači da ograničenja u tom smislu ne postoje.

Od 2007. - 2011. godine kroz IPARD program u Republici Hrvatskoj korisnicima će biti dostupno 179.000.000 EUR (1,3 milijarde HRK) potpore, dok će raspoloživ iznos za razdoblje 2011. – 2013. biti određen naknadno.

Opći ciljevi IPARD programa povezani su s deklaracijama iz Lisabona i Göteborga, a vezano za potporu diversifikaciji ekonomskih aktivnosti, razvoja malog i srednjeg poduzetništva i posebne skrbi za zaštitu okoliša. Sukladno gore navedenom a temeljem IPARD određene su tri mjere koje će biti na raspaganju korisnicima / investitorima u vrijeme trajanja programa u Republici Hrvatskoj.

Svaka mjera obzirom na svoje specifičnosti ima posebnosti na koje treba obratiti značajnu pozornost tako da u nastavku donosimo pojedinačne mjere unutar kojih što se može sufinancirati u sklopu kojeg sektora.

Mjera 1.1. – ulaganja u poljoprivredna gospodarstva u svrhu restrukturiranja i dostizanja standarda Zajednice,

Ova mjera ima za cilj ulaganja u poljoprivredna gospodarstva u svrhu restrukturiranja i dostizanja standarda Zajednice. Krajnji korisnici mjere su poljoprivredna gospodarstva upisana u Upisnik poljoprivrednih gospodarstava i u sustavu PDV-a.

Vrijednosti prihvatljivih ulaganja po projektu iznose minimalnih 13.500 Eura (100.000 kuna) do maksimalnih 900.000 Eura (6.570.000 kuna) po korisniku u vremenskom okviru IPARDA do 2013. godine koje mogu biti i u više projekata. Novi projekt ne može biti započet dok se ne završi prethodni. Vrijednost potpore može iznositi čak i do 65% ukupnog prihvatljivog ulaganja po projektu, ovisno o korisniku.

Mjera 1.1. - ulaganja u poljoprivredna gospodarstva u svrhu restrukturiranja i dostizanja standarda Zajednice

Krajnji korisnici sredstava iz IPARD programa u sklopu ove mjeri (u dalnjem tekstu: korisnici) su poljoprivredna gospodarstva u skladu s odredbama Zakona o poljoprivredi (»Narodne novine«, broj 66/01 i 83/02), upisana u Upisnik poljoprivrednih gospodarstava i obveznici PDV-a u privatnom i/ili mješovitom vlasništvu sa do 25% udjela državnog vlasništva.

Općeniti uvjeti:

Korisnik mora dokazati stručnu osposobljenost za bavljenje poljoprivrednom djelatnošću.

- 1) Ulaganja se moraju odnositi na poljoprivredne proizvode obuhvaćene Dodatkom I Ugovora o Europskoj Zajednici koji se nalaze u prilogu.
- 2) Ulaganja moraju udovoljavati relevantnim standardima Zajednice kako je određeno člankom 170(1) Uredbe Komisije (EC) br. 718/2007 na kraju svoje realizacije u pogledu zaštite okoliša, javnog zdravstva (sigurnost i kakvoća hrane), zdravlja bilja i životinja, dobrobiti životinja i sigurnosti na radu.
- 3) Poljoprivredno gospodarstvo mora biti u skladu s odgovarajućim nacionalnim minimalnim standardima koji se odnose na zaštitu okoliša, javno zdravstvo, zdravlje životinja i bilja, dobrobit životinja i sigurnost na radu u vrijeme kad je odluka o dodjeli sredstava donesena. Gdje su odgovarajući nacionalni standardi utemeljeni na standardima Zajednice uvedeni u vrijeme zaprimanja prijave, odluka o potpori bit će uvjetna za gospodarstva koja trenutno ne zadovoljavaju te standarde, ali će ih zadovoljiti do kraja realizacije ulaganja.
- 4) Pravne osobe koje imaju integriranu proizvodnju (primarna proizvodnja i prerada) u sektoru mljekarstva, govedarstva, svinjogojskstva, peradarstva i proizvodnja kokošjih jaja nisu prihvatljive za ulaganja u okviru ove mjere.
- 5) Isključeno je ulaganje u navodnjavanje na otvorenim površinama.
- 6) Za sva ulaganja potrebno je priložiti dokaz o usklađenosti ulaganja s nacionalnim i EU standardima s područja zaštite okoliša, izdan od strane Ministarstva zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva, a kod gradnje/rekonstrukcije u sektorima mljekarstva, govedarstva, svinjogojskstva, peradarstva i proizvodnje kokošjih jaja i prethodnu procjenu projekta od strane Uprave za veterinarstvo Ministarstva poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja.
- 7) Ukoliko projekt zahtijeva Procjenu utjecaja zahvata na okoliš u skladu s odredbama Uredbe o procjeni utjecaja zahvata na okoliš (»Narodne novine«, broj 64/08), ista se mora izvršiti prije ulaganja.
- 8) Korisnik mora imati podmirene financijske obveze prema državnom proračunu u trenutku prijave.
- 9) Prihvatljivo ulaganje mora se nalaziti na području Republike Hrvatske (vidi Prilog II. ovoga Pravilnika), isključujući urbana područja koja se prema prostornom planu smatraju građevinskim područjima.

Odobreni sektori unutar mjere 1.1. su slijedeći:

- Mljekarstvo
- Govedarstvo
- Svinjogojskstvo
- Peradarstvo
- Jaja
- Voće i povrće
- Žitarice i uljarice

Mjera 1.2. – unapređenje prerade i trženja poljoprivrednih i ribljih proizvoda u svrhu restrukturiranja tih aktivnosti i dostizanja standarda Zajednice (u dalnjem tekstu »Mjera 1.2.«).

Ova mjera ima za cilj unapređenje prerade i trženja poljoprivrednih i ribljih proizvoda u svrhu restrukturiranja tih aktivnosti i dostizanja standarda Zajednice.

Krajnji korisnici su privatni obrti i tvrtke u rangu mikro, malog i srednjeg poduzetnika (udio države do maksimalnih 25%) registrirani za predmetnu djelatnost.

Nisu prihvatljiva ulaganja u pogone koji već imaju EU izvozni broj.

Vrijednosti prihvatljivih ulaganja po projektu iznose minimalnih 33.800 Eura (250.000 kuna) do maksimalnih 3.000.000 Eura (21.900.000 kuna) po korisniku u vremenskom okviru IPARDA do 2013. godine koje mogu biti i u više projekata. Ulaganja u sektoru maslinovog ulja ne ograničena su na iznos od 500.000 Eura (3.650.000 kuna). Novi projekt ne može biti započet dok se ne završi prethodni. Vrijednost potpore može iznositi čak i do 75% ukupnog prihvatljivog ulaganja po projektu, ovisno o korisniku.

Općeniti uvjeti

- 1) Potpora će se odobriti za ulaganja u preradu i trženje poljoprivrednih i ribarskih proizvoda, obuhvaćenih Dodatkom I Ugovora o Europskoj Zajednici
- 2) Objekt mora udovoljavati nacionalnim minimalnim standardima koji se odnose na zaštitu okoliša, javno zdravstvo, zdravlje životinja i bilja, dobrobit životinja i sigurnost na radu u vrijeme kad je odluka o dodjeli sredstava donesena. Gdje su odgovarajući nacionalni standardi utemeljeni na standardima Zajednice uvedeni u vrijeme zaprimanja prijave, odluka o potpori bit će uvjetna za objekte koji zadovolje nove standarde do kraja realizacije ulaganja.
- 3) Za svaki objekt potrebno je priložiti potvrdu o usklađenosti ulaganja s nacionalnim i EU standardima s područja zaštite okoliša, izdanu od Ministarstva zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva.
- 4) Ukoliko projekt zahtjeva ocjenu utjecaja zahvata na okoliš u skladu s odredbama Uredbe o procjeni utjecaja zahvata na okoliš (»Narodne novine«, broj 64/08) ista se mora izvršiti prije ulaganja.
- 5) Za objekt koji je predmet ulaganja, podnositelj mora dostaviti popis potrebnih zahvata za usklađivanje sa standardima Zajednice ovjeren od Uprave za veterinarstvo nakon prethodno obavljene procjene plana za unapređenje objekta.
- 6) Objekti s EU izvoznim brojem nisu prihvatljivi za ulaganje u okviru ove mјere.
- 7) Na kraju realizacije ulaganja cijeli objekt mora udovoljavati odgovarajućim standardima Zajednice.
- 8) Korisnik mora imati podmirene financijske obveze prema Državnom proračunu u trenutku prijave.
- 9) Ulaganja u maloprodaju će biti isključena iz potpore.
- 10) U slučaju ulaganja u rekonstrukciju i opremanje postojećih objekata u sektoru mlijeka i mljekarstva, mesa i ribarstva, subjekt u poslovanju s hranom mora biti

naveden u nacionalnom programu za unaprjeđenje objekata u poslovanju s hranom životinjskog podrijetla, prema standardima Zajednice koje je izradila Uprava za veterinarstvo Ministarstva poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja. Kako bi se osigurala slijednost, za vrijeme provođenja kategorizacije i unapređivanja objekata u poslovanju s hranom dokumentacija za svaki objekt vodit će se pod jedinstvenim nepromjenjivim brojem dokumenta koji ostaje dodijeljen tijekom provedbe IPARD-a, a biti će jasno povezan i s EU izvoznim brojem, ako je isti naknadno dodijeljen.

11) Radnje koje se sufinanciraju u okviru Komponente III IPA-e (Mjera 1.1.: Poslovna infrastruktura, Mjera 2.1.: Poboljšanje poslovne klime; Mjera 2.2.: Transfer tehnologije i podrška uslugama za novonastale tvrtke utemeljene na znanju; sukladno Operativnom programu za regionalnu konkurentnost 2007.-2009.) isključene su iz potpore u okviru ove mjere.

Odobreni sektori unutar mjere 1.2. su slijedeći:

- Mlijeko i mljekarstvo
- Meso
- Ribarstvo
- Prerada voća i povrća
- Vinarstvo
- Maslinovo ulje

Mjera 3.1. Poboljšanje i razvoj ruralne infrastrukture

Mjera 3.1 iz IPARD programa ima za cilj doprinijeti provedbi Zajedničke poljoprivredne politike i ostalih srodnih politika u domeni razvijanja osnovne ruralne infrastrukture, osobito razvitak i unapređenje osnovne infrastrukture za poticanje gospodarskih i društvenih aktivnosti za uravnotežen rast, unapređenje uvjeta života i rada u ruralnim područjima, smanjenje depopulacije ruralnih područja kroz poticanje aktivnog stanovništva da ostane ili se vrati u ruralna područja.

Korisnici sredstava iz IPARD programa za ulaganja unutar Mjere 3.1 su jedinice lokalne samouprave koje broje do 10.000 stanovnika, prema Popisu stanovništva iz 2001. godine.

Maksimalni iznos javne pomoći će biti do 100% (75% EU, 25% nacionalna sredstva) od ukupnih prihvatljivih troškova po ulaganju koje ne stvara značajni neto prihod (ukoliko je udio neto prihoda manji od 25% ukupnih prihoda projekta u bilo kojoj godini trajanja). Za sva druga ulaganja koja stvaraju neto prihod potpora će biti do 50% (75% EU, 25% nacionalna sredstva).

Maksimalni iznos javne pomoći po ulaganju je ograničen na:

- ulaganja u nerazvrstane ceste i protupožarne prosjeke s elementima šumske ceste: 405.000 EUR (3.000.000 HRK),
- ulaganja u sustav kanalizacije i pogone za pročišćavanje otpadnih voda: 958.000 EUR (7.000.000 HRK),
- ulaganja u toplane: 958.000 EUR (7.000.000 HRK).

NEKA OBILJEŽJA RURALNOG PODRUČJA I POLJOPRIVREDE GRADA ZAGREBA

Ruralni prostor se u suvremenom gospodarskom pristupu shvaća kao područje od osobite vrijednosti i važnosti i zbog toga se tom području posvećuje posebna pozornost kroz kreiranje novih mjera i programa za njegov razvoj. Slijedeći europske trendove, Hrvatska također prepoznaće vrijednosti svog ruralnog prostora, uvažavajući njegove brojne lokalne specifičnosti, koje proizlaze, ne samo iz povijesti i tradicije, već i iz geografskog položaja, prometne povezanosti ili izoliranosti i/ili blizine urbanih središta.

Zemljopisni položaj Grada Zagreba sa njegovim prirodnim i društvenim resursima u Hrvatskoj ga čine područjem s najvećim razvojnim potencijalima.

Na području Grada Zagreba je velika ekomska koncentracija što omogućava i okolnim područjima pojačan razvitak različitih gospodarskih sektora radi zadovoljenja najvećeg hrvatskog tržišta.

Posljednji Popis stanovništva (2001) bilježi da u Gradu Zagrebu živi 17,6% stanovništva Hrvatske, ali tek 1,8% poljoprivrednog stanovništva (0,6% od ukupnog broja u Gradu Zagrebu)²².

Ruralni prostor Grada²³ obuhvaća 68 naselja sa ukupno 12.146 kućanstava i 42.507 stanovnika²⁴ pri čemu je manji broj naselja imao više od 1000 stanovnika²⁵. U razdoblju između dva popisa stanovništva područje je imigratorno i broj stanovnika povećao se za 20%²⁶.

Osim što regionalno (pa stoga i kulturološki) pripada području sjeverozapadne Hrvatske, ruralni prostor na području Grada Zagreba obilježava ponajprije njegova integriranost u najvećoj urbanoj cjelini u državi. Stoga, u planiranju razvoja ovog područja, treba imati na umu da ovakve okolnosti osiguravaju brojne prednosti u odnosu na sva ostala ruralna područja u Hrvatskoj, ali i upozoravaju na njegovu izuzetnu ranjivost, upravo zbog pritska urbanog dijela županije koji se intenzivno širi

²² Koliko je s ekonomskog stajališta to slabo važna djelatnost, govori i činjenica da Grad Zagreb sudjeluju u nacionalnom BDP-u s 32,3%, no od toga je svega 0,1% proizvedeno u poljoprivrednom sektor. Jednako su zanemarivi i ostali pokazatelji gospodarske važnosti poljoprivredne djelatnosti: u zaposlenosti poljoprivredni sektor (zaposleni u poslovnim subjektima, 2007) sudjeluje s 0,4%, a u investicijama s 0,8%. Međutim, bez obzira što su ti udjeli u gospodarskim pokazateljima Grada minimalni, njihova vrijednost nije zanemariva u nacionalnim pokazateljima (6,5% zaposlenih u djelatnosti poljoprivrede, lova i šumarstva RH i čak 9,6% sudjelovanja u nacionalnim investicijama u ovim sektorima).

²³ Podloga za ovo poglavlje su studije „Inventarizacija poljoprivrednog zemljišta grada Zagreba i preporuke za poljoprivrednu proizvodnju“ te „Plan navodnjavanja i gospodarenja poljoprivrednim zemljištem Grada Zagreba“

²⁴ Prema Popisu stanovništva 2001. godine

²⁵ To su Horvati, Hrašće Turopoljsko, Hrvatski Leskovac, Ivanja Reka, Ježdovac, Kašina, Kupinečki Kraljevec, Lučko, Markovo Polje, Odra, Odranski Obrež, Veliko Polje i Zadvorsko.

²⁶ Samo neka naselja zabilježila su smanjenje stanovnika i to su Blaguša, Brebernica, Glavina Donja, Glavnica Gornja, Glavničica, Gornji Trpuci, Jesenovec, Kučilovina, Odranski Obrež, Planina Donja i Planina Gornja. Smanjenje je bilo od 0,2% (Jesenovac) do 26,6% (Donji Trpuci).

- sve se više povećava površina izgrađenog i uređenog prostora u odnosu na prirodniji.

Općenito, razvitkom gospodarskih odnosa, poljoprivreda, kao osnovna djelatnost u ruralnom prostoru, gubi na svom značenju, iako u našim uvjetima još uvijek ima dominantnu ulogu. Sve značajnije postaju stambena i turistička funkcija ruralnog prostora, a razvitak prometne infrastrukture čini ih sve dostupnijima kao odredišta za odmor ili zabavu. Ovakvi trendovi odavno su prisutni na području Grada Zagreba, a uz očekivanja da ruralni prostor bude konkurentan na tržištu i da uspješno obnaša sve više različitih funkcija, postoji opasnost da se lošim planiranjem izazovu negativne prostorne i strukturne transformacije.

Stoga planiranje razvoja ruralnog područja mora obuhvatiti sve elemente održivog razvoja (ekonomski, društveni, ekološki). Drugim riječima, kao što je navedeno i u nacionalnoj Strategiji ruralnog razvoja (MPRRR, 2008), "*Dugoročni održivi razvoj ruralnih područja je strateški cilj gospodarskog razvoja, budući da i drugi gospodarski i društveni sektori imaju veliki utjecaj na razvoj ruralnih područja, npr. infrastruktura, obrazovanje, promet i veze, razvoj malog i srednjeg poduzetništva, razvoj uslužnih djelatnosti, turizam, zaštita okoliša, zdravstvo i socijalna skrb, razvoj civilnog društva, itd.*" Za ruralno područje Grada Zagreba dostupnost ovih elemenata od osobitog su značenja za razvoj, ali istodobno i prijetnja koja može proizvesti gubitak lokalnog ruralnog identiteta ("utapanje" sela u gradu). Unatoč činjenici da je cilj ruralnog razvoja stvaranje jednakovrijednih kvalitetnih uvjeta života (kako rada, tako i odmora) u odnosu na uvjete u urbanim dijelovima, razvoj ovih područja treba planirati tako da se ne izgubi njihova izvornost. Za Grad Zagreb ovakvi prostori pridonose njegovoj specifičnosti i daju mu "boju" koju su izgubile brojne druge svjetske metropole u sivilu urbanizacije i globalizacije.

Iako svi podaci govore kako poljoprivreda, kao osnovna djelatnost ruralnog područja, nije najvažnija i za ruralno područje Grada Zagreba, s obzirom na dostupnost radnih mjeseta u samom gradu, ne smije se zanemariti njena uloga u planiranju ruralnog razvoja. Strukturna analiza korištenih površina upućuje kako postoji znatan dio poljoprivrednih površina koje se mogu angažirati u dodatnu proizvodnju i tako osigurati dodatni dohodak ruralnom području i Gradu Zagrebu u cijelini²⁷. Problem može predstavljati nedostatak mlađih ljudi, zainteresiranih za poljoprivrednu (s obzirom na nepovoljnu starosnu strukturu stanovništva).

Poljoprivredni sektor Grada Zagreba također prati sveukupni razvitak čemu pogoduje veliko tržište za poljoprivredne proizvode ali i učinci mjera Gradskog ureda za poljoprivredu i šumarstvo. Pogodnost blizine zagrebačkog tržišta posebice je bitna za svježe poljoprivredne proizvode koji ne podnose duži transport, ali i za proizvode višeg cjenovnog razreda koji teže pronalaze kupce na manje segmentiranim

²⁷ Prema podacima Popisa poljoprivrede 2003. godine na području Grada je nešto više od 14.000 poljoprivrednih kućanstava koja raspolažu s oko 20.500 ha poljoprivrednog zemljišta, a od toga koristi se oko 13.200 ha (64,6% od raspoloživog). Osnovno obilježje ovih kućanstava jest njihova mala prosječna površina (manja od 1,5 ha), odnosno rasparceliranost. Najviše, gotovo polovica od ukupnog broja kućanstava je veličine svega do 0,5 ha (45,8%), dok je gotovo 90% kućanstava veličine do 3 ha.

tržištima. To su posebice iskoristili proizvođači povrća, manje voća te mlijecnih prerađevina.

Osim razvijenog poljoprivrednog tržišta, razvijeno je i tržište poljoprivrednih inputa te ne postoje poteškoće njihove nabave.

Iako Grad Zagreb ima značajne površine plodnih poljoprivrednih tala i bogat vodni potencijal, prosječni prinosi povrćarskih, voćarskih, ali i ratarskih kultura su relativno niski uz značajne godišnje kolebljivosti koje su uglavnom povezane s klimatskim prilikama²⁸.

Prema mnogim pokazateljima poljoprivredni sektor Grada Zagreba je manjeg značaja od prosjeka Države (udjel poljoprivrednog stanovništva, zaposlenost, broj poslovnih subjekata itd.). No, zbog njene više funkcionalnosti kao što očuvanje i oblikovanje okoliša, očuvanje tradicijskih djelatnosti i vrijednosti pojedinih prostornih cjelina te osiguranje sirovina za dio prerađivačke ili uslužne industrije u regiji, ona zauzima značajno mjesto u razvitku Grada. Također, u pojedinim naseljima poljoprivreda je bitan izvor dohotka i zaposlenosti stanovništva.

Struktura poljoprivrednih površina je duže vrijeme nepromijenjena sa najvećom zastupljeniču oranica i vrtova (oko 60%), manje livade (oko 24%), a znatno manje voćnjaci, vinograđi i pašnjaci. Preko 90% oranica i vrtova su u vlasništvu obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava²⁹. Glavninu površina na oranicama i vrtovima čini žito (75,37%), zatim krmno bilje (7,98%), povrće (6,37%), krumpir (1,24%), uljano sjemenje i plodovi (0,31%) te cvijeće, sjemenski i sadni materijal (0,20%).

Prosječno korištena površina je oko 1 ha po gospodarstvu³⁰ što je značajno ispod Državnog prosjeka, a to nam ukazuje na značajniju ulogu intenzivnih kultura organiziranih na manjim zemljjišnim posjedima.

U posljednjih desetak godina na području Grada u biljnoj proizvodnji se nisu desile značajnije promjene. Ono što je karakteristično, jesu razmjerno velike kolebljivosti u proizvedenim količinama, što možemo velikim dijelom pripisati visokoj ovisnosti o prirodnim uvjetima, između ostalog i padalinama.

Najveći dio poljoprivrednih površina pogodan je za ratarstvo (39,6%), manje za povrćarstvo, stočarstvo, voćarstvo te vinogradarstvo.

²⁸ Upravo na tom tragu jest i ideja izrade plana navodnjavanja koji treba biti temelj za uvođenje suvremenih tehnologija proizvodnje koje će omogućiti učinkovitije i kvalitetnije iskorištenje prirodnih resursa, kao i povećanja dohotka od poljoprivrede.

²⁹ Prema popisu poljoprivrede iz 2003. godine bilo je 14.493,58 ha poljoprivrednog zemljišta, od čega su 7.809,87 ha oranica i vrtova. Uz oranice i vrtova, obuhvaćene su i površine povrtnjaka koje iznose 149,12 ha.

³⁰ I ovako male prosječne površine se nalaze u prosjeku tri parcele

Tablica 3 Pogodnost površina za razvoj pojedine grane poljoprivredne proizvodnje

Grane	Površina	
	ha	%
Povrčarstvo	3562,0	25,0
Ratarstvo	5645,7	39,6
Stočarstvo	1803,8	12,6
Vinogradarstvo	1570,0	11,0
Voćarstvo	1682,5	11,8
UKUPNO	14264,0	100

Izvor: Grupa autora (2008)

Na temelju hidro pedoloških i drugih istraživanja date su smjernice i preporuke za razvitak pojedinih poljoprivrednih grana³¹.

Ratarska proizvodnja

Značajnija ratarska proizvodnja na području Grada moguća je južno od Botinca i sjeveroistočno od Sesveta (uz pretpostavku okrupnjavanja površina). Općenito, ratarstvo će najvećim većim dijelom biti u funkciji stočarske proizvodnje (mesa, mlijeka, jaja i drugih proizvoda). Mali je broj većih poljoprivrednih proizvođača (s 10 i više ha zemljišta i odgovarajućom mehanizacijom) specijaliziranih za ratarsku proizvodnju. Zbog svega toga, ratarsku proizvodnju treba kombinirati s povrtlarskom, stočarskom, pa i voćarskom proizvodnjom gdje za to postoje uvjeti.

Najveće površine su pod kukuruzom (2.171 ha), zatim pšenicom i ječmom (sa po oko 500 ha) te neznatno pod zobi.

I u buduće se očekuje da će najzastupljenije kulture biti kukuruz, zatim pšenica i ječam zbog navike proizvođača te zbog toga što najveći dio odlazi kao stočna hrana. U narednom razdoblju treba povećati prosječne prinose i ustaliti proizvodnju zbog čega treba urediti oranične površine³².

Povrčarska proizvodnja

Povrće s najviše uzgaja na otvorenom i značajnije su površine pod krumpirom (oko 100 ha), kupusnjačama (oko 60 ha), grahom i lukom.

³¹ Više o tome u „Inventarizacija poljoprivrednog zemljišta grada Zagreba i preporuke za poljoprivrednu proizvodnju“ te „Plan navodnjavanja poljoprivrednih površina i gospodarenja poljoprivrednim zemljištem i vodama za područje grada Zagreba“

³² Eliminirati suvišne vode, urediti kanalska mreže i putove, povećati efektivnu plodnost tla (gnojidbom organskim i mineralnim gnojivima, prometom organske tvari u tlu), pridržavati se poznatih optimalnih agrotehničkih rokova obrade tla, sjetve i drugih zahvata itd.

Povrćarska proizvodnja pogodna je na ravnim ili blago nagnutim terenima u dolini rijeke Save i njezinih pritoka. Povoljna fizikalna svojstva tala omogućuju proizvodnju svih povrtnih kultura (korjenasto, gomoljasto i lukovičasto). Moguća je proizvodnja ozimih, ranoproljetnih kultura te podizanje zaštićenih prostora.

Moguća je proizvodnja bez navodnjavanja, ali ne za sve rokove berbe. Sjetva ili sadnja tih kultura počinje u jesen³³. Međutim, ako tijekom vegetacije nastupi beskišno razdoblje prosječni prinosi mogu biti umanjeni za više od 30%.

Bez navodnjavanja uzgoj je nemoguć ili je redovito podložan velikim rizicima za kulture koje se siju ili sade u kasno proljeće i ljeti³⁴.

Osim navedenih kultura, na području Zagreba može se uzgajati još znatan broj drugih vrsta povrća. Neko se od tog povrća sezonski pojavljuje na tržištu Zagreba u malim količinama³⁵, a drugo rijetko ili se ne prodaje³⁶.

Proizvodnja povrća najvećim dijelom treba biti namijenjena tržištu u svježem stanju u mjesecima nedostatne domaće opskrbe svježim povrćem čime se nudi svježe i kvalitetnije povrća (bere se u optimalnom stadiju tehnološke zrelosti, a ne na njezinom početku).

Buduću proizvodnju povrća u značajnoj mjeri će odrediti intenzitet urbanizacije i Grada i ostalih naselja, ali i očuvanje ekološki osjetljivih područja (vodo zaštitna područja) te blizina prometnica i industrije.

Voćarska proizvodnja

Grad Zagreb s pomo-ekološkog stajališta predstavlja tradicionalno voćarsko proizvodno područje s povoljnim prilikama za intenzivnu proizvodnju jabuka, kruška, šljiva, marelica, bresaka, te trešanja, višanja, oraha, ljeske i jagodastog voća općenito, a posebice jagoda, malina i ribiza.

Po rodnim stablima najzastupljenije su jabuka (oko 300 tis. rodnih stabala) te šljiva (oko 110 tis.).

Proizvodnja voća najvećim dijelom se treba temeljiti na proizvodni za izravan plasman u svježem stanju jer za veću proizvodnju namijenjenu preradi ne postoje

³³ To su mladi luk, luk srebrenac, češnjak, kelj ozimi, salata ozima, špinat ozimi, matovilac ili ranije u proljeće (krumpir mladi, mahune rane, luk, kupus rani, kelj rani, salata proljetna, mrkva, peršin, špinat proljetni, blitva proljetna, korabica rana, rotkvica proljetna, cikla rana, grašak). Ovim se kulturama može dodati i grah zrnaš koji za svoj drugi dio vegetacije treba aridniju klimu, te višegodišnja kultura šparoga koja se bere u proljeće, a može podnijeti ljetnu sušu.

³⁴ Krumpir za zimu, grah mahunar jesenski, kupus i kelj jesenski, cvjetača, rajčica, paprika, patlidžan, krastavci, tikvice, dinje, lubenice, salata ljetna i jesenska, endivija, radič, mrkva i peršin jesenski, špinat jesenski, blitva ljetna i jesenska, korabica ljetna i jesenska, rotkvica jesenska, cikla jesenska, poriluk i kelj pupčar.

³⁵ Repa postrna, koraba podzemna, kineski kupus, brokula, luk kozjak ili ljutika, rotkva, pastrnjak, hren, kopar, bob, riga.

³⁶ Crni korijen, čičoka, slatki komorač, celer rebraš, karda, kineska raštika, lisnati kelj, luk vlasac, radič pospješivani, kres salata, portulak, novozelandski špinat, bamija, kukuruz šećerac, grašak šećerac, grah metraš, rabarbara, batat.

potrebni uvjeti. Posebnu pozornost treba posvetiti proizvodnji jagodičastog voća za svježu uporabu za što postoji potražnja ali i potrebna radna snaga za berbu.

Za jabuke, kruške, šljive, višnje, trešnje i marelice mogu biti vrlo prikladni voćnjaci od 1 do 3 ha. Pri uzgoju jagoda, malina i ribiza mogu se prakticirati i manji voćnjaci od 0,25 do 1 ha.

Vinogradarstvo

Postoje značajne neiskorištene mogućnosti za proizvodnjom grožđa. Vinogradi zauzimaju oko 466 ha na kojima se proizvede oko 2.400 tona grožđa. Kako se radi o vinskim sortama od njega se proizvede oko 15.000 hl vina.

Proizvodnja cvijeća

Za proizvodnju cvijeća na otvorenom ili u zatvorenim prostorima ne postoje nikakve zapreke. Blizina tržišta nije dobro iskorištena te proizvodnja cvijeća nije adekvatno zastupljena u proizvodnoj strukturi područja što se treba promijeniti u narednom razdoblju.

Stočarska proizvodnja

Stočarska proizvodnja nije značajnija u strukturi vrijednosti poljoprivredne proizvodnje područja. Prema Popisu poljoprivrede iz 2003. godine držanjem i uzgojem stoke bavi se manji broj kućanstava u odnosu na biljnu proizvodnju. Najveći broj kućanstava drži perad (oko 7.100 kućanstava) i svinje (3.711 kućanstava), potom goveda (1.654) i muzene krave (1.419), dok ovce, koze, konje i pčele ima neznatan broj kućanstava.

U 2007. godini na području Grada je bilo 4.639 grla stoke od čega 3.279 krava, 9.420 svinja, 145.283 komada peradi itd. Iste godine proizvedeno je 11,5 milijuna lit. mlijeka, 5,3 milijuna kokošjih jaja itd.

Stočarski proizvodi su najvećim dijelom namijenjeni naturalnoj potrošnji te manje prodaji putem tržnica, izravnoj prodaji na gospodarstvu te kućanstvima, a jedan dio završi u prerađivačkoj industriji, posebno kravlje mlijeko.

Poljoprivredna proizvodnja na vodozaštitnom području Grada Zagreba

Najkvalitetnije poljoprivredne površine Grada Zagreba nalaze se iznad tokova pitke vode. Uz sve druge izvore onečišćenja tla i vode sama poljoprivredna proizvodnja nepravilnim gospodarenje tlom doprinosi dodatnom onečišćenju.

Tablica 4 Površina zona zaštite izvorišta izvan GUP-a na poljoprivrednom zemljištu (ha)

Zona zaštite izvorišta	Ukupno	Poljoprivreda	Ostalo
I zona	148.9	142.4	6.5
II zona	758.4	628.9	129.5
III zona	14884.3	7643.0	7241.3
UKUPNO	15.791.6	8.414.3	7.377.3

Izvor: Grupa autora (2008)

Izvan GUP-a, nadalje, nalazi se 15.791,6 ha površina koje pripadaju zonama zaštite vode za piće, a od toga je 8.414,3 ha poljoprivrednog zemljišta. U I zoni (142,4 ha) nije dopuštena poljoprivredna proizvodnja.

Bilna i stočarska proizvodnja isključivo po ekološkim načelima dopuštena je unutar II zone zaštite crpilišta (758,4 ha). Najveći dio te površine je zona zaštite crpilišta Mala Mlaka s većom zastupljenosti uzgoja povrća³⁷. Stočarska proizvodnja je relativno mala i većinom za vlastite potrebe kućanstava³⁸.

Osnovni princip ekološke proizvodnje jest smanjivanje utjecaja na okoliš u tolikoj mjeri koliko to još omogućava proizvodnju³⁹. Međutim, uspješna proizvodnja po ekološkim načelima traži stalnu edukaciju proizvođača, dostupnost različitih vrsta i sorti koje su pogodne za takav uzgoj, dostupnost sredstava za zaštitu bilja i drugo. Također su važni zakonski okvir i uređen sustav nadzora kako nad ekološkom proizvodnjom bilja i biljnih proizvoda tako i nad tržištem takvih proizvoda.

U III zoni zaštite crpilišta, koja se naziva i zonom ograničenja i kontrole, jedino ograničenje koje se odnosi na poljoprivrednu proizvodnju je zabrana upotrebe herbicida na bazi atrazina, s tim da se kao jedna od mjera zaštite predviđa «stimuliranje ekološke poljoprivredne proizvodnje».

³⁷ Osim na otvorenom, u tom se području povrće uzgaja i u negrijanim plastenicima ili visokim tunelima.

³⁸ Općeniti je stav struke da svaki vid stočarske i peradarske proizvodnje treba izmaknuti iz zona stroge zaštite crpilišta.

³⁹ Izbjegava se korištenje sintetičkih pesticida, herbicida, mineralnih gnojiva, hormona rasta, antibiotika ili genetičke preinake. Umjesto toga, ekološki proizvođači koriste brojne tehnike koje održavaju ekosustav i smanjuju onečišćenje.

REZULTATI ISTRAŽIVANJA

Socio-demografska obilježja kućanstava i ispitanika

Na buduće promjene unutar gospodarstva ako i na vrijednosne prosudbe pojedinih pojava značajan je utjecaj osnovnih socio-demografskih obilježja ispitanika i kućanstava iz kojih dolaze. Među najznačajnije se ubrajaju spol, dob, školska sprema, zanimanje te veličina/brojnost obitelji.

Spolna i dobna struktura ispitanika

U hrvatskom ruralnom prostoru i dalje je prisutan tradicionalni obrazac odnosa sa značajnim utjecajem muške osobe u upravljanju gospodarstvom odnosno u kućanstvu.

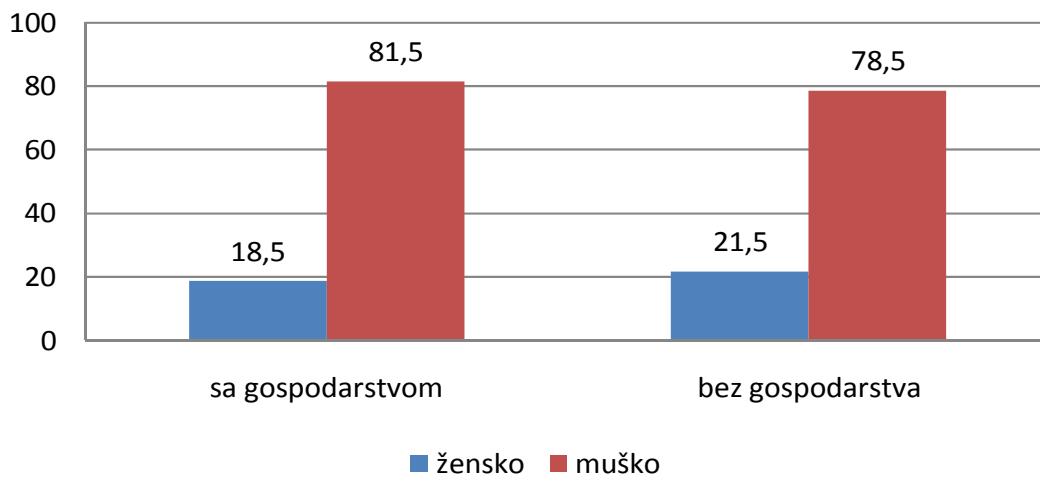
I u našem istraživanju oko 80% nositelja gospodarstva/kućanstva su bile muške osobe⁴⁰.

Tablica 5 Spol kućedomaćina

		Frequency	Percent	Valid Percent
Valid	žensko	127	19,9	20,2
	muško	503	78,7	79,8
Total		630	98,6	100,0

Graf 1

Rukovoditelj kućanstva prema spolu

Kod kućanstava sa poljoprivrednim gospodarstvom udjel muških upravitelja je još veći.

⁴⁰ To ne znači da je spolna struktura anketiranih identična vlasničkoj jer ispitanik nije uvijek bio i kućedomaćini

Dob upravitelja gospodarstva/kućedomaćina

Ruralni prostor je izložen demografskoj eroziji i narušavanju osnovnih kvalitativnih obilježja populacije. Prosječna dob bilježi stalni porast što je obilježe i promjena na širem prostoru Hrvatske.

Prosječna dob anketiranih je 53 godina pri čemu je muških 54,4 te ženskih 47,6 godina.

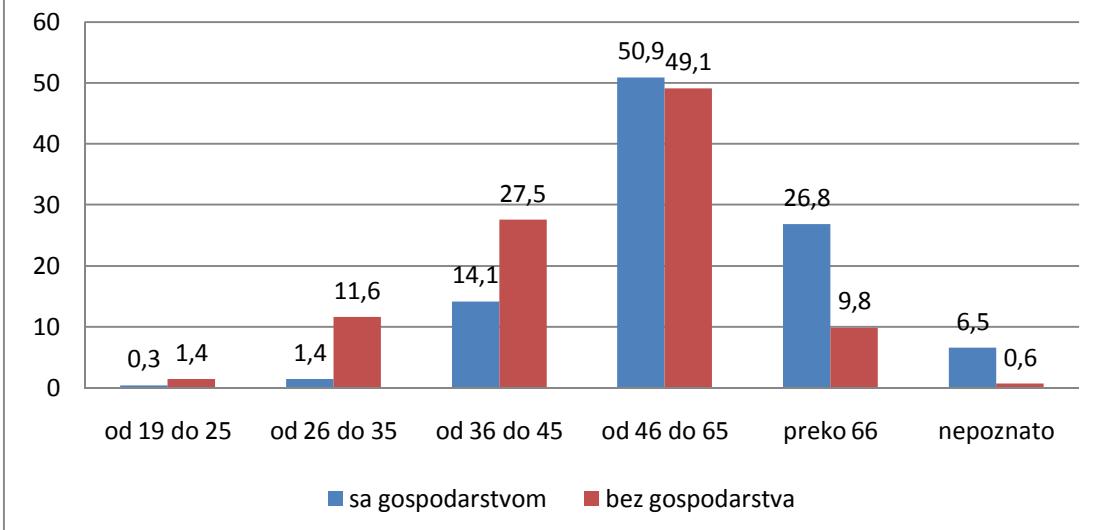
Najveći dio ispitanika (49,8%) je bio u „zreloj dobi“ (od 46 do 65 godina) dok je značajno manji dio u nižoj životnoj dobi tj. do 35 godina (7,8% ispitanika).

Tablica 6 Dob kućedomaćina

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
od 19 do 25	6	,9	,9	,9
od 26 do 35	44	6,9	6,9	7,8
od 36 do 45	136	21,3	21,3	29,1
od 46 do 65	318	49,8	49,8	78,9
preko 66	112	17,5	17,5	96,4
nepoznato	23	3,6	3,6	100,0
Total	639	100,0	100,0	

Graf 2

Dobna struktura rukovoditelja kućanstva

Prosječna dob ispitanika sa poljoprivrednim gospodarstvom je 58,5 godina te su postotno zastupljeniji u višim dobnim skupinama (od 46 godina na više).

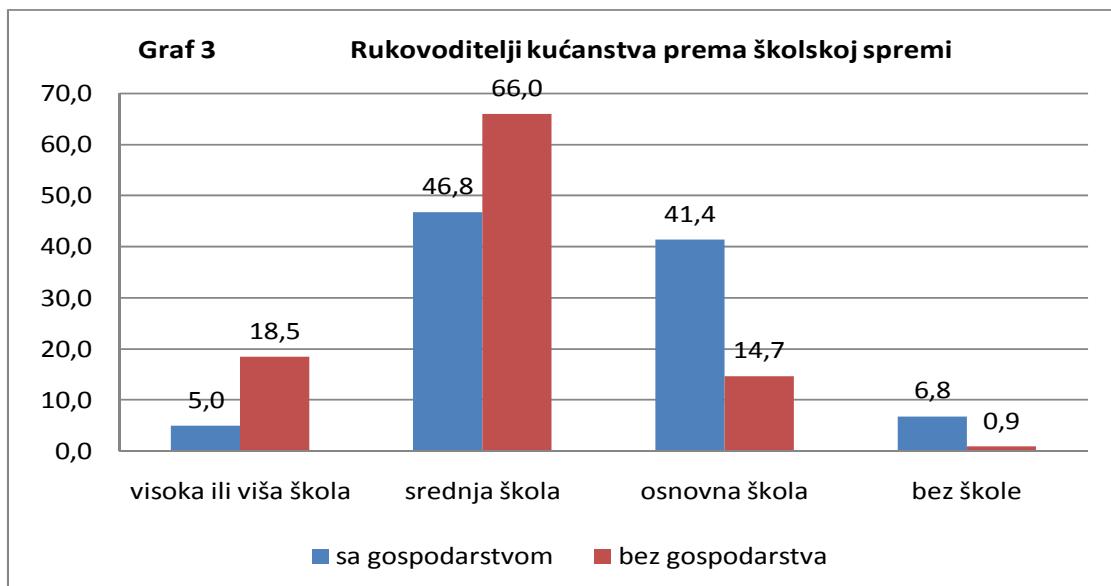
Školska spremna i zanimanje kućedomaćina

Ruralni prostor Grada Zagreba po mnogim obilježjima je drugačiji od ostalog ruralnog prostora Hrvatske. Jedna od obilježja različitosti je i povoljnija struktura ispitanika s obzirom na školsku spremu.

Skoro dvije trećine ispitanika su sa srednjom školom ali je značaja dio i onih sa osnovnom (26,7%) odnosno bez škole (3,5%).

Tablica 7 Školska spremna kućedomaćina

	Frequency	Percent	Valid Percent
visoka ili viša škola	77	12,1	12,4
srednja škola	356	55,7	57,3
osnovna škola	166	26,0	26,7
bez škole	22	3,4	3,5
Total	621	97,2	100,0

Nepovoljnija je struktura kod ispitanika sa poljoprivrednim gospodarstvom gdje je 41,4% sa osnovnom i 6,8% bez škole, a sa srednjom školom je 46,8% ispitanika.

Ovakva struktura ispitanika u značajnoj mjeri utječe i na samu poljoprivrednu proizvodnju kroz sklonost prihvaćanja novina u tehničko tehnološkom dijelu pa sve do volnosti za povećanjem poljoprivrednih kapaciteta i proizvodnje,

Zanimanje upravitelja gospodarstva

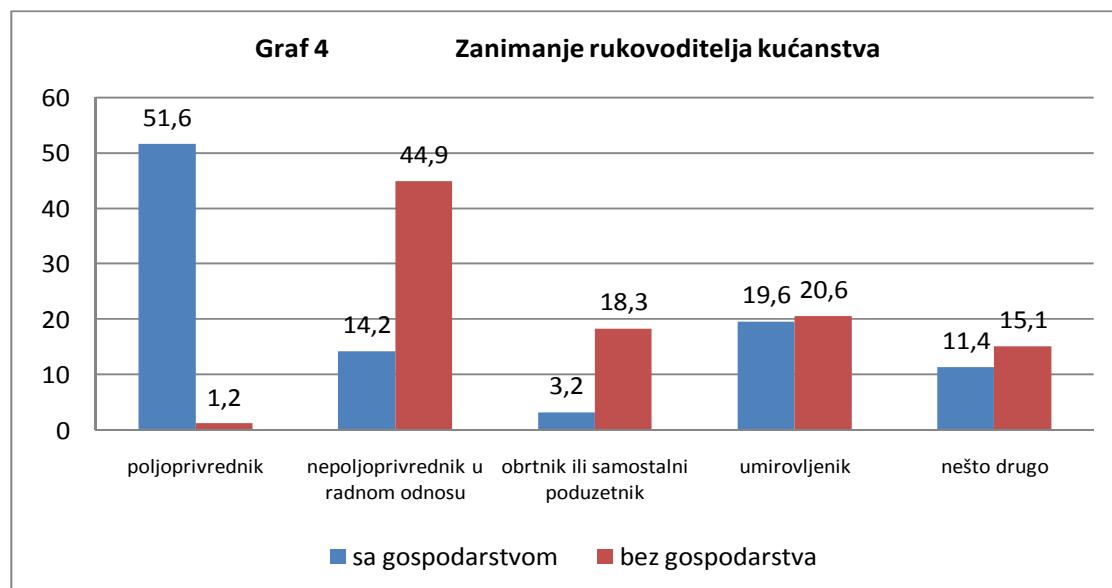
Zanimanje ispitanika više pokazuje ekonomsku strukturu stanovništva te prostora (bližeg i šireg) nego što utječe na kvalitetu i razinu određene proizvodnje (u ovom

slučaju poljoprivredne). Ovo je naročito kod slučajeva intenzivnije poljoprivredne proizvodnje kada se često angažira i povremena ili stalna radna snaga izvan gospodarstva.

Najveći dio ispitanika (31,2%) je ne-poljoprivrednik u radnom odnosu, za trećinu manje (23,8%) su poljoprivrednici te je relativno visok udjel umirovljenika (20,1%)⁴¹.

Tablica 8 Zanimanje kućedomaćina

	Frequency	Percent	Valid Percent
poljoprivrednik	149	23,3	23,8
nepoljoprivrednik u radnom odnosu	195	30,5	31,2
obrtnik ili samostalni poduzetnik	72	11,3	11,5
umirovljenik	126	19,7	20,1
nešto drugo	84	13,1	13,4
Total	626	98,0	100,0

Ispitanici sa poljoprivrednim gospodarstvom su, što je i za očekivati, u najvećem dijelu (51,6%) su poljoprivrednici, zatim umirovljenici, ne-poljoprivrednici itd.

Desetina ukupnog broja ispitanika sa poljoprivrednim gospodarstvo je završilo neku strukovnu školu ili tečaj vezan za poljoprivredu. Spektar je dosta širok i to od Agronomskog fakulteta i Više poljoprivredne škole pa sve do srednje poljoprivredne škole i raznih tečajeva kao što je cvjećarski, pčelarski, voćarski, podrumarski, tečaj nekonvencionalne poljoprivrede i sl.

⁴¹ U kategoriji „nešto drugo“ pojavljuje se mnoštvo zanimanja od nezaposleni do povremeni građevinski radnik, povremeni vozač, frizer, vjeroučitelj i sl.

Broj članova kućanstva

Na daljnje demografske promjene područja u značajnoj mjeri će utjecati sadašnja veličina kućanstva⁴².

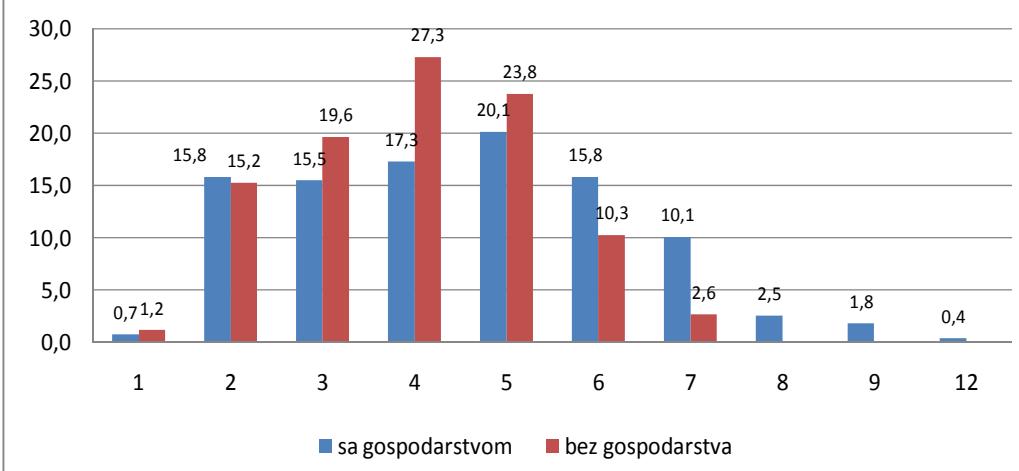
Prosječna veličina anketiranog kućanstva je 4,2 člana pri čemu je najveći broj kućanstava sa 4 (22,1%) i 5 (22,1%) članova. Sa 7 i više članova je samo 7,9% anketiranih.

Tablica 9 Broj članova kućanstva

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
1	6	0,9	0,9	4,1
2	96	15	15	19,1
3	110	17,2	17,2	36,3
4	141	22,1	22,1	58,4
5	137	21,4	21,4	79,8
6	79	12,4	12,4	92,2
7	37	5,8	5,8	98
8	7	1,1	1,1	99,1
9	5	0,8	0,8	99,9
12	1	0,2	0,2	100,1
Total	639	100	100	

Nešto drugačija slika je kod kućanstava sa poljoprivrednim gospodarstvom. Prosječna veličina anketiranog kućanstva je 4,6 članova pri čemu je najveći broj kućanstava sa 5 (20,1%) te sa 6 (15,8%) članova. Sa 7 i više članova ih je čak 14,8% anketiranih.

Graf 5 Kućanstva prema broju članova

⁴² Utjecaj migracija, grada i sl.

Ruralno područje Grada Zagreba

Ruralno područje Grada Zagreba specifično je u odnosu na druga ruralna područja Hrvatske. Ono sve više postaje mjesto življenja domicilnog stanovništva i imigracijsko područje za druge. Devedesetih godina prošlog stoljeća u njega se doseljava protjerano stanovništvo iz BiH, a nakon toga postaje atraktivno i za stanovništvo Grada Zagreba.

Vrlo često osjećaj zadovoljstva životom u određenom području je subjektivan i ispitanici ga uspoređuju sa njima najbližim drugim u ovom slučaju užim područjem Grada. Njega karakterizira ne samo visoka cijena stambenog prostora nego i svakodnevna gužva i osjećaj izgubljenosti pojedinca.

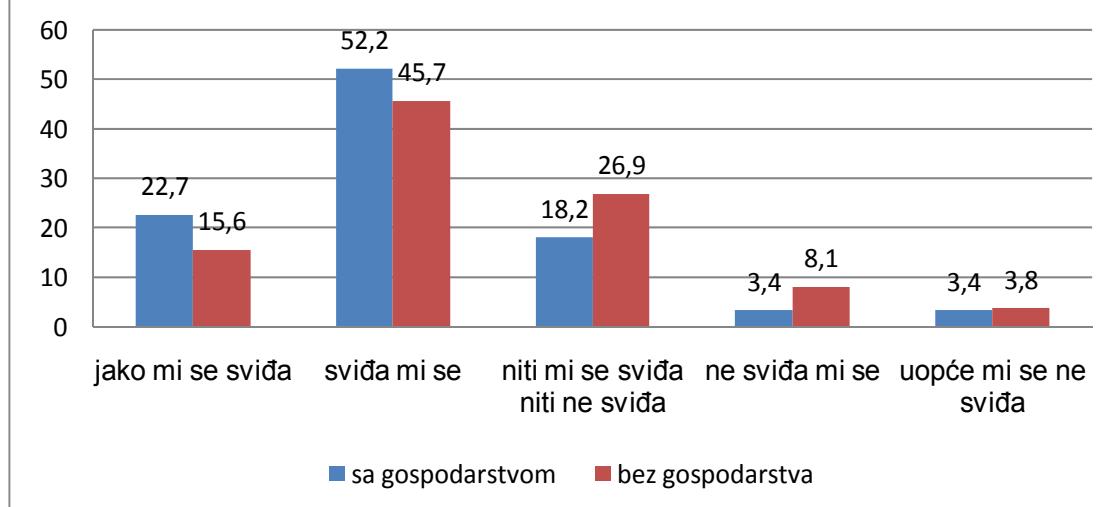
Tablica 10 Koliko Vam se sviđa život u ruralnom prostoru?

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
jako mi se sviđa	120	18,8	18,8	18,8
sviđa mi se	310	48,5	48,5	67,3
niti mi se sviđa niti ne sviđa	148	23,2	23,2	90,5
ne sviđa mi se	38	5,9	5,9	96,4
uopće mi se ne sviđa	23	3,6	3,6	100,0
Total	639	100,0	100,0	

Preko dvije trećine ispitanika (67,3%) izjavilo je da im se život u njihovom ruralnom području sviđa.

Skoro četvrtina ispitanika je indiferentna prema svome prostoru a samo mali dio (9,5%) ih je izjavilo da im se ne sviđa život u njihovom ruralnom prostoru.

Graf 6 Zadovoljstvo životom u ruralnom prostoru

Najveći problemi za život u ruralnom području

Stanovnici se svakodnevno susreću sa određenim problemima ili ih detektiraju kao problem u usporedbi sa drugim sredinama. Neki problemi su stalni a neki se pojavljuju časimice. Rješenje nekih iziskuje više a nekih manje novčanih sredstava. Neke je moguće riješiti na razini lokalne zajednice a neke ne itd.

Ispitanici su mogli navesti do tri problema koja su značajna za život u njihovom mjestu. Redoslijed navođenja problema nije značio i njihovu važnost. Sve odgovore (prema frekvenciji) smo grupirali u 13 skupina i 14. u koje su se grupirali ostali problemi⁴³.

Tablica 11 Najveći životni problemi u ruralnom prostoru

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
kanalizacija i odvodnja	65	10,2	12,5	12,5
društveni i kulturni sadržaj	65	10,1	12,4	24,9
Ostalo	60	9,3	11,4	36,3
poljoprivredni problemi	55	8,6	10,5	46,9
komunalije i komunalna infr.	54	8,5	10,3	57,2
neuređene ceste	51	8,0	9,8	67,0
neuređene javne površine i zagađenost	35	5,5	6,7	73,7
Vrtići	25	4,0	4,9	78,5
nezaposlenost i nizak standard	25	3,9	4,8	83,3
povezanost s gradom	24	3,8	4,6	87,9
plin	24	3,7	4,5	92,4
trgovine	18	2,8	3,4	95,8
staro stanovništvo/nedostatak mladih	14	2,1	2,6	98,5
vodovod	9	1,4	1,7	100,1
Total	522	81,7	100,1	
Missing System	117	18,3		
Total	639	100,0		

Ispitanici kao najveći problem svoga mjesta smatraju neriješenu kanalizaciju i odvodnju. Rješenje ovoga problema često je povezano sa raštrkanošću naselja što iziskuje značajna ulaganja u rješavanje toga problema.

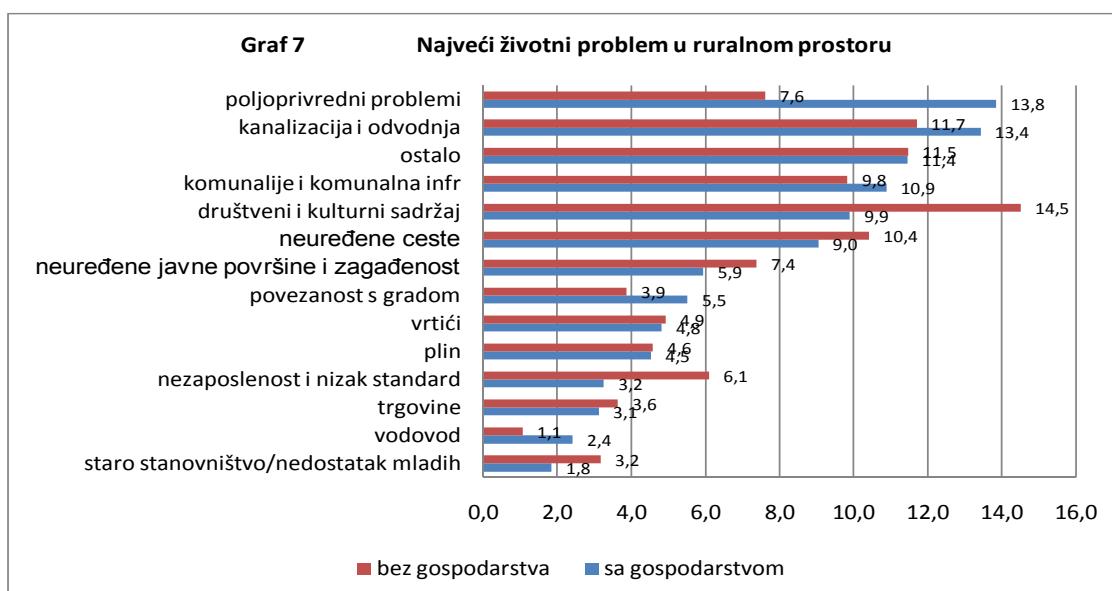
Na drugom mjestu je problem neodgovarajućih društvenih i kulturnih sadržaja. Ovo je posebice izraženo kod mlađe populacije.

Kao treća skupina problema su ostali problemi kao rezultat veličine uzorka i pojedinačnog viđenja problema unutar naselja. Navođenje velikog broja specifičnih problema najčešće se javlja u trećem odgovoru.

⁴³ Pitanje je bilo otvorenog tipa te se u želji da se detektira što više problema namjerno čine određeni ustupci primjerice kod pojma „komunalna infrastruktura“.

Iako poljoprivreda kao nekad dominantna djelatnost ruralnog prostora polako „uzmiče“ problemi vezani uz nju i općeniti njen položaj visoko je na ljestvici problema.

Ostali problemi ruralnog prostora su drugi komunalni problemi, ceste i povezanost sa Gradom, neuređenost javnih površina i zagađenost prostora, nedostatak vrtića, nezaposlenost i nizak standard, nedostatak gradskog plina i trgovina mješovite robe te nedostatak mladih.

Postoje značajne razlike kod procjene problema između skupine ispitanika sa poljoprivrednim gospodarstvom i onih bez gospodarstva. Posebice je to izraženo kod poljoprivrednih problema, zatim kanalizacije i odvodnje, vodovoda te povezanosti sa gradom.

Socijalni i ekonomski problemi ruralnog područja Grada

Slijedećim pitanjem se ciljano htjelo u tvrditi važnost pojedinih tvrdnji za ruralno područje Grada Zagreba. Ispitanici su mogli za pojedine tvrdnje zaokružiti ocjenu 1 (uopće ne vrijede), 2 (malo vrijede), 3 (niti vrijede niti ne vrijede), 4 (vrijede) te (5) puno vrijede⁴⁴.

Vrijednost ponuđenih tvrdnji je u rasponu od 3,34 do 3,9 tj. nalaze se u pokrivenosti od gornje granice „niti vrijede niti ne vrijede“ do najčešće „vrijede“.

⁴⁴ Kod ovakvih pitanja se javlja problem sugestivnosti gdje ispitanici na nešto što se ponudi kao problem instiktivno, bez puno razmišljanja i prihvaćaju da je ponuđena konstatacija i stvarni problem.

Tablica 12 Vrijednost socio-ekonomskih problema za ruralno područje

	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
Nedovoljno razvijena socijalna i društvena infrastruktura (dj. vrtići, škole, kulturna događanja)	626	1	5	3,90	1,122
Teškoće u prodaji poljop. proizvoda	627	1	5	3,88	1,236
Nedovoljno razvijena komunalna infrastruktura	628	1	5	3,88	1,138
Nedostatak malih pogona/firmi primjerenih ruralnom prostoru	627	1	5	3,75	1,197
Niske plaće i životni standard	629	1	5	3,65	1,128
Nedostatak stručne podrške za poduzetništvo	627	1	5	3,57	1,113
Loš imidž poljoprivrednika u društvu	627	1	5	3,51	1,171
Nezaposlenost stanovništva	628	1	5	3,46	1,105
Mlado i stručno stanovništvo	629	1	5	3,39	1,098
Smanjenje broja novorođenih	628	1	5	3,34	1,084

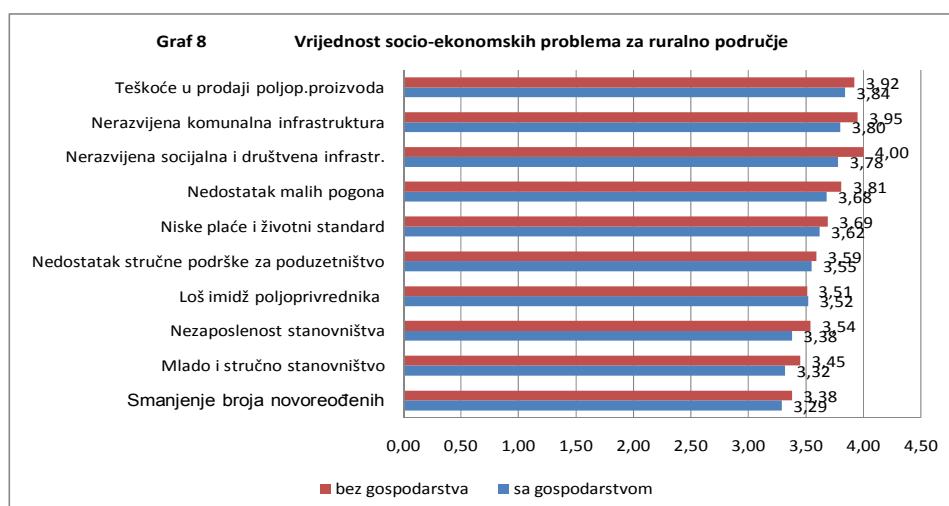
Nedovoljno razvijena socijalna i društvena infrastruktura (dječji vrtići, škole, kulturna događanja) su na prvom mjestu po prihvaćenosti kao točne tvrdnje.

Na drugom mjestu je tvrdnja da veliki problem predstavljaju teškoće u prodaji poljoprivrednih proizvoda kao i nedovoljno razvijena komunalna infrastruktura.

Nedostatak je malih pogona/firmi primjerenih ruralnom prostoru zbog čega je i naglašen problem niskih plaća i životnog standarda.

Ispitanici su suglasni i s tvrdnjom o nedostatku stručne podrške za poduzetništvo te lošim imidžem poljoprivrednika u društvu.

Ponuđene tvrdnje za ruralni prostor kao što su nezaposlenost stanovništva, mlado i stručno stanovništvo te smanjenje broja novorođenih za ispitanike su u kategoriji „niti vrijede niti ne vrijede“.

Stanje komunalne i društvene infrastrukture

Vrlo često je ako jedan od bitnih pokretača migracija iz ruralnih područja (ali i urbanih) bilo stanje komunalne i društvene infrastrukture. Procjena kvalitete se mijenja tijekom dužeg razdoblja ili promjenama ekonomskog stanja ili pojavom novih, zamjenskih sadržaja.

Ponuđene sadržaje komunalne i društvene infrastrukture ispitanici su mogli ocijeniti ocjenama 1 (jako loše), 2 (loše), 3 (niti loše niti dobro), 4 (dobro) i 5 (odlično)

Niti jedan ponuđeni element komunalne i društvene infrastrukture nije ocijenjen kao odličan što je i za očekivati jer uvijek postoje mogućnosti poboljšanja ili netko od ispitanika takvog sadržaja u svome mjestu i nema.

Dobrim stanjem ispitanici su ocijenili danas uobičajene sadržaje kao što su telefon i opskrba električnom energijom. Slijedi ocjena organiziranog odvoza smeća (kontejner, deponij i sl.) te odvoz krupnog otpada odnosno postojanje deponija za krupni otpad.

Tablica 13 Stanje komunalne i društvene infrastrukture

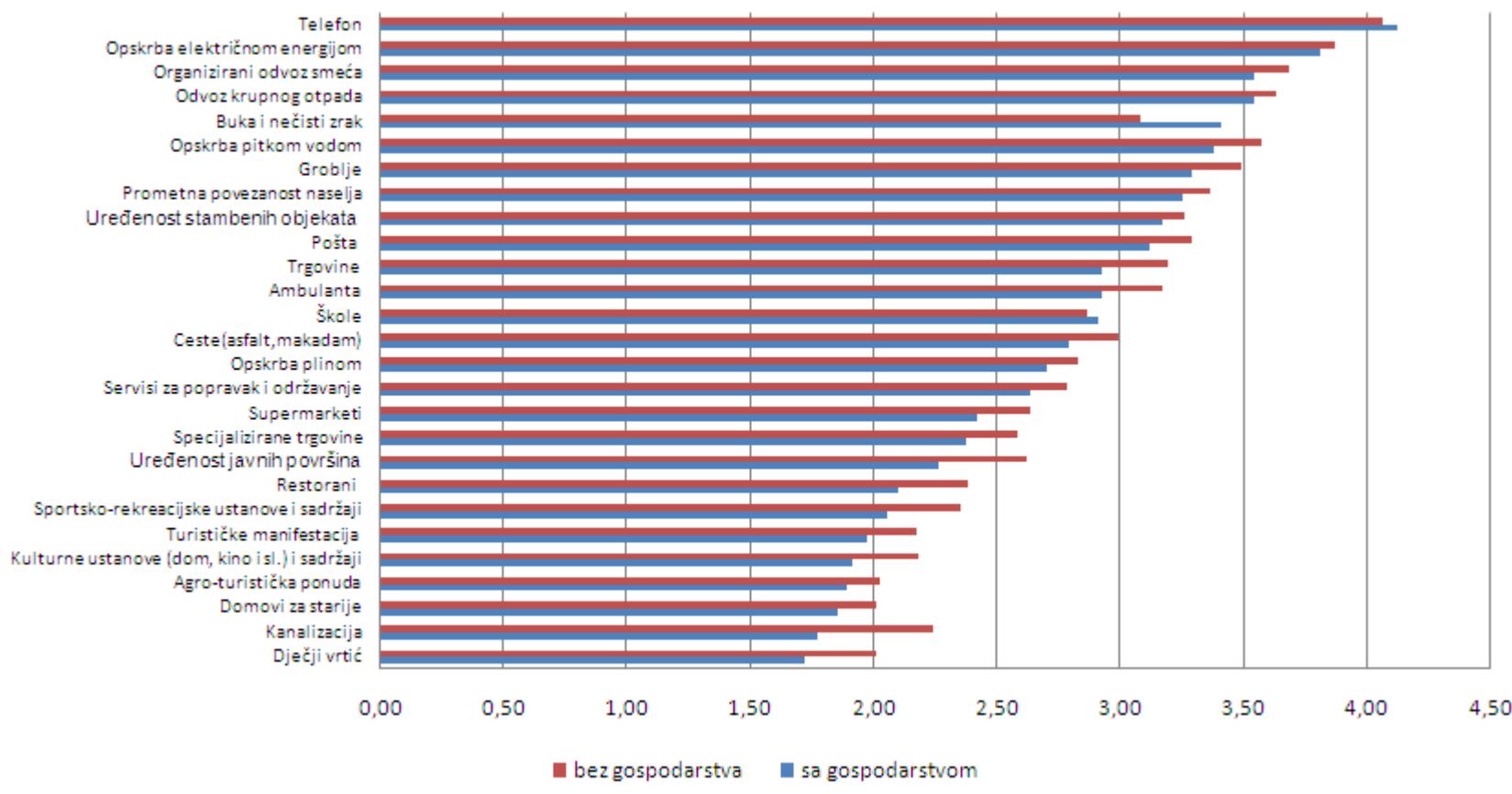
	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
Telefon	637	1	5	4,09	0,7
Opskrba električnom energijom	636	1	5	3,84	0,75
Organizirani odvoz smeća/deponij	636	1	5	3,62	0,92
Odvoz krupnog otpada/deponij	636	1	5	3,59	0,82
Opskrba pitkom vodom	636	1	5	3,48	0,93
Groblje	637	1	5	3,40	0,89
Prometna povezanost naselja	638	1	5	3,31	0,92
Buka i nečisti zrak	635	1	5	3,23	1,08
Uređenost stambenih objekata (kuća)	636	1	5	3,22	0,98
Pošta (poštanski uredi)	637	1	5	3,21	0,93
Trgovine(dnevna opskrba)	637	1	5	3,07	1,04
Ambulanta (pružanje zdravstvenih usluga)	637	1	5	3,06	0,97
Ceste (asfalt,makadam)	637	1	5	2,89	1
Škole	636	1	5	2,89	0,97
Opskrba plinom	637	1	5	2,77	1,25
Servisi za popravak i održavanje	636	1	5	2,71	0,99
Supermarketi	636	1	5	2,53	1,09
Specijalizirane trgovine	636	1	5	2,48	1,02
Uređenost javnih površina	636	1	5	2,45	1,00
Restorani	637	1	5	2,25	0,98
Sportsko-rekreacijske ustanove i sadržaji	637	1	5	2,21	0,94
Turističke manifestacija	637	1	5	2,08	0,89
Kulturne ustanove i sadržaji	635	1	5	2,06	0,88
kanalizacija	637	1	5	2,03	1,14
Agro-turistička ponuda	635	1	5	1,96	0,86
Domovi za starije	637	1	5	1,94	0,91
Dječji vrtić	636	1	5	1,88	0,92
Nešto drugo	21	1	5	1,86	1,59

Prosječnom ocjenom odnosno stavom ispitanika „niti loše niti dobro“ procijenjeni su opskrba pitkom vodom, groblje, prometna povezanost naselja (vlak,autobus), buka i nečisti zrak, uređenost stambenih objekata (kuća), pošta (poštanski uredi), trgovine (dnevna opskrba), ambulanta (pružanje zdravstvenih usluga), ceste (asfalt,makadam), škole, opskrba plinom, servisi za popravak i održavanje(automobilski, ostali) te supermarketi.

Lošim ispitanici procjenjuju prisutnost specijaliziranih trgovina (građevinski materijal, pokućstvo, bijela tehnika), uređenost javnih površina (parkova, bazena za kupanje, skijališta, sanjkalista), restorane (svakodnevna ponuda jela/catering), sportsko-rekreacijske ustanove i sadržaje, turističke manifestacija (dani berbe grožđa, voća, stari obrti, glazbeni festivali, sportski turniri i slično), kulturne ustanove i sadržaje, kanalizaciju, agro-turističku ponudu, domove za starije i dječje vrtiće.

Također su značajne razlike u odgovorima između skupina ispitanika sa i bez poljoprivrednog gospodarstva.

Stanje komunalne i društvene infrastrukture

Pravci i metode poboljšanja života u ruralnom području

Iako su vrlo precizno ukazali na probleme koji su prisutni u njihovom ruralnom prostoru mnogo teže se odlučuju kod preporuka kako bi se mogao poboljšati život u ruralnom području. Pitanje je bilo tvorenog tipa i odgovori su grupirani u 9 skupina.

Petina ispitanika ne zna kako bi se to moglo učiniti niti koje bi to bile mjere. Sličan postotak ih smatra da bi se život poboljšao u laganjem u komunalnu infrastrukturu kao i široko lepezom različitih mera koje smo svrstali u skupinu ostalo.

Tablica 14**Način poboljšanja života u ruralnom prostoru**

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Ne znam	136	21,3	21,3	21,3
Ulagati u komunalnu infrastrukturu (vodovod, kanalizacija, putovi itd.)	134	21,0	21,0	42,3
Ostalo	134	21,0	21,0	63,3
Pomoć u plasmanu poljoprivrednih proizvoda i druga pomoć poljoprivredi	98	15,3	15,4	78,7
Povećati zaposlenost i/kroz otvaranje novih pogona	54	8,5	8,5	87,2
Više sadržaja za mlade	31	4,9	4,9	92,1
Poticati ostanak u selima	23	3,6	3,6	95,7
Povezanost s gradom	18	2,8	2,8	98,5
Nikako	10	1,6	1,6	100,1
Total	638	99,8	100	

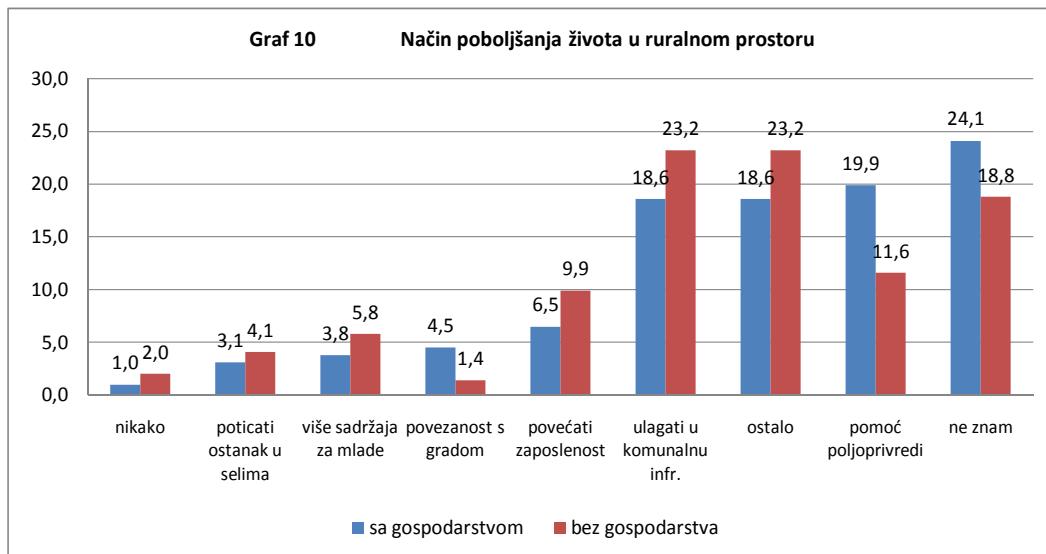
Značajan dio ispitanika (15,4%) ih smatra da se to može učiniti sa pomoću u plasmanu poljoprivrednih proizvoda odnosno drugim oblicima pomoći poljoprivredi, manji dio povećanje zaposlenost i/kroz otvaranje novih pogona, nuđenjem više sadržaja za mlade i poticanjem ostanka u selima, zatim boljom povezanošću sa gradom te samo njih 1,6% smatra da se nikako ne može pomoći.

Lokalna zajednica iako sa smanjenim mogućnostima donošenja provedivih odluka i projekata značajan je partner višim razinama vlasti. To će sve više biti naglašeno ulaskom Hrvatske u EU.

Pojedinac član lokalne zajednice imati će mogućnost, obvezu ali često i potrebu sudjelovanja u rješavanju određenih problema.

Hrvatska ima iskustva u ustroju lokalne samouprave na nižim razinama (mjesne zajednice) koje su u posljednjih dvadesetak godina bile nestale odnosno neaktivne.

Na taj način, ali i uz ostale političke i ekonomske probleme, pojedinac se našao na marginama događanja i često zbunjen.

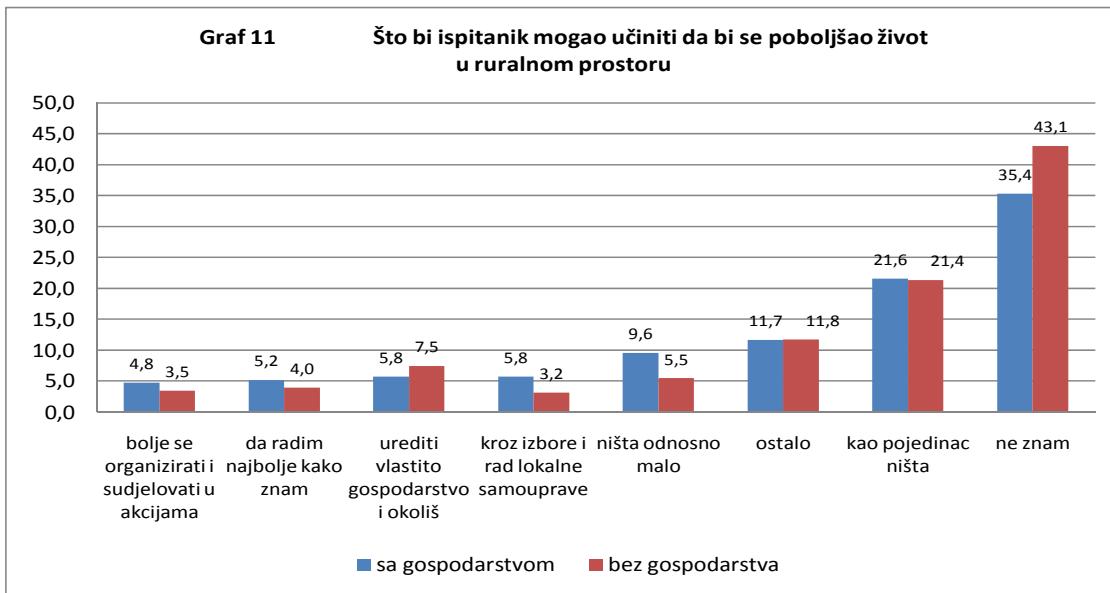

Najveći dio ispitanika (39,7%) na pitanje „**Što biste Vi mogli učiniti za poboljšanje života u ruralnom prostoru na području Grada Zagreba?**“ ne zna što bi on kao pojedinac mogao učiniti. Veliki dio njih (21,4%) smatra da kao pojedinac ne može ništa te ako tome pridodamo i dio njih (7,4%) koji smatraju da ne mogu ništa odnosno malo tada ih ogroman dio (68,5%) ulogu pojedinca u utjecaju na promjene u ruralnoj odnosno svojoj sredini smatra minornom.

Tablica 15 **Što bi ispitanik mogao učiniti da bi se poboljšao život u ruralnom prostoru**

	Frequency	Percent
ne znam	254	39,7
kao pojedinac ništa	137	21,4
ostalo	75	11,7
ništa odnosno malo	47	7,4
uređiti vlastito gospodarstvo i okoliš	43	6,7
da radim najbolje kako znam	29	4,5
kroz izbore i rad lokalne samouprave	28	4,4
bolje se organizirati i sudjelovati u akcijama	26	4,1
Total	639	100

Nešto značajniji dio ih smatra da to može učiniti „u svome dvorištu“ (rediti vlastito gospodarstvo i okoliš odnosno da radi najbolje kako zna) te manji dio ih svoj utjecaj vide kroz izbore i sudjelovanje u akcijama-projektima lokalnog značaja.

Povijesna uloga države u životu grupe i pojedinca⁴⁵ i danas je značajna u percepciji ispitanika. Bitan pomak je u skali mjera odnosno problema za koje se očekuje pomoć Države.

Poljoprivreda je još uvijek značajna ekomska djelatnost u ruralnom prostoru. U njoj sudjeluje (profesionalno ili kao hobi) značajan dio stanovništva⁴⁶. Problemi poljoprivrede u posljednjim godinama su senzibilirali javnost⁴⁷ te se vrlo često kvaliteta života u ruralnom prostoru još uvijek promatra i kroz probleme sa kojima se susreću poljoprivrednici.

Ispitanicima smo ponudili mogućnost da navedu (do) tri mjere kojima bi Država mogla poboljšati život u ruralnom području.

Kod ovoga posebice zabrinjava da veliki dio ispitanika nije ponudio niti jednu od mogućnosti odnosno mjera⁴⁸.

Daleko najveći dio ispitanika kao mjeru poboljšanja života u ruralnom prostoru očekuju potporu poljoprivredi i to od izravne (cjenovne, dohodovne itd.) do neizravne (pomoć u poslovnom povezivanju, marketingu itd.).

Značajna očekivanja su od ulaganja u infrastrukturu (komunalnu i društvenu) i u nova zaposlenja.

⁴⁵Uloga države se posebno iskazala i kod posljednje još nezavršene ekomske krize što je kod pojedinaca povećalo osjećaj važnosti države odnosno potvrdilo zagovornicima državnog intervencionizma ispravnost zazivanja državnog uplitanja u svakodnevne društvene i ekomske tijekove.

⁴⁶ Poljoprivreda čuva prostor od onečišćenja i kultivira ga.

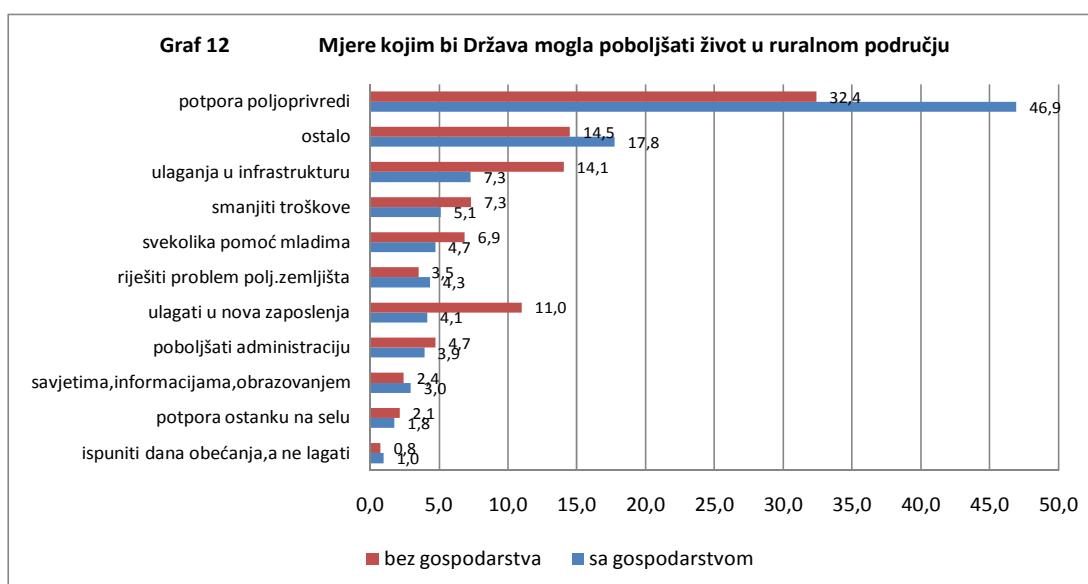
⁴⁷Posebno se to čini kroz potenciranje problema zdrave hrane i kvalitetne prehrane, ali i kod korištenja poljoprivrednih proizvoda u proizvodnji bio dizela itd.

⁴⁸To može biti rezultat nedostatka ideja ali i nevjere u državu od koje poljoprivrednici na ovim prostorima povjesno zaziru.

Tablica 16 Mjere kojim bi Država mogla poboljšati život u ruralnom području

		Frequency	Percent	Valid Percent
Valid	potpora poljoprivredi	150	23,5	38,8
	ostalo	62	9,7	15,9
	ulaganja u infrastrukturu(komunalnu i društvenu)	43	6,8	11,2
	ulagati u/i nova zaposlenja	31	4,9	8,0
	smanjiti troškove (komunalija,PDV,itd.)	25	3,9	6,4
	svekolika pomoć mladima	23	3,6	5,9
	poboljšati administraciju	17	2,7	4,4
	rješiti problem poljoprivrednog zemljišta	15	2,3	3,9
	savjetima,informacijama,obrazovanjem	10	1,6	2,7
	potpora ostanku na selu	8	1,2	2,0
	ispuniti dana obećanja,a ne lagati	3	0,5	0,9
	Total	387	60,6	100,0
Missing	System	252	39,4	
	Total	639	100,0	

Država postaje sve skuplja te se očekuje smanjenje troškova (komunalija,PDV,itd.) te poboljšanjem administracije odnosno povećanjem njene efikasnosti. Također su značajna očekivanja od svekolike pomoći mladima i mjera potpore ostanku na selu. Dio ispitanika očekuje pomoći i kod rješenja problema poljoprivrednog zemljišta, zatim da može pomoći i savjetima,informacijama,obrazovanjem, ali također da se ispune dana obećanja,a ne lagati.

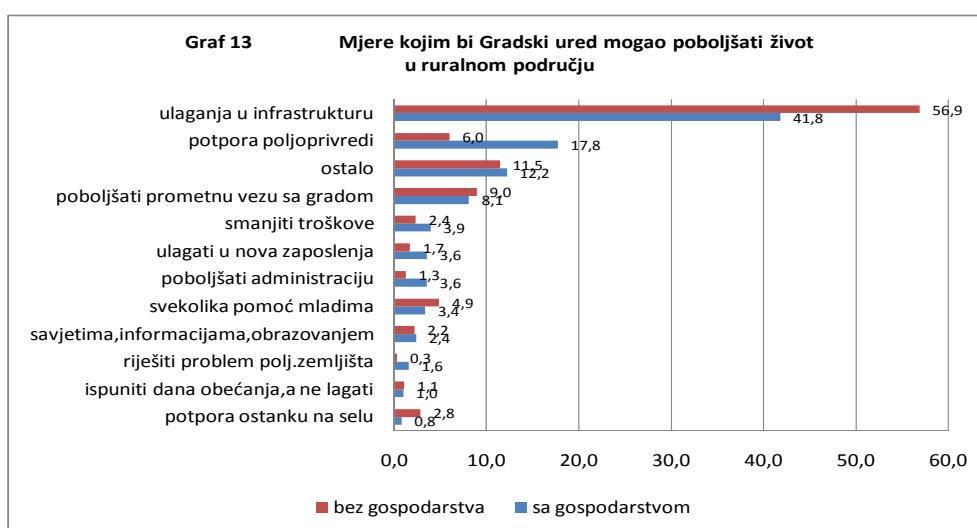
Niža razina od koje se očekuju rješenja i pomoći je Grad Zagreb. Također zabrinjava visoki postotak onih koji nisu ponudili nikakvu mjeru (42,6% ispitanika) što je nešto više nego kod očekivanih mjera Države.

Najveća očekivanja od Grada su od ulaganja u infrastrukturu (komunalnu i društvenu). Značajno manji, ali značajan, dio ispitanika očekuje od gradske uprave pomoći kroz potporu poljoprivredi te u poboljšanju prometne veze sa gradom.

Tablica 17 Mjere kojim bi Gradska uprava mogla poboljšati život u ruralnom području

		Frequency	Percent	Valid Percent
Valid	ulaganja u infrastrukturu(komunalnu i društvenu)	184	28,8	50,1
	ostalo	43	6,7	11,6
	potpora poljoprivredi	40	6,3	11,0
	poboljšati prometnu vezu sa gradom	32	5,0	8,6
	svekolika pomoć mladima	15	2,3	4,1
	smanjiti troškove (komunalija,PDV,itd.)	12	1,9	3,3
	savjetima,informacijama,obrazovanjem	10	1,6	2,8
	smanjiti troškove (komunalija,PDV,itd.)	8	1,2	2,1
	ulagati u/i nova zaposlenja	7	1,1	2,0
	poboljšati administraciju	7	1,1	1,9
	ispuniti dana obećanja,a ne lagati	5	0,7	1,3
	rješiti problem polj. zemljišta	4	0,7	1,2
	Total	367	57,4	100,0
Missing	System	272	42,6	
	Total	639	100,0	

Kod značajno manjeg udjela ispitanika su očekivanja od gradske uprave mjere pomoći mladima, smanjenju troškova (komunalija, PDV, itd.), ulaganja u nova zaposlenja, poboljšanje administracije, ispunjenje obećanja te rješenje problema poljoprivrednog zemljišta.

Poljoprivredno gospodarstvo i poljoprivreda

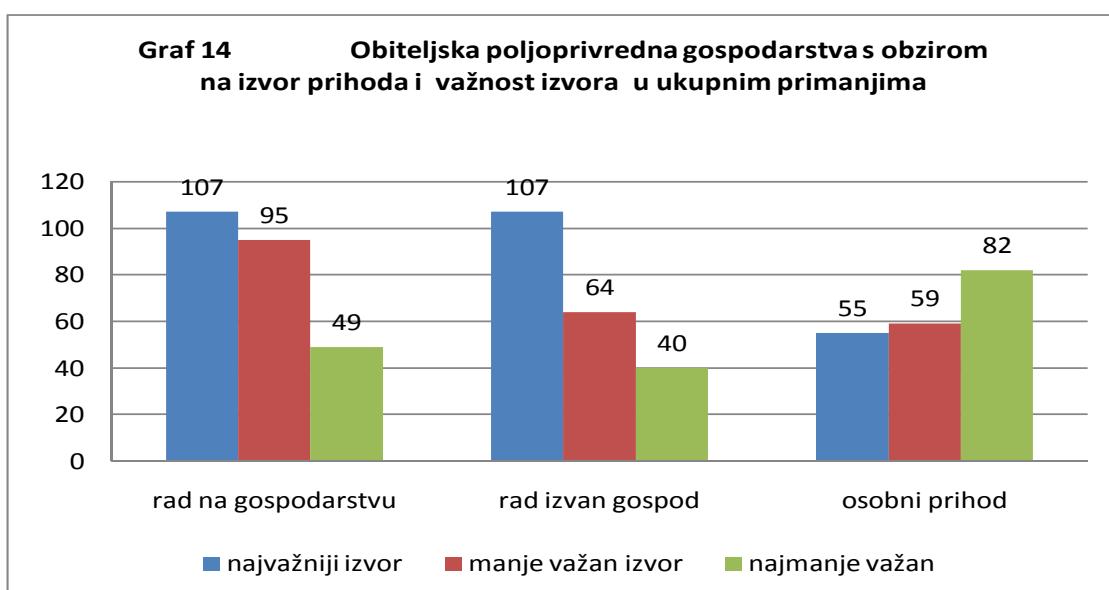
Osnovna obilježja gospodarstava i proizvodnje

Glavnina poljoprivrednih proizvodnih jedinica na području Grada su obiteljska poljoprivredna gospodarstva (OPG). Njihov broj je različit i kreće se od 42. 096 (Popis stanovništva 2001)⁴⁹, 14.121 (Popis poljoprivrede 2003) do 5.171 (Upisnik poljoprivrednih gospodarstava 2008).

Manji dio su poljoprivredne tvrtke⁵⁰ te poljoprivredne zadruge.

Strukturu dohotka članova kućanstva određuje brojnost i struktura obitelji, veličina gospodarstva i struktura proizvodnje te mogućnost i blizina zaposlenja izvan gospodarstva.

Većina OPG su mješovitog tipa pri čemu se dio dohotka ostvaruje radom na gospodarstvu, dio iz stalnog zaposlenja izvan gospodarstva te dio su osobni prihodi (mirovine, socijalna pomoć i sl.)

Većina anketiranih gospodarstava je mješovitog tipa dohotka.

⁴⁹ Kućanstva sa poljoprivrednim zemljištem

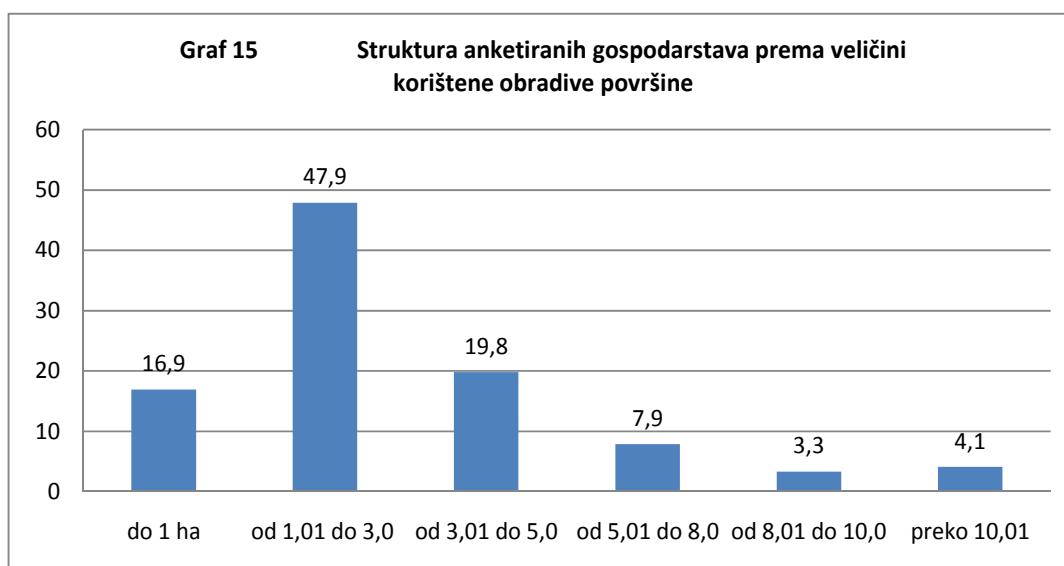
⁵⁰ Postoji problem da su neke tvrtke registrirane u Zagrebu a proizvodno su negdje drugdje i prema Upisniku poljoprivrednih gospodarstava ih je bilo 321 godine 2008.

Tablica 18 Tipovi gospodarstava s obzirom na prevladavajuću proizvodnju

		Tip gospodarstva			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ratarski	19	3,0	7,3	7,3
	Povrtlarsko-cvjećarski	34	5,3	13,1	20,5
	Voćarski	9	1,4	3,5	23,9
	Vinogradarsko-vinarski	3	,5	1,2	25,1
	Stočarski	44	6,9	17,0	42,1
	Mješoviti	150	23,5	57,9	100,0
	Total	259	40,5	100,0	
Missing	System	380	59,5		
	Total	639	100,0		

Najveći dio anketiranih gospodarstava su tzv. klasična OPG (94,9%), znatno manji dio ih je u sustavu PDV-a (4,0%) te neznatno (1,2%) su registrirana kao obrt.

Anketirana gospodarstva su prosječno malih vlastitih obradivih površina (2,45 ha) i njih 64,9% ih je veličine do 3 ha.

Prosječno male površine i to u više malih čestica veliko su ograničenje povećanja proizvodnje ali također određuju sadašnju strukturu poljoprivredne proizvodnje. Općenito, poljoprivredne proizvodne površine postaju veliki problem i za GU.

Anketirana gospodarstva iako heterogene proizvodne strukture često se pojavljuju kao zakupci obradivih površina. U 2008. godini 48 ili 16,5% anketiranih gospodarstava uzelo je u zakup obradive površine i to od 0,35 do 100 ha. Ukupno je u zakupu bilo 352 ha što čini 40,3 % ukupnih površina anketiranih gospodarstava⁵¹ malo ili puno i zašto

⁵¹ Dva gospodarstva su imala u zakupu ukupno 200 ha te kada bi isključili te površine onda bi taj udjel bio daleko niži (17,4%)

Najčešće su se u zakup uzimale površine do 3 ha (72,9% gospodarstava koja su imala zemlju u najmu). Veće unajmljene površine (preko 10 ha) i dva unajmljivača po 100 ha??

Mali broj anketiranih gospodarstava (23 ili 7,9%) imaju i koriste zaštićeni prostor, najčešće plastenik. Zaštićeni prostor (stakleničko/plastenički) prostor je bio od 60 do 7000 m² odnosno ukupno 18730 m². Najveći dio gospodarstava (njih 73,9 %) bio je sa do 500 m² zaštićenog prostora.

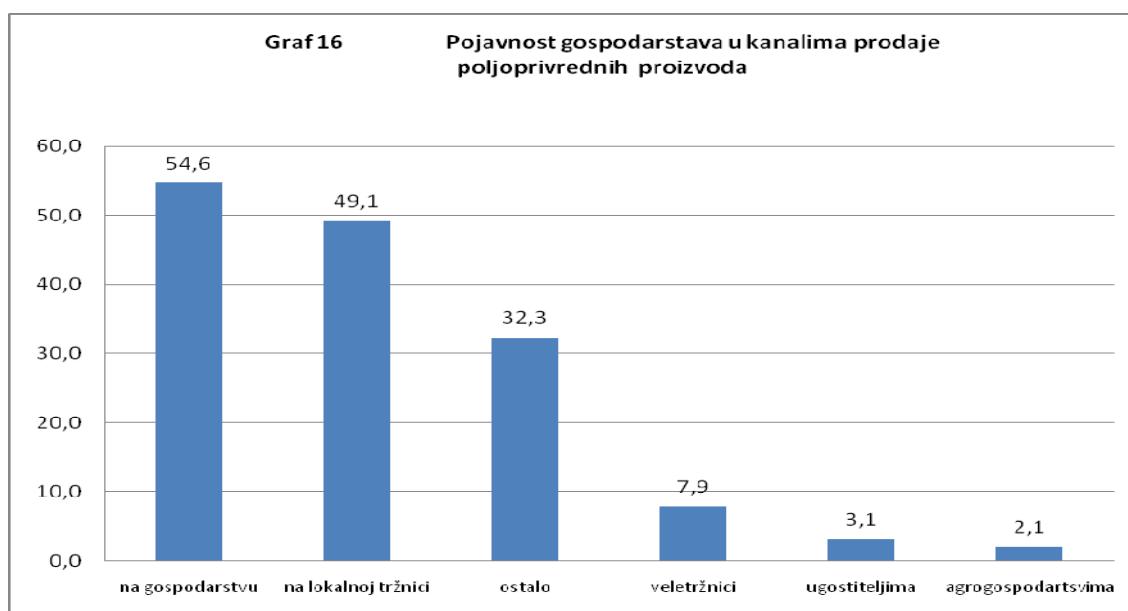
Veličina proizvodnih resursa određuje u značajnoj mjeri i proizvodnu strukturu gospodarstava.

Slijedeće pitanje je bilo da ispitanici navedu po redu važnosti 3 najznačajnija proizvoda njihovog gospodarstva. Redoslijed proizvoda govori više o frekvenciji pojave pojedinih proizvoda odnosno o proizvodnoj strukturi nego o pravoj proizvodnoj snazi po pojedinim proizvodima.

Povrće je po prisutnosti na prvom mjestu i ono se nalazi u proizvodnoj strukturi 23,6% anketiranih gospodarstava. Nešto manje (22,6%) prisutno je žito te mljekko i mlječni proizvodi (21,3%). Proizvodnja mesa među tri prva po vrijednosti proizvoda javlja se kod 13,3% gospodarstava, a ispod 10% su voće (8,8 %), grožđe/vino (5,8 %), ostali proizvodi (3,9 %) te cvijeće (0,9 %).

Poljoprivrednici svoje proizvode prodaju kroz nekoliko kanala prodaje i to prodaja na gospodarstvu, na lokalnoj tržnici, veletržnici, ugostiteljima, agro-gospodarstvima te kroz neke druge kanale prodaje. Struktura prodaje je različita i kreće se od toga da se sve prodaje kroz jedan kanal do nekoliko kanala prodaje.

Kao najzastupljeniji kanal prodaje je prodaja na gospodarstvu, zatim prodaja na lokalnoj tržnici. Najmanje je zastupljena prodaja kroz ugostiteljstvo i agro-gospodarstvima.

Prodaja na gospodarstvu prisutna je kod 159 gospodarstava pri čemu u ukupnoj prodaji gospodarstva sudjeluje od 1 do 100%. Najviše gospodarstava (39 ili 24,5%) ih je sa prodajom od 50% ukupne prodaje gospodarstva kroz ovaj kanal prodaje te sa 10 % (29 ili 18,2%).

Nešto manji broj gospodarstava prodaje na lokalnoj tržnici (ukupno 143 gospodarstva) i to od 5 do 100% svoje ukupne prodaje. Najveći dio njih je sa prodajom koja čini 50% njihove

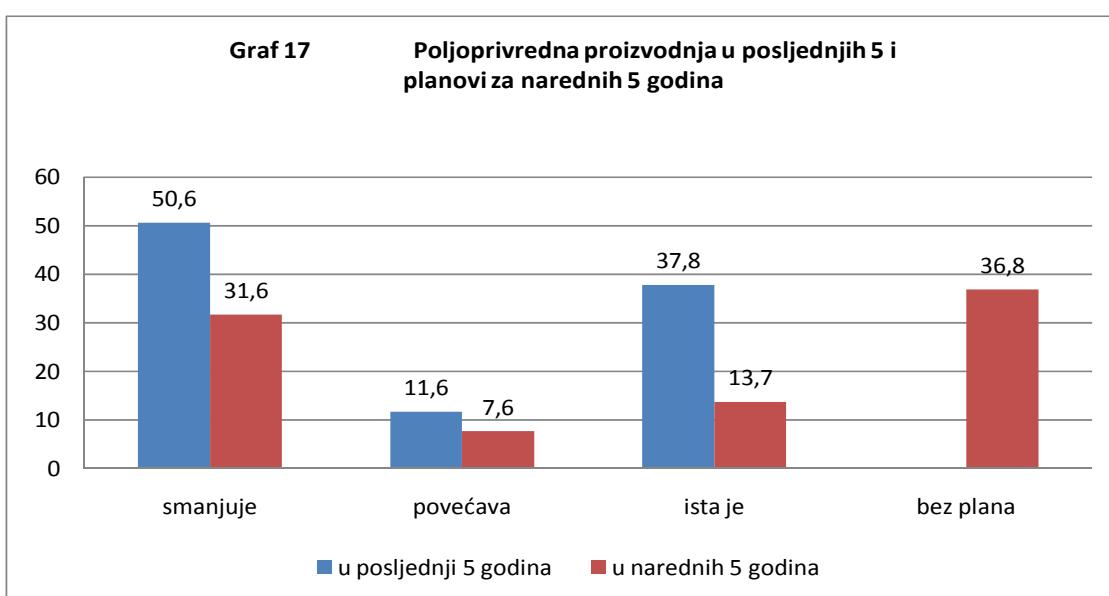
ukupne prodaje (33 gospodarstva ili 23,1%) te gdje prodaja na tržnici predstavlja cjelokupnu njihovu prodaju (32 gospodarstava ili 22,4%).

Manji dio gospodarstava (23) svoje proizvode prodaju na veletržnici i prekupcima u rasponu od 2 do 70% svoje ukupne prodaje, još manje ugostiteljima (9 gospodarstava) sa do 30% svoje ukupne prodaje te agroturističkim gospodarstvima (6 gospodarstava sa do najviše 30% svoje ukupne prodaje). Zastupljenija prodaja je kroz „ostale kanale prodaje“ (94 anketirana gospodarstva) pri čemu se proda od 1 do 100% ukupne prodaje gospodarstva. Najviše gospodarstava (25,5%) su kod 50% ukupne prodaje kroz ovaj kanal, zatim 100% (14,9% gospodarstava) itd.

Poljoprivreda danas i očekivane promjene

Procjena tipa „danasa u odnosu na prije“ vrlo često je podložna subjektivizmu i „žalom za prošlim“ ali i trenutačnom medijskom vrednovanju sadašnjice (optimizam, pesimizam, bolja ili lošija očekivanja itd.). Međutim, većina ispitanika ispravno vrednuje i uspoređuje svoj kako ekonomski tako i socijalni položaj odnosno u ovom slučaju promjene u poljoprivrednoj proizvodnji.

Većina anketiranih (50,6 %) tvrdi da im se u posljednjih pet godina smanjuje poljoprivredna proizvodnja, manji dio (37,8 %) da je ostala ista te samo kod 11,6 % je došlo do povećanja poljoprivredne proizvodnje.

Značajniji je njihov stav o planovima u sljedećem srednjoročnom razdoblju. Najveći dio anketiranih (41,0 %) nema uopće planova za narednih pet godina vezanih za poljoprivrednu proizvodnju, značaj dio (35,2 %) će smanjiti, da će ostati na istoj razini misli ih 15,3% te da će povećati očekivanja su samo njih 8,4% anketiranih.

Anketirani koji smatraju povećati poljoprivrednu proizvodnju će to učiniti zbog većeg prihoda/zarade, zbog konkurentnosti, zbog povećane potražnje te ostalih razloga.

Razlozi za zadržavanje proizvodnje na istoj razini su da toliko mogu proizvesti, postojanje problema plasmana i opće nesigurnosti i drugih razloga.

Uzroci zbog kojih se očekuje smanjenje poljoprivredne proizvodnje su nedostatak radne snage, visoki troškovi-gubici, problem tržišta te drugi problemi.

Poljoprivredna proizvodnja i problemi

Mnoštvo je problema nejednolike jakosti s kojima se susreću poljoprivrednici i poljoprivreda kao djelatnost. Tijekom dužeg vremenskog razdoblja sami problemi ili njihova percepcija kod ispitanika se mijenjaju.

Često određeni problem ispitanici jasno ne definiraju nego se u „jednom problemu“ pojavljuje njih više. Također, na isto pitanje kada se traže odgovori za širi krug kao što je „za Vaš kraj“, „za Vaše selo“ te odgovor za ispitanika kao pojedinca oni različito reagiraju i vrlo često otvorenije i izravnije govore o nečemu što je opći problem ili problem šire zajednice. To se desilo i kod našeg sljedećeg pitanja.

Najveći problem za poljoprivredu ruralnog područja Grada je nesređeno tržište i to od problema otkupa, cijena, nedostatnih količina neujednačene kakvoće do nelojalne konkurenциje.

Na drugom mjestu je skupina pojedinačnih problema u kategoriji „ostali“, a zatim problem skupih poljoprivrednih inputa. Značajan problem za poljoprivrednike predstavlja veličina posjeda i njegova opremljenost. Sukladno tome iako kao problem manje je naglašen nedostatak radne snage odnosno relativno visoka dob poljoprivrednika.

Na posljednjem mjestu pojavljuje se kao problem niske cijene poljoprivrednih proizvoda.

Tablica 19

Glavni problemi poljoprivrede ruralnog područja

		Frequency	Percent	Valid Percent
Valid	nesređeno tržište	108	37,1	48,6
	ostalo	45	15,5	20,3
	skupi inputi	32	11,0	14,4
	veličina posjeda-opremljenost	18	6,2	8,1
	nedostatak radne snage-starost	16	5,5	7,2
	niske cijene proizvoda	3	1,0	1,4
	Total	222	76,3	100,0
Missing	System	69	23,7	
	Total	291	100	

I za ispitanike kao pojedince slična je skala važnosti problema.

I za ispitanike u njihovom poslovanju na prvom mjestu je nesređeno tržište poljoprivredno prehrambenih proizvoda, zatim „ostali“ problemi, skupi inputi, nedostatak obrtnog kapitala, niske cijene proizvoda, veličina posjeda i opremljenost te nedostatak radne snage.

Tablica 20 Glavni problemi poljoprivrede s kojima se susreću ispitanici

		Frequency	Percent	Valid Percent
Valid	nesređeno tržište	69	23,7	35,0
	ostalo	49	16,8	24,9
	skupi inputi	28	9,6	14,2
	nedostatak obrtnog kapitala-financija	16	5,5	8,1
	niske cijene proizvoda	14	4,8	7,1
	veličina posjeda, uređenost zemljišta i opremljenost	11	3,8	5,6
	nedostatak radne snage	10	3,4	5,1
	Total	197	67,7	100,0
Missing	System	94	32,3	
	Total	291	100,0	

Slijedeće pitanje trebalo je poslužiti da se dobije procijenjena važnost određenih tvrdnji za poslovanje pojedinog ispitanika odnosno njihovog gospodarstva. Ispitanici su za ponuđene tvrdnje mogli zaokružiti 1 (nije problem), 2 (mali problem), 3 (problem je), 4 (veliki problem) ili 5 (vrlo veliki problem).

Odgovori ispitanika u znatnijoj mjeri odstupaju od odgovora kada smo im ponudili otvorene odgovore.⁵²

Sve ponuđene tvrdnje su u skali važnosti od toga da su veliki problem do toga da su problem. Niti jedna nije u grupi da su vrlo veliki problem odnosno mali ili da nisu problem.

Kao najveći problem za poslovanje ispitanika pojavljuju se cijene i to cijena koju postižu u prodaji svojih proizvoda te cijene i dostupnost repromaterijala.⁵³

Odnos državne uprave prema seljaku sadrži cijeli sklop pojmove i problema kao što su psihološki, sociološki, ekonomski, vrijednosni itd. koji su prema mišljenju ispitanika daleko ispod razine koju zaslužuju poljoprivredni proizvođači.

Veliki problem je nabava strojeva i opreme⁵⁴ te s time povezano postojeći (nepovoljni) uvjeti kreditiranja. Jakosno slijedi problem radne snage⁵⁵, skladištenje i priprema proizvoda za tržište⁵⁶ te najam radnika⁵⁷.

⁵² Razlike koje se javljaju rezultat su mnoštva čimbenika od koji su sigurno značajni sugestivnost koja se javlja kod ponuđenih odgovora te kod otvorenih odgovora da se ne sjete ili da ne žele razmišljati o mogućim odgovorima

⁵³ Odnos je poznat kao škare cijena, paritet ili međuodnos cijena

⁵⁴ Kod toga su bitni starost postojećih strojeva, veličina posjeda i iskoristivost strojeva, kreditne linije za kapitalna ulaganja itd.

⁵⁵ Raspoloživa vlastita radna snaga sa bitnim obilježjima kao što su broj, dob, spol, stručnost

⁵⁶ Posebno se problem skladištenja ističe kao bitan dio potpore poljoprivrednicima

⁵⁷ To je posebno bitno kod proizvodnog usmjerenja u radno intenzivne proizvodnje

Tablica 21 Vrijednost problema za ispitanike i njihovo poslovanje

	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
Veliki problem	Cijena koju postižete u prodaji proizvoda	244	1	5	4,13
	Cijena i dostupnost repromaterijala	244	1	5	4,09
	Odnos drž. uprave prema seljaku	244	1	5	4,07
	Nabava strojeva i opreme	245	1	5	3,92
	Postojeći uvjeti kreditiranja	244	1	5	3,84
	Radna snaga	245	1	5	3,71
	Skladištenje i priprema proizvoda za tržište	244	1	5	3,62
Problem je	Najam radnika	244	1	5	3,57
	Količina koju možete prodati	244	1	5	3,43
	Rascjepkanost zemljišta	245	1	5	3,34
	Iskorištenost strojeva i opreme	244	1	5	3,32
	Dostupnost poslovnih informacija (cijene,kreditiranje itd.)	244	1	5	3,25
	Dostupnost savjeta stručnjaka	245	1	5	3,10
	Kupnja/zakup zemljišta	244	1	5	3,09
	Poznavanje tehnologije koju koristite u proizvodnji	244	1	5	2,87
	Veličina zemljišta	246	1	5	2,57
					1,269

Na vrhu skupine tvrdnji koje spadaju u skupinu „problem je“ ispitanici su stavili količinu poljoprivrednih proizvoda koju mogu prodati.⁵⁸

Značajan problem anketiranim je rascjepkanost zemljišta/posjeda te logično i iskorištenost strojeva i opreme.

Kao problem percipira se dostupnost poslovnih informacija (cijene,kreditiranje itd.) te dostupnost savjeta stručnjaka. Slijedi kupnja/zakup zemljišta, poznavanje uporabljene tehnologije te veličina posjeda.

Poslovna i institucionalna suradnja OPG-a

Teoretski, ispitanici mogu ostvariti suradnju s drugim poljoprivrednicima te mnogim institucijama koje imaju doticaja većeg ili manjeg sa poljoprivrednicima/poljoprivredom. Zadovoljstvo, nezadovoljstvo ili indiferentan stav o tome ovisi ne samo o stvarnim kontaktima (učestalošću i/ili kvalitetom/učinkovitošću) nego i od očekivanja⁵⁹.

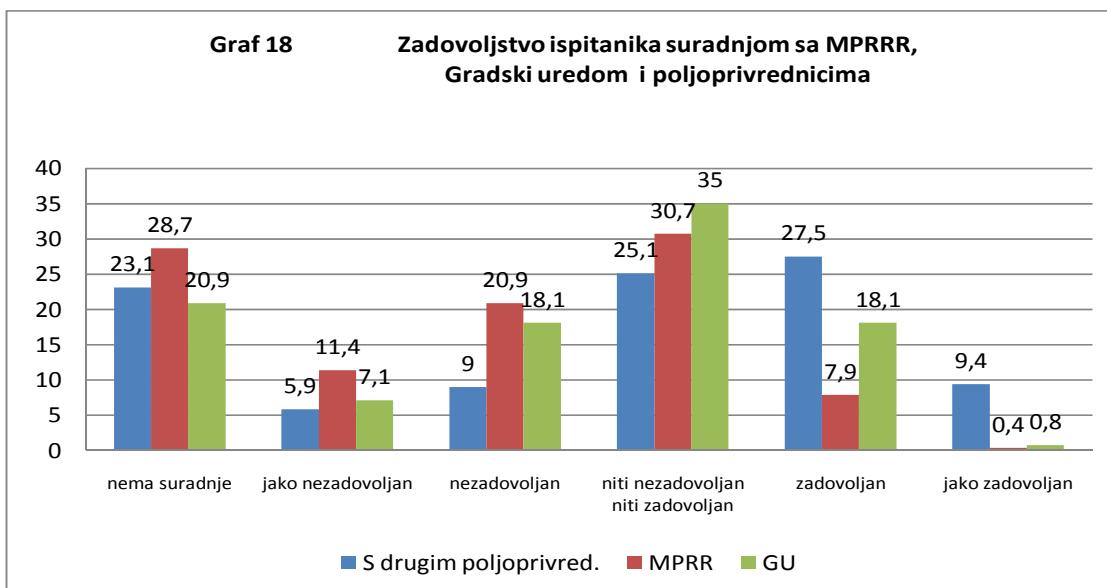
Ispitanici su najzadovoljniji suradnjom s drugim poljoprivrednicima⁶⁰, zatim sa HZPSS te Gradskim uredom za poljoprivredu.

⁵⁸ Kod većine proizvoda na obujam proizvodnje i tržnosti značajan je utjecaj veličina posjeda i korištenih proizvodnih površina.

⁵⁹ Drugi dio problema je želja, interes i mogućnost pojedinih institucija za suradnjom sa seljacima

⁶⁰ Poljoprivrednici su svakodnevno usmjereni jedni na druge te su i zbog toga najzadovoljniji međusobnom suradnjom koja je često samo na razini osjećaja da su jedan pored drugog, odnosno da imaju slične ili iste probleme odnosno da najbolje se „razumiju i sporazumijevaju jer govore istim jezikom“.

Znatno manje ih je zadovoljno suradnjom sa MPRR, poslovnim bankama, nevladinim udrugama i turističkim agencijama.

Tablica 22 Zadovoljstvo ispitanika suradnjom

	S drugim poljopriv.	MPRR	GU	HZPSS	Turističke agencije	Poslovne banke	Nevladine udruge
nema suradnje	23,1	28,7	20,9	25,2	66,5	51,2	64,2
jako nezadovoljan	5,9	11,4	7,1	4,7	8,7	11,8	10,6
nezadovoljan	9,0	20,9	18,1	17,3	11,0	16,5	13,0
niti nezadovoljan niti zadovoljan	25,1	30,7	35,0	31,1	12,2	16,5	9,1
zadovoljan	27,5	7,9	18,1	20,9	1,6	3,9	2,8
jako zadovoljan	9,4	0,4	0,8	0,8	0,0	0,0	0,4
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Posebno je zabrinjavajući veliki postotak ispitanika koji nemaju nikakve suradnje sa pojedinim institucijama. Najveći postotak ispitanika nema suradnju sa turističkim agencijama, zatim nevladinim udrugama, poslovnim bankama, MPRR, HZPSS, s drugim poljoprivrednicima te sa Gradskim uredom.

Općenito, poslovna suradnja je dosta slaba i najbolja je sa drugim poljoprivrednicima (2,56) te najlošija sa Agencijama koje se bave turizmom (0,74).

Jedan od načina povećanja proizvodnje je međusobno udruženje između poljoprivrednih proizvođača i to posebice kod istih proizvodnji. Udruženje može biti na nekoliko razina, ali s obzirom na isticane opće ili pojedinačne poljoprivredne probleme postavili smo im pitanje **Biste li se udružili s ostalim proizvođačima s ciljem zajedničkog plasmana svojih proizvoda?**⁶¹

⁶¹ Da bi došli do ove razine poslovne suradnje potrebna je i suradnja na razini proizvodnje radi standardizacije proizvoda

Više od trećine ispitanika (36,3 %) bi se udružilo s ostalim/drugim proizvođačima radi zajedničkog plasmana svojih proizvoda. trećina ne bi (30,1 %) kao i da ne zna (28,9 5%), a manji dio ih je već član neke asocijacije.

Vrlo često postavlja se problem pokretača takvih aktivnosti te je sljedeće pitanje bilo **Tko bi po Vašem mišljenju trebao inicirati takvo udruživanje?** Najveći dio ispitanika (36,4 %) ih smatra da bi pokretač/inicijator trebala biti lokalna vlast, manji dio (33,0 %) sami proizvođači, nešto manje od trećine (28,2 %) ne zna te najmanji dio ih (7,6 %) očekuje da bi to bio netko treći.

Ekološka poljoprivreda

U posljednje doba ekološka poljoprivreda⁶² dobiva sve više na značenju. Za nju su sve više zainteresirani potrošači⁶³, manje proizvođači⁶⁴ te središnja vlast pojedinih država⁶⁵ ili saveza (kao što je EU).

Iako je pojam ekološke poljoprivrede i ekološkog proizvoda zakonski jasno određen, postoji mnogo nerazumijevanja i nejasnoća kod proizvođača i potrošača.

Odgovore na pitanje **Koji je Vaše poslovni stav o ekološkoj poljoprivredi** možemo uzeti sa dijelom rezervi zbog navedenih razloga, ali su solidan pokazatelj razmišljanja proizvođača.

Najveći dio ispitanika (36,3 %) nema nikakvo mišljenje o ekološkoj poljoprivredi te sa onima koji ne proizvode niti misle ekološki proizvode (27,9 %) čine poljoprivredne proizvođače koje vjerojatno ne treba očekivati ubrzo u takvoj proizvodnji. Značajan dio ispitanika (27,5 %) izjavio je da već proizvode ekološki te manji dio ih ne proizvodi, ali razmišlja da započne sa njom (8,4 %).

Razlozi zbog kojih se ne proizvodi ekološki su različiti. Najveći dio ispitanika (39,9 %) kao razlog je naveo široki spektar pojedinačnih razloga od mogućnosti da se pod ekološkom prodaje sve do toga da je sve to samo marketinški trik prema neupućenim i povodljivima, koje smo skupno stavili pod ostalo. Skoro trećina ispitanika (28,3 %) razlog vidi u niskoj cijeni takvih proizvoda odnosno u neisplativosti proizvodnje⁶⁶, manji dio (10,1 %) nema dovoljno

⁶² Postoje različite definicije ekološke proizvodnje, a najčešće se definira prema definiciji Međunarodne federacije pokreta ekološke poljoprivrede - IFOAM (International Federation of Organic Agriculture Movements) da je riječ o: "procesu kojim se razvija održivi agro-ekosustav. Takvom je sustavu postojeća plodnost tla ključ uspješne proizvodnje, a temelji se na prirodnim sposobnostima biljaka, životinja i krajobraza s ciljem optimiziranja kvalitete u svim aspektima poljoprivrede i zaštite okoliša. ili kraće

„Ekološka poljoprivreda maksimalno smanjuje uporabu kemijskih umjetnih gnojiva, pesticida i zaštitnih sredstava, omogućujući time djelovanje snažnih prirodnih zakona koji povećavaju prirod i otpornost na bolesti. Drži se globalno usvojenih načela, ali ih primjenjuje na lokalna područja uvažavajući njihove regionalne socio-ekonomske, geo-klimatske i kulturne posebnosti“.

⁶³ Potrošače i to posebice višeg dohodovnog razreda privlači očekivana viša razina kvaliteta proizvoda i prerađevina sa aspekta ne uporabe agrokemikalija.

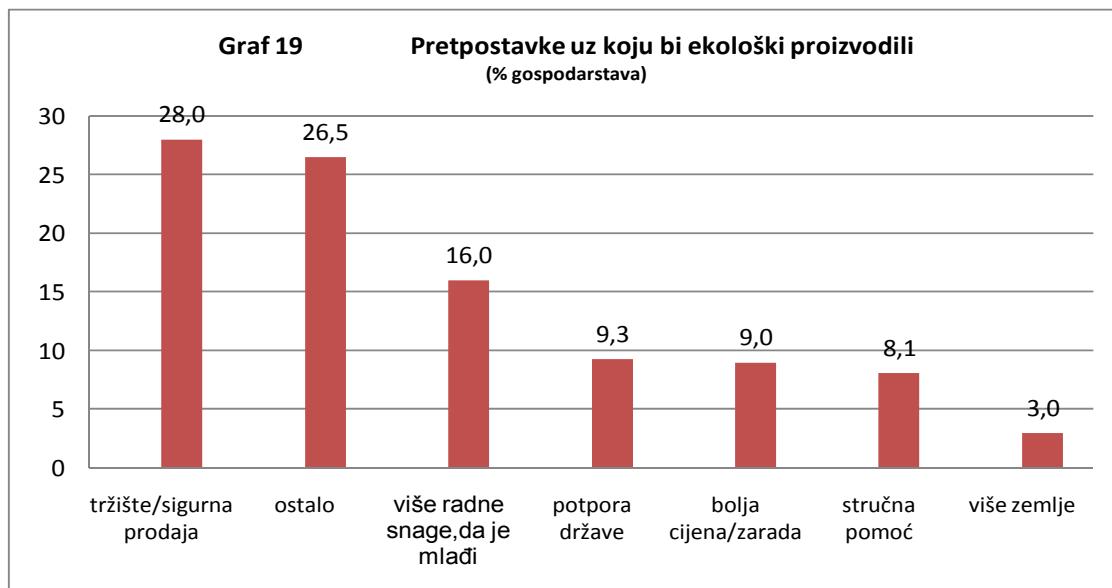
⁶⁴ Proizvođače najčešće privlači visina zarade pa često i na uštrb kvalitete te ovu proizvodnju slijedi i naglašena kontrola.

⁶⁵ Osim zdravlja država se često susreće sa problemom ne kvalitete nego kalorijama iskazanoj prehrani svoga i svjetskog stanovništva.

⁶⁶ Ekološka proizvodnja je često proizvodnja sa prosječno višim troškovima zbog nižih prosječnih priroda u odnosu na konvencionalnu.

radne snage, ne zna mnogo o toj proizvodnji i/ili nije razmišljaо (9,4 %), neadekvatnom tržištu (8,7 %) te u problemu da se radi o zahtjevnoj proizvodnji koja traži i više znanja (3,6 %).

Ispitanicima je postavljeno i pitanje **Uz koje pretpostavke bi proizvodili na ekološki način?** Za najveći dio ispitanika uvjet je sigurnost prodaje odnosno uređeno tržište ekoloških proizvoda.

Visoko mjesto zauzima problem radne snage odnosno visoka prosječna dob ispitanika, zatim pomogla bi veća potpora države, više cijene odnosno očekivano veća zarada, bolja stručna pomoć te veće proizvodne površine⁶⁷.

⁶⁷ Zbog prosječno nižih priroda te ukupne proizvodnje potrebne su veće površine da bi se postigao obujam proizvodnje isti kao kod konvencionalne.

Fondovi potpore razvitku poljoprivrede i ruralnom prostoru

Veliiki problem poljoprivrednim proizvođačima predstavlja nedostatak kvalitetnih izvora⁶⁸ za izgradnju kapitalnih objekata. Do sada najveću mogućnost su imali kod MPRR, a manje su koristili ostale izvore.

Iako su dosadašnji odgovori i razmišljanja ispitanika dali sliku male zainteresiranosti za budućnost poljoprivredne proizvodnje značajan dio ih je potvrđno odgovorio na pitanje o potrebi dodatnih kapitalnih ulaganja u poljoprivredno gospodarstvo u narednih pet godina (51,7 %).

Međutim, kada su se trebali izjasniti o iznosu ulaganja, samo ih se 79 izjasnilo da su potrebna.

Prosječno iskazane potrebe su oko 480 tisuća kuna i to od deset tisuća do pet milijuna kuna. Najveći dio ih je potrebna sredstva za kapitalna ulaganja procijeni na 100.000 kuna (24,1 %), zatim 500.000 (17,7 %), milijun kuna (16,5 %) te 200.000 (15,2 %).

Potrebna sredstva bi se najviše ulagala u nove strojeve i opremu, povećanje posjeda i uređenje zemljišta, gospodarske objekte te u neka druga ulaganja (podizanje dugogodišnjih nasada, obnovu postojećih objekata itd.).

Jedan od mogućih izvora sredstava za kapitalna ulaganja su pred-pristupni (međunarodni) fondovi koje ispitanici do sada nisu koristili.

Najveći dio ispitanika kao razlog nekorištenja ističe nedostatak informacija o fondovima i uvjetima (32,2%), skupina ostalih razloga (19,0 %), da nemaju projekata prihvatljivih za takve uvjete, ne zanima ih to (9,1 %), koriste svoja sredstva a ne da ih drugi iskorištavaju (7,4 %), visoke su dobi (6,6 %), ne znaju ni sami (5,8 %) te velika administracija i papirologija (5,0 %).

Nešto veći postotak ispitanika (21,6 %) ih je čulo za IPARD program.

U narednom razdoblju manji dio (10,1 %) ih je siguran će se kandidirati za nepovratna sredstva, znatno veći (41,4 %) da ne zna te najveći (48,5 %) da se neće kandidirati.

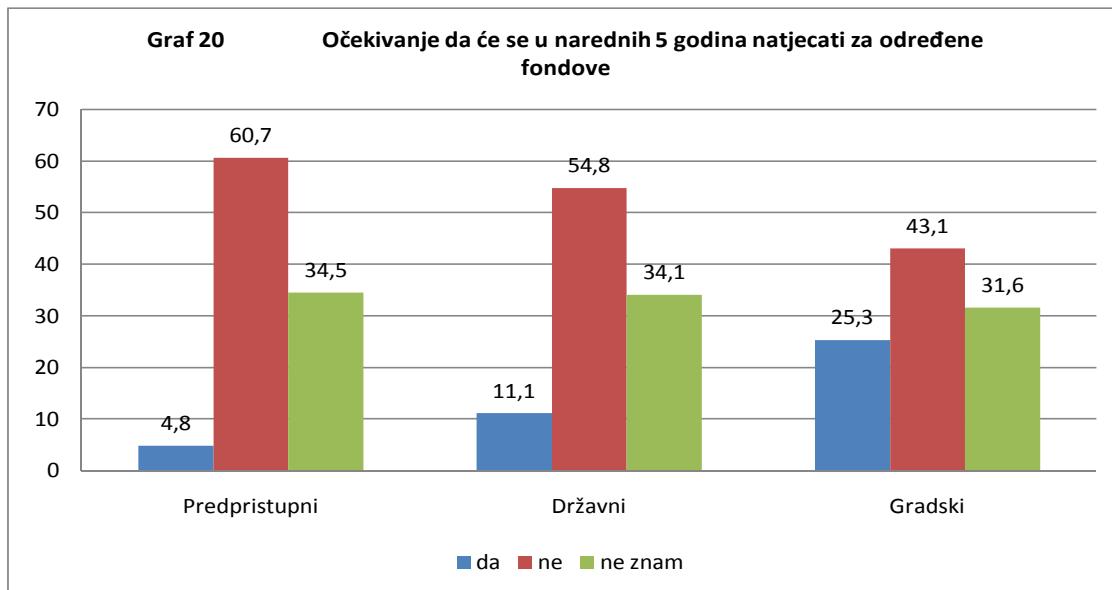
S obzirom na stvarne i očekivane probleme javlja se pitanje mogućnosti korištenja usluga savjetnika. Značajan dio ispitanika (17,3%) ih namjerava koristiti njihove usluge, veći dio (39,2 %) ne te najveći dio (43,5 %) još nije siguran da ili ne.

Kod mnogih odluka i budućih poteza značajnu ulogu imaju oni koji se na postavljeno pitanje odgovorili sa „ne znam“. Tako je potrebu treninga za IPARD programom iskazao relativno veliki dio ispitanika (27,4 %) kao i dio onih koji to smatraju nepotrebним. Najveći dio ih nema mišljenje o tome (45,1 %).

Mnogo je problema kod korištenja sredstava iz pred-pristupnih – međunarodnih fondova. Najveći problem za ispitanike (ocjena od 1= nije problem do 5= vrlo veliki problem) je prevelika administracija (4,25), zatim nedostatak vlastitih sredstava za sufinanciranje (4,20), stručna pomoć (3,58) te nedostupnost kvalitetnih informacija (3,53).

Ispitanicima smo ponudili tri potencijalna fonda pri čemu su mogli odgovoriti da će se natjecati, neće natjecati te da ne znaju. U sljedećih pet godina najviše se ispitanika misli natjecati sa gradska sredstva (25,3 % ispitanika), znatno manje za državna (11,1 %) te najmanje (4,8%) na programe financirane iz pred-pristupnih – međunarodnih sredstava.

⁶⁸ Kvalitetno znači jednostavan pristup, duži rok otplate uz razdoblje počeka te što nižu kamatu

U 2009. godini prihvaćen je Zakon o državnoj potpori poljoprivredi i ruralnom razvoju sa stupanjem na snagu od 1.1.2011., godine. Sa tim Zakonom upoznato je 19,7 % ispitanika. Većina njih koji su upoznati sa Zakonom očekuje promjene na gore, manji dio njih ne očekuje nikakve promjene odnosno najmanji dio njih smatra da bi moglo doći do promjena na bolje.

Velika većina ispitanika koji su odgovorili da nisu upoznati sa promjenama Zakona (873%) smatra neophodnim uvođenje treninga o promjenama zakonodavstva.

Vrlo bitni su izvori informacija o tehnologiji, agrarnoj politici i drugim stvarima bitnim za poslovanje gospodarstva te njihova dostupnost krajnjim korisnicima.

Najvažnijim izvorima informacija ispitanici smatraju osobno poznanstvo, zatim TV i radio, pisane materijale (stručne časopise, novine), internet te najmanje važnim informacije iz udruga, zadruga i sl.

SWOT ANALIZA

Održane su četiri radionice strateškog planiranja tijekom mjeseca rujna sa predstvincima pojedinih sektora i to sektorom voćarstva, povrćarstva, stočarstva i vinogradarstva

SWOT analiza je primjenjena kao jednostavan osnovni metodološki alat.

Omogućila je pregled poljoprivrednog sektora, strukturu, stanje i ponašanje. Pravila SWOT analize, bila su jasno objašnjena i uspješno primjenjena od sudionika. Snage i slabosti su razmotrene kao unutrašnji elementi, dok su mogućnosti i prijetnje razmotrene kao vanjski činioći.

Sudionicima je omogućeno iznošenje stavova, problema i potencijalnih rješenja iz različitih kutova. Njihovo izvorno sudjelovanje i pristup radu doprinijelo je boljem razumijevanju situacije sektora.

Interakcija između moderatora / savjetničkog tima i sudionika rezultirala je izmjenom ideja koja je dovela do slijedećih koristi:

1. bolje razumijevanje karakteristika sektora poljoprivrede
2. brojne kompleksne i uzajamno povezane značajke koje ukazuju na složenost rješavanja problema
3. jasno razlikovanje situacije gdje je sektor danas i gdje bi trebao biti u budućnosti.
4. projektni tim bio je u mogućnosti selektirati probleme u prioritetnim područjima.

SWOT radionice pomogle su timu da dobije strateške odrednice i doprinijele sektorskoj analizi. Osim toga SWOT analiza doprinijela je :

- Pojednostavljenju procjene strateške imovine sektora
- Proširenju strateškog razmišljanja i planskog principa korisnika
- Jačanju discipliniranog procesa planiranja Upravnog odjela za poljoprivredu i šumarstvo
- Određenju najboljih opcija za rješavanje problema poljoprivredne proizvodnje, prerade i marketinga, ali i daljnjem razvoju ruralnih područja u administrativnim granicama Grada
- Postavljanju ambicioznih ciljeva i konzistentnoj dugoročnoj politici.
- Određivanju prema novom modelu poljoprivrede sa usmjerenjem prema EU integracijama

SWOT analiza pokazala je potencijale sektora temeljene na neiskorištenim i ne skupim resursima i mogućnostima prenošenja istih u produktivnije upotrebe i rast u tržnim mogućnostima u Hrvatskoj, a potencijalno i u izvozu.

Održiva i konkurentna poljoprivreda

Snage	<i>Strength</i>	Slabosti	<i>Weakness</i>
<ul style="list-style-type: none"> Iznadprosječna veličina kućanstva Duga tradicija u poljoprivrednoj proizvodnji Agroekološki uvjeti, tehnološko znanje i blizina Zagreba Postoji želja pozitivnim promjenama Poduzetnički duh Iskusna radna snaga u određenim oblastima Tradicija proizvodnje određenih proizvoda Preduvjeti za razvitak poljoprivrede (poljoprivredno zemljište, zadruge,) Geografski položaj Klimatski uvjeti i nezagađeno zemljište Područje s obiljem vode 		<ul style="list-style-type: none"> Slaba prepoznatljivost postojećih prirodnih resursa Problemi poljoprivrednog zemljišta Proizvodna i tržna neorganiziranost proizvođačima Težak pristup kapitalu Neodgovarajuća tehnologija i oprema Nedostatak kreativnih ideja Loš menadžment i marketing Nedostatna stručna podrška Nezainteresiranost mladih za poljoprivredu Neadekvatna podrška poduzetnicima Neujednačenost kvalitete proizvoda Niska specijalizacija i nedostatak standardizacije kvalitete Pre-investiranost, nedovoljno razvijeni skladišni kapaciteti, upitnost svrhe investiranja na malim gospodarstvima Mala veličina gospodarstva ne dozvoljava brz rast na temeljima ekonomije razmjera Nedostatak zadovoljavajućeg protoka informacija o EU standardima i zahtjevima Nizak udio visoko prerađenih proizvoda i nedostatak brendiranih proizvoda 	
Prigrade	<i>Opportunities</i>	Prijetnje	<i>Threats</i>
<ul style="list-style-type: none"> Suradnja sa susjednim Županijama Velike mogućnosti plasmana na ZG tržištu Mnoštvo kanala promocije u ZG Prodaja na kućnom pragu Mogućnost suvenirske prodaje Mogućnost brendiranja proizvoda Porast potražnje za hranom proizvedenom u neposrednoj blizini ili «domaćom hranom» Prerada voća i proizvodnja prerađevina Agroturizam kao kanal plasmana Razvitak edukativnog turizma Privatizacija državnog zemljišta IPARD i strukturalni fondovi Povećana specijalizacija i unaprjeđenje tehnoloških procesa 		<ul style="list-style-type: none"> Smanjenje poljoprivrednih površina Puno posrednika od proizvođača do potrošača Ulazak jeftinijih proizvoda i nelojalna konkurenca Budućnost tržnica zbog velikih trgovačkih lanaca Veliko administriranje kod kredita, ali i kod prijava za bespovratna EU sredstva za poljoprivredu Ograničen pristup kapitalu, dugo razdoblje realizacije kredita i visoke kamate Propuštanje prilike zauzimanja boljih tržišnih pozicija prije ulaska u EU Povećanje troškova radne snage Zagađenja voda, tla, uništenja bioloških raznolikosti uslijed neodrživih poljoprivrednih praksi Prespora reorganizacija i restrukturiranje 	

Održivi dohodak i kvaliteta života u ruralnim područjima

Snage	Strength	Slabosti	Weakness
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Povećanje pučanstva doseljavanjem ▪ Stopa aktivnosti radnog kontingenta iznad hrvatskog prosjeka ▪ Centri sa izgrađenim objektima i infrastrukturom za turizam, sportske i rekreativne aktivnosti ▪ Centri religijskog turizma ▪ Tradicija u razvoju turizma, povijesno-kulturni ambijent i prirodne ljepote ▪ Tradicija obrtništva ▪ Očuvana zdrava okolina (termalne vode, šume) ▪ Izvorista termalnih voda ▪ Izvorista pitke vode ▪ Šumski resursi ▪ Bogatstvo gljivama, ljekovitim biljem ▪ Komunalna infrastruktura ▪ Blizina Grada – područja na kojem živi stanovnici sa najvećim dohotkom 		<ul style="list-style-type: none"> ▪ Neodgovarajuća obrazovna struktura ▪ Nedovoljna informatička pismenost ▪ Nedostatak kreativnih ideja ▪ Nerazvijena kultura poduzetništva ▪ Velika skrivena nezaposlenost ▪ Niska ekološka kultura i upravljanje otpadom ▪ Neadekvatna podrška poduzetnicima ▪ Neadekvatan menadžment i marketing ▪ Nedostatak investicijskih sredstava za realizaciju razvojnih programa ▪ Nepostojanje adekvatnih mjer za poticanje malog i srednjeg poduzetništva ▪ Nedovoljna i nepotpuna valorizacija prirodnih resursa ▪ Loša lokalna cestovna mreža ▪ Neadekvatna turistička infrastruktura 	
Prigode	Opportunities	Prijetnje	Threats
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Mogućnost prekvalifikacije neuposlenih prema iskazanim potrebama tržišta rada u suradnji s obrazovnim institucijama ▪ Koncept doživotnog učenja i učenja na daljinu ▪ Prilika za intenzivnije korištenje pogodnosti geografskog položaja ▪ Šanse u povećanju stupnja iskorištenosti prirodnih resursa (vode, šume) ▪ Mogućnosti razvoja turizma (vjerski, tranzitni...) ▪ Povećanje atraktivnosti prostora za naseljavanje i investicije ▪ Pitka voda postaje strateška sirovina ▪ Komercijalizacija geotermalnih voda ▪ Poboljšanje vodovodne i kanalizacijske infrastrukture ▪ Poboljšanje sustava prikupljanja i recikliranja otpada 		<ul style="list-style-type: none"> ▪ Nizak životni standard i teška socioekonomска situacija ▪ Sporost reformi u obrazovanju i stručnom osposobljavanju ▪ Tendencija porasta broja neuposlenih ▪ Teška ekomska situacija u Hrvatskoj ▪ Velika nezaposlenost ▪ Neadekvatna zakonska regulativa valorizacije prirodnih resursa ▪ Neadekvatna zakonska regulativa zaštite prirodnih resursa ▪ Nekontrolirani zahvati u ruralnom prostoru zbog nedostatka zakonske regulative ▪ Sukob između poljoprivredne i nepoljoprivredne djelatnosti 	

OSNOVNE SMJERNICE POLJOPRIVREDNOG I RURALNOG RAZVITKA

Poljoprivredni razvitetak

Činjenicu da Grad Zagreb kao najveće urbano središte u Hrvatskoj još uvijek ima poljoprivredno produktivno ruralno područje treba iskoristiti i u promišljanju o mjerama kojima bi se stimulirala promjena strukture proizvodnje. Nije logično da se površine angažiraju u ekstenzivnim, zemljivo-intenzivnim proizvodnjama (žito), iako je to vjerojatno moguće obrazložiti upravo činjenicom da je riječ o kućanstvima koja primarni dohodak ostvaruju u nepoljoprivrednim zanimanjima. Budući zahtjevi u ovim proizvodnjama idu u pravcu okrupnjavanja i povećavanja proizvodnih površina, što je u slučaju ruralnog prostora Grada Zagreba nemoguće očekivati. Naprotiv, moguće je razmišljati i planirati u okvirima radno i kapitalno intenzivnijih poljoprivrednih proizvodnji (povrće, voće), oslanjajući se na pozitivne demografske trendove (ljudski resursi su najvažnija prednost ovoga područja), pozitivne migracijske trendove, povoljnu obrazovnu strukturu stanovništva i razmjerno dobru finansijsku situaciju, odnosno proračun Grada i razmjerno visok BDP po stanovniku.

Očekivane promjene u poljoprivrednom sektoru, aktualno stanje i očekivanja poljoprivrednih proizvođača ukazuju da će u srednjoročnom razdoblju broj tržno aktivnih i značajnih subjekata biti daleko ispod broja koji se sada pojavljuje u određenim dokumentima.

Rezultati anketnog istraživanja kao i ekspertna procjena ukazuju da se u konačnici može računati na 500 do 800 obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava koji će biti zastupljeni na lokalnom tržištu. Ostali će postati izrazito samo-opskrbni čime se ne umanjuje njihova uloga u očuvanju ruralnog prostora i alimentiranju dijela potrošnje poljoprivredno-prehrambenih proizvoda.

Postojeća poljoprivredna proizvodnja na ruralnom području Grada Zagreba, koja se danas odvija na oko 15 tisuća hektara zemljišnih površina, najvećim dijelom skoncentrirana je u sjeveroistočnom i južnom dijelu Grada Zagreba odnosno njegovom ruralnom dijelu.

U buduće ne treba očekivati veće promjene u strukturi poljoprivredne proizvodnje. Vjerojatno će se i nadalje povećati proizvodnja svježeg voća i povrća za lokalno tržište te će najveći dio poljoprivrednika, zbog načina poticanja i potražnje na lokalnom zagrebačkom tržištu preći na integralnu i ekološku poljoprivrednu proizvodnju.

Buduća se poljoprivredna proizvodnja treba razvijati u pravcu:

- unapređenja proizvodnih uvjeta (proizvodnja u zatvorenim prostorima, nove tehnologije),
- tržišne infrastrukture (hladnjače, skladišni prostori, pristup tržnicama i trgovačkim centrima, razvoj ostalih oblika prodaje...),
- razvijanja prepoznatljivosti proizvoda (geografsko, tradicijsko, marketing...) i
- njegove kakvoće (koja bi se mogla ostvariti, ne samo zbog proizvodne tehnologije, već i zbog činjenice da se proizvodnja odvija gotovo na istom mjestu gdje i potrošnja).
- razvitka dorade i prerade poljoprivrednih proizvoda kao povećanju izvoznih mogućnosti i turističke promidžbe

Značajnije će se razviti agroturizam, a uz njega i manje, ciljane proizvodnje svježih poljoprivrednih proizvoda, ali i tradicijskih prerađevina koje će sve više zahtijevati ovaj tržni

segment. Staračka samo-opskrbna gospodarstva će se s vremenom ugasiti. Moguće je da će se i kod nas pojaviti/preliti trend da mlade obitelji, nezadovoljne stresnim načinom života u velikom Gradu, odlaze u ruralni prostor gdje kroz radno-intenzivnu poljoprivredu osiguravaju zaposlenost i dohodak svojoj obitelji. Međutim, to vjerojatno neće biti masovna pojava u ruralnom dijelu Grada Zagreba zbog većih cijena nekretnina.

Ruralni razvitak

Prema Strategiji ruralnog razvoja RH, *ruralni prostor, kao osnovni resurs za razvoj ruralnog turizma, ogroman je potencijal u zadovoljavanju potreba gradskog stanovništva za mirom i prostorom za rekreativnu rekreaciju na otvorenom*. Ruralni turizam uključuje posjet nacionalnim parkovima i parkovima prirode te ostaloj baštini u ruralnom prostoru, panoramske vožnje, uživanje u ruralnom krajoliku i boravak na turističkim seljačkim gospodarstvima. Pratimo li ovu definiciju, ruralni prostor Grada Zagreba nudi gotovo sve mogućnosti (osim nacionalnog parka). Moguće je, doduše, da sam grad neće biti dovoljno atraktivan ljudima koji žele zadovoljiti svoju potrebu za odmakom od gradske vreve, no, treba iskoristiti činjenicu da Grad Zagreb ostvaruje više od 700.000 turističkih dolazaka i gotovo 1.200.000 noćenja turista godišnje (podaci HGK – Komora Zagreb za 2008. godinu), od čega bi se, dobrom promidžbom, dio mogao privući i u ruralna područja.

Vezano uz razvoj ruralnog turizma, ali i podizanja kakvoće života ljudi u ruralnim područjima, ruralni prostor treba i nadalje obogaćivati kulturnim sadržajima – kako ponudom tradicijskih kulturnih događanja gostima (običaji, folklor...), tako i osiguravanjem infrastrukturnih objekata u službi kulture (kazališta, kino-dvorane, zabavni centri i sl.). Otvaranjem ovakvih sadržaja osiguravaju se i radna mjesta za ruralno stanovništvo.

Još potrebnije od kulturnih preduvjeta, ruralno područje treba kontinuirano unaprjeđivati u smislu temeljne društvene infrastrukture – zdravstvene (izgradnjom zdravstvenih ustanova i osiguravanjem zdravstvenih usluga), obrazovne (izgradnja škola i dječjih vrtića), no zbog specifičnosti ruralnog prostora, odnosno njegove 'prirodnosti' u odnosu na urbane prostore, ruralni prostor može poslužiti kao odredište i za ostale obrazovne/edukativne aktivnosti (npr. u vidu organiziranja radionica, seminara u prirodi i sl.)

Zbog nepovoljne dobne strukture, posebnu pozornost treba posvetiti uslugama skrbi za starije osobe u ruralnim područjima – kako u vidu izgradnje smještajnih kapaciteta, tako i u vidu organiziranja brige o starijim osobama (privatni domovi, putujuće trgovine, catering i sl.)

Sub-urbani i ruralni prostor grada Zagreba, valja obogatiti i novim sportsko-rekreativnim sadržajem.

Dopunske djelatnosti nedovoljno su razvijene na obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima ruralnog područja Grada. Podaci Popisa poljoprivrede 2003. godine govore kako je od poljoprivrednih kućanstava na području Grada Zagreba, najviše angažirano u dopunskim djelatnostima prerade poljoprivrednih proizvoda (553), a vrlo mali broj kućanstava se bavi nekim drugim djelatnostima (obrada drva – 37, ručni rad – 18, turizam – 15, usluge mehanizacije – 14, dok je zanemariv broj kućanstava angažiranih u uzgoju riba, proizvodnji obnovljivih izvora energije i ostalim djelatnostima). Ovom broju pridružuje se svega 25 poslovnih subjekata koji se bave nabrojanim dopunskim djelatnostima.

Kao što je već rečeno i ranije, vjerojatno je to posljedica visoke stope zapošljavanja u samom gradu, no daje zaključiti kako postoje neiskorišteni kapaciteti. Najzanimljivije je, svakako, razmišljati o dodatnom angažmanu u *preradi poljoprivrednih proizvoda* (što traži relativno visoka kapitalna ulaganja) i aktivnostima iz područja *agroturizma* (odnosno turizma na seljačkim gospodarstvima). Ovome se može pridružiti i intenzivnije poticanje obnavljanja tradicijskih zanimanja – ručni rad, izrada tradicijskih nošnji i suvenira, stari занати и сл.

Osim što je to prilika gospodarstvima da dodatnim aktivnostima uvećaju svoju zaradu, mesta dovoljno blizu da se ne troši puno vremena i sredstava na putovanje, a dovoljno daleko da

prikažu potpuno drugačiji način života, idealna su kao ogledna gospodarstva za školsku djecu ili mjesta za studentsku praksu. Ograničenje ovoj ideji bi, opet, moglo biti u nedostatku ljudskih kapaciteta, osobito s obzirom na činjenicu da se na području Grada Zagreba kao prijetnja javlja trend smanjivanja broja članova obitelji.

Prilika razvijanju ovakvih dopunskih aktivnosti pojavljuje se i s mogućnošću iskorištenja fondova EU za ruralni razvoj, međutim ograničenje bi moglo biti u činjenici da – unatoč činjenici da je Zagreb najjača poduzetnička zona u Hrvatskoj – ljudi u ruralnom prostoru nisu dovoljno pripremljeni za sudjelovanje u projektima i programima EU.

Poljoprivredna gospodarstva na ruralnom području Grada Zagreba do sada nisu ni približno koristila mogućnosti za razvitak dopunskih djelatnosti na gospodarstvu, a koje ima pruža blizina milijskog tržišta.

Najveći potencijal ima agroturizam. Do sada postoji svega nekoliko objekata agroturizama koji najčešće nude hranu i pića te puno rjeđe mogućnost noćenja, dok ostalih usluga gotovo da i nema. Međutim, i tako mala ponuda nije odgovarajuće promovirana pa su i učinci puno manji od mogućih. Nedavno otvorena Vinska cesta Grada Zagreba objedinjuje vinsku ponudu desetak vinarskih gospodarstava na sjeveroistočnom dijelu Grada Zagreba.

Uz razvoj klasične agro-turističke ponude (seosko domaćinstvo s uslugom spavanja, jela i pića), postoji cijeli niz popratnih usluga koje je moguće razviti i ponuditi kroz agroturizam na ovom prostoru. Evo samo nekoliko primjera: razgledavanje prirodno-povijesnih znamenitosti i okolice, prikaz rada seoskog domaćinstva, prikaz starih zanata, turistički prijevoz putnika zaprežnim kolima, jahanje životinja, iznajmljivanje sportskih rekvizita, iznajmljivanje površina za piknik...

Uz agroturizam, veliki potencijal ima izravna prodaja seljačkih proizvoda i prerada na gospodarstvu. Najvažniji oblik izravne prodaje još uvijek su gradske tržnice, iako je njihova važnost u opskrbi grada sve manja. Sve veća važnost za izravnu prodaju poljoprivrednih proizvoda imaju specijalizirane manifestacije izravne prodaje koje se održavaju u Gradu Zagrebu, primjerice Seljačka tržnica jagoda u Gradu Zagrebu, Dani hrvatskih kupina, Dani meda te sajamske priredbe Proizvodi hrvatskog sela, Etno-eko i Dani hrane... Proizvodnja prerađevina na obiteljskom gospodarstvu ima dugoročni trend smanjenja. Od proizvoda najznačajnija je proizvodnja vina i voćnih rakija. Posljednjih nekoliko godina razvila se proizvodnja proizvoda od kupine, prvenstveno kupinovog vina. Tradicionalne mlječne prerađevine (svježi sir i mlijeko, te sušeni i kuhan sir) danas proizvodi svega par gospodarstava. Proizvodnja ostalih tradicijskih prerađevina nije razvijena za tržište.

Blizina velikog potrošačkog središta biti će i u buduće velika prednost za izravnu prodaju i preradu na gospodarstvu. Ove dopunske djelatnosti mogu postati značajan izvor prihoda i zaposlenosti za „zagrebačke“ poljoprivrednike. Izravna prodaja pruža cijeli niz mogućnosti za inovacije, od samo-berbe, tržnica ekoloških proizvoda, Internet prodaje, leasing prodaje, itd. Još veći potencijal je u proizvodnji tradicionalnih prerađevina, kao što su proizvodnja tradicionalnih suhomesnatih proizvoda, proizvodi od divljači, sirevi, pečenje kruha, peciva i pogača, priprema tjestenina, domaći sokovi, džemovi i pekmez, zimnica, kolači... Neke od ovih djelatnosti još uvije se ne mogu u Hrvatskoj legalizirati kao dopunske djelatnosti na poljoprivrednom gospodarstvu, ali će u tijeku harmonizacije propisa s EU, dakle vrlo brzo će i ta pravna ograničenja biti uklonjena.

Domaći obrti i proizvodi tradicionalnog znanja također su na ruralnom području grada Zagreba zamrli iako postoji prostor za njihovo oživljavanje, posebice stoga jer Zagreb postaje sve popularnije turističko odredište. Primjerice, jedan stari zanat, proizvodnja

češljeva i nakita od prirodnog materijala, ponovo je pokrenut nakon 50 godina i tržište je pokazalo veliki interes za ove proizvode. Postoji cijeli niz mogućnosti za oživljavanje domaćih obrata i proizvoda tradicionalnog znanja od koje ćemo navest samo neke: lončarstvo, oblikovanje keramike, pletenje, tkanje, ručno pletenje, vezenje, kukičanje, svjećarstvo, sedlarstvo, izrada bičeva i užadi, ručno izrađene igračke...

Energetska kriza, te sve veća poticajna sredstava, otvara prostor za proizvodnju i prodaju energije iz obnovljivih izvora kao što su:drvna biomasa, gnoj i gnojnica, drugi oblici biomase, voden oblik, upotreba vjetra i sunca...

Postoji još cijeli niz dopunskih aktivnosti kojima se mogu baviti poljoprivredna gospodarstva: usluge mehanizacije, rad s životinjama, najam poljoprivredne mehanizacije, obrazovanje i savjetovanje povezano sa seoskim gospodarstvom, poljoprivredom i dopunskim djelatnostima na seoskom gospodarstvu, ribogojstvo i prerada slatkovodne ribe, proizvodnja gljiva, aranžiranje i izrada vijenaca od vlastito cvijeća i ukrasnog dendrološkog materijala...

Inače, u ruralnom prostoru najčešće se potiču slijedeće nepoljoprivredne djelatnosti: komunalne i socijalne usluge (primjerice, čišćenje snijega, odvoz smeća, čuvanje djeca, skrb za stare i nemoćne), IT centri, konzalting tvrtke, uslužni obrti (frizerski, automehaničarski, radionice za popravak strojeva...)...

Izrada autohtonih agramerskih suvenira (licitara, srčeka i sl) izvorno ručne izrade, škrlake i druge prepoznatljive predmete Zagreba i zagrebačkog ruralnog prostora. Programirano ga poticati preko turističke zajednice grada Zagreba.

Izrada pikantnih pasta i namaza od sljemenskih vrganja, kroz mala i količinom ograničena pakiranja, prepoznatljivog autohtonog proizvoda, domaće prerade poljoprivrednih proizvoda iz prirode.

Naravno, zbog već spomenutih trendova rastućeg standarda (stanovanje, komunalna i društvena infrastruktura), građevinarstvo će i u ruralnom području grada vjerojatno biti jedna od značajnijih gospodarskih aktivnosti koja će pridonositi ukupnom prihodu, a ujedno konkurirati za ruralni prostor, prijeteći njegovom opstanku.

Gradski ured za poljoprivrodu i šumarstvo

Korisnicima i stanovnicima ruralnog prostora sve manje su bitni vitalni lokacijski čimbenici zaselja (dostupnost tla, vode, što je danas pitanje temeljnog standarda), a sve ih više zanima tržište, najamnine, troškovi izgrađenog zemljišta, odmor, obrazovanje, očuvanje prirodne i kulturne baštine, zaštita okoliša itd., uloga Ureda za poljoprivrodu i šumarstvo Grada Zagreba doživjet će promjene – ili u vidu čvrćeg povezivanja s drugim odjelima u kreiranju programa razvoja ili u proširivanju djelatnosti i odgovornosti.

Grad Zagreb u svom ruralnom dijelu osobito je izložen opasnosti da pretjerivanjem u postizanju ekonomskih koristi ugrozi ekološku ili estetsku vrijednost (neprimjerenom gradnjom, prometnicama, energetskim objektima, pretjeranom eksploracijom prirodnih resursa, sjećom šumaraka, monokulturom, neprimjerenim komasacijama...). Zbog toga se standardne aktivnosti u okviru Ureda (provodenje modela potpore u poljoprivredi, gradske potpore, zaštita poljoprivrednog i šumskog zemljišta, interesno povezivanje poljoprivrednika, provođenje mjera poticanja prodaje i potrošnje poljoprivrednih proizvoda...) trebaju provoditi u izravnoj suradnji s ostalim administrativnim odjelima iz domene gradnje, ekologije itd.

Dodatno, uravnotežen razvitak treba se planirati u suradnji s upravama susjednih županija (osobito sa Zagrebačkom županijom, koja u pitanjima ruralnog razvoja dijeli iste ili slične probleme), a zbog svoje izrazito zapadne lokacije u državi, razvoj treba usklađivati i s prekograničnim općinama (koliko je moguće).

Na kraju istaknimo: s obzirom da se u zemljama članicama prostor sve više shvaća kao resurs, odnosno **teritorijalni kapital**, držimo da se na području Grada Zagreba prema ruralnom prostoru treba krajnje pažljivo odnositi. Kako bi se to omogućilo, za početak bi bilo potrebno definirati i odrediti koji su to prostori s ruralnim obilježjima i koja su to obilježja. Temeljem tako analiziranog (skeniranog) prostora moglo bi se ustanoviti koji razvojni ciljevi se žele postići i u kojim rokovima, koje mjere ruralnog razvjeta (postojeće, ali i nove) mogu biti usmjerene na ciljna područja, koje instrumente odabrat, tko će biti odgovoran za provođenje mjera i ostvarivanje poželjnih rezultata.

Budući da je Zagreb veliki poljoprivredno-prehrambeni centar i „potrošački trbuš“, zdravstvena ispravnost proizvoda pljeni posebnu pozornost. Stoga bi kontrola ulaza tako velikih količina kvalitetom i zdravstvenom ispravnošću hrane trebala biti dodatno kontrolirana (osim obvezne opće propisane kontrole), ne zbog diskriminacije prema drugim gradovima u Hrvatskoj već zbog aglomeracije pučanstva veće rizičnosti.

Stoga bi se promet proizvodima u svrhu zaštite i sigurnosti prehrane, ured trebao orijentirati na ustrojstvu posebnih službi za jačanje kontrole kroz veterinarsku mrežu stanica grada (meso, riba) te ostalu mrežu sanitarne kontrole, savjetodavnu službu i sl.

Gradski ured za poljoprivrodu i šumarstvo svakako bi trebao voditi jaku informativnu kampanju prema svojom proizvođačima vezano uz promjene zakonodavstva i pristupanje EU kako bi lakše izveo promjene koje će se desiti u politici alokacije resursa, kao i upoznavanje sa novim mjerama ruralnog razvoja koje će se desiti.

U suradnji sa stanovništvom ruralnih područja trebalo bi apsolutno poticati stvaranje Lokalnih akcijskih grupa koje omogućuju realizaciju projekta zamišljenih lokalno (bottom up pristup), a ujedno imaju veliku mogućnost dobivanja sredstava iz EU. (Praktički se tu radi na

tragu zapošljavanja ili bolje reći čak i samozapošljavanja aktivnijih ljudi u ruralnim sredinama koji najbolje znaju probleme koje ih muče i za koje potencijalno pronađe sredstva iz određenih nacionalnih ili EU izvora za njihovo rješavanje – na tragu „seoskih inžinjera“)

Postojeći ustroj Gradskog ureda za poljoprivredu i šumarstvo Grada Zagreba ne odgovara zadaćama i izazovima na koje bi on u buduće trebao odgovoriti. S toga predlažemo novu organizaciju. S novom organizacijom ured bi se trebao preimenovati u: **Gradski ured za poljoprivredu, ruralni razvoj, hranu i šumarstvo**.

Prema našem viđenju Ured bi trebao imati slijedeće ustrojbene jedinice:

Strateško planiranje i procjena učinaka poduzetih mjera

Ruralni razvitak

Ekološka i integrirana poljoprivredna proizvodnja

Dopunske djelatnosti u ruralnom prostoru

Opskrba Grada hranom:

- prodajna infrastruktura
- kvaliteta hrane

Informiranje, promocija, edukacija, manifestacije

Šumarstvo i lovstvo

Veterinarstvo

STRATEŠKA RJEŠENJA: STRATEŠKI CILJEVI, PRIORITETNA PODRUČJA I MJERE

STRATEŠKI CILJ (1) – ODRŽIVA I KONKURENTNA POLJOPRIVREDA

1.PRIORITETNO PODRUČJE : Gospodarenje poljoprivrednim zemljištem
mjere:

1. Poljoprivredno proizvodne zone
2. Okrupnjavanje i uređenje zemljišta

2.PRIORITETNO PODRUČJE : Podrška poljoprivrednim proizvođačima
mjere:

3. Edukacija poljoprivrednih proizvođača
4. Promotivno-prodajne aktivnosti

3.PRIORITETNO PODRUČJE : Ekološka poljoprivreda
mjere:

5. Potpora razvitu ekološke poljoprivrede

4.PRIORITETNO PODRUČJE : Proizvodno jačanje poljoprivrednih proizvođača
mjere:

6. Razvoj prerade na gospodarstvima
7. Razvoj poljoprivrednih udruga i zadruga
8. Izravna prodaja

5.PRIORITETNO PODRUČJE : Kapitalno jačanje poljoprivrednih proizvođača
mjere:

9. Investicije u poljoprivredne strojeve i opremu
10. Investicije u povećanje skladišnih kapaciteta
11. Investicije u proizvodne objekte

STRATEŠKI CILJ (2) – ODRŽIVI DOHODAK I KVALITETA ŽIVOTA U RURALNIM PODRUČJIMA

6.PRIORITENO PODRUČJE: Diversifikacija zaposlenosti i dohotka

Mjere:

12. Razvoj ruralnog turizma
13. Razvoj obnovljivih izvora energije
14. Razvoj alternativnog nestalnog dohotka
15. Tradicijski obrti

7.PRIORITENO PODRUČJE: Poboljšanje kvalitete života u ruralnim područjima

Mjere:

16. Proširenje vodoopskrbne mreže i sustava odvodnje
17. Povezivanje sa Gradom, modernizacija i obnova lokalnih cesta
18. Osuvremenjivanje uvjeta obrazovanja
19. Poticanje aktivnije uloge mladih
20. Poticanje privatnih inicijativa u pružanju „javnih“ usluga

8. PRIORITETNO PODRUČJE: Šumski prostor i lovni turizam

Mjere:

21. Gospodarenje privatnim šumama
22. Lovni turizam

U dalnjem Zakon o državnoj potpori poljoprivredi i ruralnom razvoju NN83/09 je „Zakon o potpori“, Nacrt Programa okrupnjanja poljoprivrednog zemljišta 2009 – 2021. je „Program okrupnjanja“, Pravilnik o provedbi modela kapitalnih ulaganja u poljoprivredi i ribarstvu NN 66/08 je „Kapitalna ulaganja“ .

1. PROGRAM	OCJENA POSTOJEĆEG STANJA RURALNOG PROSTORA, ISTRAŽIVANJE I UTVRĐIVANJE PRIORITETA I CILJEVA RAZVITKA RURALNOG PROSTORA NA PODRUČJU GRADA ZAGREBA ZA RAZDOBLJE 2009.-2016.			
2. Cilj: 1	ODRŽIVA I KONKURENTNA POLJOPRIVREDNA			
3. Prioritet: 1	Gospodarenje poljoprivrednim zemljištem			
4. Mjera 1	Poljoprivredno proizvodne zone			
5. Opravdanost	Poljoprivredni ruralni prostor Grada ugrožen je širenjem nepoljoprivrednih djelatnosti te stambenih zona. S druge strane, „plitkost“ prostora često je u neskladu sa izgradnjom poljoprivrednih proizvodnih objekata kao što su staje, peradarnici, prostori za stajnjak itd.			
6. Opis mjere	Srednjoročno i dugoročno planiranje proizvodnje te s time i dodatna i/ili nova ulaganja susreću se sa problemom određenja poljoprivredne proizvodne zone. Zbog toga je potrebno što prije odrediti poljoprivredni proizvodni prostor u kojem se ne bi mogla razvijati nijedna aktivnost koja bi ugrozila njegovu osnovnu proizvodnu funkciju.			
7. Aktivnosti	Na temelju dosadašnjih istraživanja i strateških dokumenata Grada izraditi i dati u javnu raspravu dokument „Poljoprivredno proizvodne zone“.			
8. Vrsta potpore	Stručna, savjetodavna, nadzor			
9. Korisnici	Poljoprivrednici, nositelji gospodarstva			
10. Financijski plan (%) (%)	Grad	Država	EU	Korisnici
11. Mjera pokriva Zakonski okvir	Grad	Država	EU	
12. Vremenski rok: Izrada i prihvatanje 1 godina, nadzor cijelo razdoblje				

1. PROGRAM	OCJENA POSTOJEĆEG STANJA RURALNOG PROSTORA, ISTRAŽIVANJE I UTVRĐIVANJE PRIORITETA I CILJEVA RAZVITKA RURALNOG PROSTORA NA PODRUČJU GRADA ZAGREBA ZA RAZDOBLJE 2009.-2016.			
2. Cilj: 1	ODRŽIVA I KONKURENTNA POLJOPRIVREDA			
3. Prioritet: 1	Gospodarenje poljoprivrednim zemljištem			
4. Mjera 2	Okrupnjavanje i uređenje zemljišta			
5. Opravdanost	Razvitak konkurentnije poljoprivrede Grada može se očekivati primjenom učinkovitijih tehnologija za što je preduvjet bolje gospodarenje poljoprivrednim zemljištem. Na području Grada zbog postojećeg stanja nužno je provesti dva procesa i to proces okrupnjavanje proizvodnih jedinica te istodobno hidro-pedološko i melioracijsko uređenje poljoprivrednih površina.			
6. Opis mjere	<p>Cilj je okrupnjivanje posjeda kako bi se omogućila učinkovitija i konkurentnija proizvodnja (učinkovitije korištenje mehanizacije, smanjenje troškova proizvodnje, specijalizacija) i prevladala ograničenja razvoja poljoprivrede koju karakteriziraju mali, usitnjeni i rascjepkani posjedi i poljoprivredne površine.</p> <p>Zbog „sukoba“ mnoštva interesa koji se preklapaju na ograničenim poljoprivrednim površinama Grada bitna je dobra suradnja svih zainteresiranih institucija.</p> <p>U provođenju ove mjere bitno je:</p> <ul style="list-style-type: none"> • primijeniti postojeću zakonsku legislativu koja uređuje problematiku poljoprivrednog zemljišta • pristupiti provođenju preporuka iz istraživačkog projekta „Inventarizacija poljoprivrednog zemljišta grada Zagreba i preporuke za poljoprivrednu proizvodnju“ te „Plan navodnjavanja i gospodarenja poljoprivrednim zemljištem Grada Zagreba“ • organizacijske i tehničke rokove za izvršavanje primjene i preporuka • svakodnevno vrednovanje i zoniranje poljoprivrednog zemljišta, opaske vezane za pretvaranje poljoprivrednog zemljišta u nepoljoprivredne svrhe • procjena troškova za proces konsolidacije poljoprivrednog zemljišta, prognoza vezano za trajanje i definiranje odgovarajućih dijelova, itd. • prijedlog kontrolne liste za mjere napretka u restrukturiranju zemljišta (koraci nadgledanja i vrednovanja). • izrada studije zainteresiranosti za preuzimanje gospodarstva od mladih poljoprivrednika <p>GU ovu mjeru treba povezati sa Zakonom o poljoprivrednom zemljištu i rezultatima i preporukama prije navedenih projekata.</p>			
7. Aktivnosti	Studija zainteresiranosti poljoprivrednika za okrupnjavanje posjeda i parcela Nadzor provedbe zakona o korištenju poljoprivrednog zemljišta			
8. Vrsta potpore	Stručna, savjetodavna, nadzor			
9. Korisnici	Poljoprivredna gospodarstva, poljoprivredne tvrtke, zadruge			
10. Financijski plan (%)	Grad	Država	EU	Korisnici
		Do 75%	NE	
11. Mjeru pokriva Zakonski okvir	Grad	Država	EU	
		Zakon o potpori i Program okrupnjavanja*		
12. Vremenski rok: Preporuka do kraja trajanja strategije -7 godina				

* u tijeku donošenje zakonskih i pod-zakonskih akata

1. PROGRAM	OCJENA POSTOJEĆEG STANJA RURALNOG PROSTORA, ISTRAŽIVANJE I UTVRĐIVANJE PRIORITETA I CILJEVA RAZVITKA RURALNOG PROSTORA NA PODRUČJU GRADA ZAGREBA ZA RAZDOBLJE 2009.-2016.			
2. Cilj: 1	ODRŽIVA I KONKURENTNA POLJOPRIVREDA			
3. Prioritet: 2	Podrška poljoprivrednim proizvođačima			
4. Mjera 3	Edukacija poljoprivrednih proizvođača			
5. Opravdanost	Podizanjem razine znanja poljoprivrednika povećati će se kvaliteta i kvantiteta poljoprivredne proizvodnje sa naglaskom na primjenu novih tehnologija i znanja o očuvanju okoliša. Cilj je povećati udio ekološke i organski proizvedene hrane i prehrambenih kultura koje nose veći profit proizvođačima. Proizvođači moraju podići i razinu znanja iz gospodarenja resursima (ekonomski znanja).			
6. Opis mjere	Cilj je podići stručnu razinu znanja kod poljoprivrednih proizvođača izvođenjem edukacijskih programa, odlascima na sajmove, u znanstvene i stručne institucije te kod drugih proizvođača u Hrvatskoj i u inozemstvu. Određeni programi bi se vrednovali kao formalni oblik i preduvjet za određene proizvodnje (licenciranje).			
7. Aktivnosti	<ul style="list-style-type: none"> • Istraživanje potreba za edukacijom (zainteresiranost, područja, vrijeme, oblik itd.) • Osiguranje uvjeta -nalaženje i opremanje prostora i materijala za izvođenje edukacije • Izvođenje edukacijskih programa • Institucionalizacija programa edukacije poljoprivrednika • Praćenje rezultata 			
8. Vrsta potpore	Stručna, tehnička i finansijska potpora			
9. Korisnici	Poljoprivredni proizvođači			
10. Finansijski plan (%)	Grad	Država	EU	Korisnici
		80 – 100%	NE	
11. Mjera pokriva Zakonski okvir	Grad	Država	EU	
		Zakon o potpori		
Vremenski rok: Preporuka. Do kraja trajanja strategije				

1. PROGRAM	OCJENA POSTOJEĆEG STANJA RURALNOG PROSTORA, ISTRAŽIVANJE I UTVRĐIVANJE PRIORITETA I CILJEVA RAZVITKA RURALNOG PROSTORA NA PODRUČJU GRADA ZAGREBA ZA RAZDOBLJE 2009.-2016.								
2. Cilj: 1	ODRŽIVA I KONKURENTNA POLJOPRIVREDA								
3. Prioritet: 2	Podrška poljoprivrednim proizvođačima								
4. Mjera 4	Promotivno-prodajne manifestacije								
5. Opravdanost	Manji proizvođači teže ostvaruju kontakt sa potrošačima koji često nisu upoznati sa proizvodima iz svoga okruženja. Da bi se to promijenilo potrebne su promotivno-prodajne manifestacije u obliku sajmova, izložbi, prigodnih nastupa, degustacija i sl.								
6. Opis mjere	Cilj je povećanje prodaje i imidža domaćih poljoprivredno-prehrambenih proizvoda, opskrba gradskog stanovništva s kvalitetnim proizvodima do kojih se teže dolazi te povećanje atraktivnosti Grada Zagreba kao turističke destinacije,								
7. Aktivnosti	<ul style="list-style-type: none"> • Istraživanje oblika manifestacija i zainteresiranosti proizvođača • Osiguranje uvjeta -nalaženje i opremanje prostora • Promotivno oglašavanje • Popratne manifestacije • Praćenje rezultata 								
8. Vrsta potpore	Edukacija, izrada promotivnog materijala i promotivno oglašavanje administrativni troškovi								
9. Korisnici	Fizičke i pravne osobe u rangu mikro poduzeća registrirane za djelatnost u sustavu PDV-a								
10. Financijski plan (%)	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th>Grad</th> <th>Država</th> <th>EU</th> <th>Korisnici</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table>	Grad	Država	EU	Korisnici				
Grad	Država	EU	Korisnici						
11. Mjera pokriva Zakonski okvir	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th>Grad</th> <th>Država</th> <th>EU</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table>	Grad	Država	EU					
Grad	Država	EU							
12. Vremenski rok: Cijelo razdoblje									

1. PROGRAM	OCJENA POSTOJEĆEG STANJA RURALNOG PROSTORA, ISTRAŽIVANJE I UTVRĐIVANJE PRIORITETA I CILJEVA RAZVITKA RURALNOG PROSTORA NA PODRUČJU GRADA ZAGREBA ZA RAZDOBLJE 2009.-2016.			
2. Cilj: 1	ODRŽIVA I KONKURENTNA POLJOPRIVREDA			
3. Prioritet: 3	Ekološka poljoprivreda			
4. Mjera 5	Potpora razvitku ekološke poljoprivrede			
5. Opravdanost	Ekološka poljoprivreda sve više dobiva na značenju kako kod potrošača kao pokretač novoga, tako i kod proizvođača koji sve više shvaćaju svoju ne samo proizvodno/ekonomsku ulogu nego i odgovornost za zdravlje potrošača. Ekološka proizvodnja zahtijeva višu razinu znanja proizvođača, potrošača te veću angažiranost kontrolnih sustava. Cijena na ekološki način proizvedenih proizvoda je viša od klasične proizvodnje te je namijenjena i određenom, manjem segmentu potrošačkog tržišta.			
6. Opis mjere	Cilj je povećanje broja proizvođača ekoloških proizvoda i smanjenje onečišćenja okoliša na ruralnom prostoru.			
7. Aktivnosti	<ul style="list-style-type: none"> • Edukacija i savjetodavne usluge; • Prodaja i marketing; • Troškovi kontrole i certifikacije; • Nabavka specifične opreme za ekološku proizvodnju; • Poticaji po hektaru površine sukladno procjeni smanjenja dohotka 			
8. Vrsta potpore	Stručna, savjetodavna, nadzor			
9. Korisnici	Fizičke i pravne osobe u rangu mikro poduzeća registrirane za djelatnost u sustavu PDV-a			
10. Financijski plan (%)	Grad	Država	EU	Korisnici
		Posebna plaćanja za ekološku	Da, ali upitan iznos	
11. Mjera pokriva Zakonski okvir	Grad	Država	EU	
12. Vremenski rok: do kraja trajanja strategije od najvjerojatnije 2010 -2013				

U sklopu Mjere 2.2. unutar IPARD programa Radnje za poboljšanje okoliša i krajolika očekuje se objava Pravilnika

1. PROGRAM	OCJENA POSTOJEĆEG STANJA RURALNOG PROSTORA, ISTRAŽIVANJE I UTVRĐIVANJE PRIORITETA I CILJEVA RAZVITKA RURALNOG PROSTORA NA PODRUČJU GRADA ZAGREBA ZA RAZDOBLJE 2009.-2016.			
2. Cilj: 1	ODRŽIVA I KONKURENTNA POLJOPRIVREDA			
3. Prioritet: 4	Proizvodno jačanje poljoprivrednih proizvođača			
4. Mjera 6	Razvoj prerade na gospodarstvima			
5. Opravdanost	<p>Uvođenje prerade na poljoprivredna gospodarstva značajno je zbog više čimbenika. Na taj način se tržištu nude proizvodi više razine prerade, bolje se koriste proizvodni resursi posebice radna snaga, kupcima se nudi i dio područja (tradicija, kultura, umješnost itd.). Ponudom proizvoda prerade jača se veza poljoprivrednika i potrošača.</p> <p>Na području Grada treba otkriti i reaktivirati zaboravljene tradicionalne proizvode, ali na temelju tradicije, kulture i ostalih obilježja podneblja uvesti u proizvodnju nove proizvode. Bivši, već zaboravljeni tradicionalni proizvodi temeljili su se na proizvodnji koja se danas može označiti kao ekološka. Ako se radi o novom proizvodu, onda se kod njegovog odabira prednost treba dati baš primjeni ekoloških postupaka i tehnologije proizvodnje.</p>			
6. Opis mjere	Cilj je povećanje dohotka i uposlenosti na seljačkim gospodarstvima.			
7. Aktivnosti	<ul style="list-style-type: none"> • Istraživanje potencijalnih gospodarstava • Istraživanje proizvoda i tržišta • Izrada projektne dokumentacija • Razvitak proizvoda • Registracije objekata • Organizacija proizvodnje i distribucija proizvoda • Umrežavanje proizvođača • Harmonizacija s EU legislativom za zaštitu zemljopisnog podrijetla, i oznaku izvornosti poljoprivrednog proizvoda i hrane; poljoprivredni proizvodi i hrana kao tradicijski specijaliteti. • Istraživanje neophodne tehničke infrastrukture za osiguranje količina, pakiranja proizvoda, nabave, dostave potrošačima u zemlji i inozemstvu • Edukacija 			
8. Vrsta potpore	Izrada projektne dokumentacija, administrativni troškovi, razvitak proizvoda, tehnička pomoć			
9. Korisnici	Poljoprivredna gospodarstva, proizvodne i prerađivačke tvrtke, poljoprivredne zadruge			
10. Financijski plan (%)	Grad	Država	EU	Korisnici
		65%	50-65%	
11. Mjera pokriva Zakonski okvir	Grad	Država	EU	
		Zakon o potpori	Očekuje se raspisivanje	
12. Vremenski rok: od 2010 - 2013				

Ova mjera će sukladno danas dostupnim informacijama najvjerojatnije biti raspisana za 2010 godinu. Uskoro se očekuje objava Pravilnika.

1. PROGRAM	OCJENA POSTOJEĆEG STANJA RURALNOG PROSTORA, ISTRAŽIVANJE I UTVRĐIVANJE PRIORITETA I CILJEVA RAZVITKA RURALNOG PROSTORA NA PODRUČJU GRADA ZAGREBA ZA RAZDOBLJE 2009.-2016.			
2. Cilj: 1	ODRŽIVA I KONKURENTNA POLJOPRIVREDA			
3. Prioritet: 4	Proizvodno jačanje poljoprivrednih proizvođača			
4. Mjera 7	Razvoj poljoprivrednih udruga i zadruga			
5. Opravdanost	Na istraživanom području proizvođači su po proizvodnim kapacitetima i po proizvodnji usitnjeni i tržno nekonkurentni. Značajniji tržni udjel i prepoznatljivost moguća je jedino kroz poslovno povezivanje proizvođača od kojih se najboljim pokazalo udruživanje u zadruge.			
6. Opis mjere	Cilj je okrupnjavanje proizvodnje i zajednički nastup na tržištu poljoprivredno prehrambenih proizvoda. Također se putem zadruge i udruge nudi jednostavniji pristup novčanim fondovima i novčanim sredstvima kao i bolje i efikasnije korištenje skupih proizvodnih sredstava (strojevi, oprema, skladišta, nastambe itd.).			
7. Aktivnosti	<ul style="list-style-type: none"> • Edukacija o važnosti zadružnog organiziranja • Osnivanje zadruga • Povezivanje zadruga i tržnih institucija 			
8. Vrsta potpore	Tehnička i finansijska potpora,			
9. Korisnici	Poljoprivredni proizvođači			
10. Finansijski plan (%)	Grad	Država	EU	Korisnici
		Do 50%	NE	
11. Mjera pokriva Zakonski okvir	Grad	Država	EU	
		Zakon o potpori		
12. Vremenski rok: Preporuka do 2015.				

1. PROGRAM	OCJENA POSTOJEĆEG STANJA RURALNOG PROSTORA, ISTRAŽIVANJE I UTVRĐIVANJE PRIORITETA I CILJEVA RAZVITKA RURALNOG PROSTORA NA PODRUČJU GRADA ZAGREBA ZA RAZDOBLJE 2009.-2016.			
2. Cilj: 1	ODRŽIVA I KONKURENTNA POLJOPRIVREDA			
3. Prioritet: 4	Proizvodno jačanje poljoprivrednih proizvođača			
4. Mjera 8	Izravna prodaja			
5. Opravdanost	Usitnjena poljoprivredna proizvodnja nije konkurentna poljoprivredama velikog obujma. Jedan od načina tržnog sudjelovanja je izravna prodaja kojom se ostvaruje izravan kontakt proizvođača i kupca. Na taj način osim prodaje proizvoda „prodaje“ se i tradicija, tehnologija, recept i nostalgija kupca.			
6. Opis mjere	Cilj je povećanje dohotka i uposlenosti na seljačkim gospodarstvima. Kroz ovaj oblik prodaje moguće je sačuvati i manje proizvođače koji će nuditi poljoprivredne proizvode ili prerađevine količinski manjeg obujma samostalno tijekom dobro osmišljenih prodajnih događaja.			
7. Aktivnosti	<p>Za ovu mjeru bitne su mnoge aktivnosti kao što su:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Istraživanje mogućnosti i zainteresiranosti za izravnu prodaju • Izrada projektne dokumentacije • Izrada promotivnog materijala i promotivno oglašavanje; • Nabavka opreme i sredstava za prodaju (štandovi, transportna sredstva, rashladna tijela...) • Organizacija prodajnih i promotivnih događaja • Edukacija 			
8. Vrsta potpore	Stručna, tehnička i finansijska potpora			
9. Korisnici	Fizičke i pravne osobe u rangu mikro poduzeća registrirane za djelatnost u sustavu PDV-a			
10. Financijski plan (%)	Grad	Država	EU	Korisnici
			Najvjerojatnije DA, ali upitan iznos	
11. Mjera pokriva Zakonski okvir	Grad	Država	EU	
12. Vremenski rok: Cijelo razdoblje				

Ova mjeru će sukladno danas dostupnim informacijama najvjerojatnije biti raspisana za 2010 godinu. Uskoro se očekuje objava Pravilnika.

1. PROGRAM	OCJENA POSTOJEĆEG STANJA RURALNOG PROSTORA, ISTRAŽIVANJE I UTVRĐIVANJE PRIORITETA I CILJEVA RAZVITKA RURALNOG PROSTORA NA PODRUČJU GRADA ZAGREBA ZA RAZDOBLJE 2009.-2016.			
2. Cilj: 1	ODRŽIVA I KONKURENTNA POLJOPRIVREDA			
3. Prioritet: 5	Kapitalno jačanje poljoprivrednih proizvođača			
4. Mjera 9	Investicije u poljoprivredne strojeve i opremu			
5. Opravdanost	Suvremeni strojevi i kvalitetna oprema bitna su sastavnica efikasne posebice konvencionalne poljoprivredne proizvodnje. Sve naglašeniji nedostatak radne snage na poljoprivrednim gospodarstvima i novija tehnologija zahtijeva kvalitetnije strojeve i opremu koji troškovno visoko opterećuju relativno nisku po gospodarstvu poljoprivrednu proizvodnju. Zbog toga značajnu ulogu bi imali neki od oblika zajedničke nabave te posebno korištenja poljoprivrednih strojeva.			
6. Opis mjere	Nedovoljno korištenje novih tehnologija posljedica je manjka znanja, nedostatka suvremenih strojeva i opreme čega je rezultat nedovoljno korištenje kapaciteta poljoprivredne proizvodnje. Cilj ove mjere je iskoristiti postojeće prednosti ruralnog područja Grada te modernizacijom strojeva i opreme unaprijediti obujam i kakvoću poljoprivredne proizvodnje.			
7. Aktivnosti	<ul style="list-style-type: none"> • Studija potrebnih strojeva i opreme s obzirom na stanje i očekivanu poljoprivrednu proizvodnju • Pomoći pri odabiru strojeva i opreme • Pomoći u pronašlasku izvora financiranja i pripremi dokumentacije • Edukacija 			
8. Vrsta potpore	Stručna, savjetodavna, nadzor			
9. Korisnici	Poljoprivredna gospodarstva, poljoprivredne tvrtke, poljoprivredne zadruge			
10. Financijski plan (%)	Grad	Država	EU	Korisnici
		40-50%*	50 - 65% *	
		50 – 65%		
11. Mjera pokriva Zakonski okvir	Grad	Država	EU	
		Zakon o potpori i Kapitalna ulaganja	Pravilnik o provedbi mјere 1.1. i mјere 1.2. unutar IPARD programa (NN 156/08)	
12. Vremenski rok:	IPARD pravilnik vrijedi do 2013. godine i biti će produžen. Neslužbene informacije govore o ukidanju Pravilnika o kapitalnim ulaganjima, ali će ga naslijediti Zakon. Preporuka. Do kraja trajanja strategije			

* Ovisno o tipu poljoprivrednog proizvođača i ovisno na području gdje se nalazi. Za područje grada Zagreba do 55% ukoliko je Mladi poljoprivrednik. IPARD program sufinancira samo određene vrste investicija. Ukoliko je ulaganje sufinancirano iz IPARDA, isti troškovi ne smiju biti sufinancirani iz drugih dodatnih izvora.

1. PROGRAM	OCJENA POSTOJEĆEG STANJA RURALNOG PROSTORA, ISTRAŽIVANJE I UTVRĐIVANJE PRIORITETA I CILJEVA RAZVITKA RURALNOG PROSTORA NA PODRUČJU GRADA ZAGREBA ZA RAZDOBLJE 2009.-2016.			
2. Cilj: 1	ODRŽIVA I KONKURENTNA POLJOPRIVREDA			
3. Prioritet: 5	Kapitalno jačanje poljoprivrednih proizvođača			
4. Mjera 10	Investicije u povećanje skladišnih kapaciteta			
5. Opravdanost	Veliki problem poljoprivrednim proizvođačima predstavlja nedostatak skladišnih kapaciteta odnosno visoki troškovi skladištenja poljoprivrednih proizvoda. To je posebice naglašeno kod sezonskih i lako kvarljivih proizvoda kao što su voće i povrće. Kako se radi o skupim investicijama i objektima kojima je preduvjet veća proizvodnja, njihova izgradnja mora uvažavati navedene činjenice odnosno moraju biti namijenjeni i korisnicama izvan ruralnog prostora Grada Zagreba. Odnosno, ako se ne planira izgradnja skladišnih kapaciteta onda se oni			
6. Opis mjere	Cilj ove mjere je da se kroz izgradnju/povećanje skladišnih kapaciteta na organiziran način objediniti ponuda poljoprivrednih proizvoda ruralnog područja Grada. Na ovaj način bi se kvalitetnije iskoristila stalna i relativno stabilna potražnja posebice za voćem i povrćem u Gradu Zagrebu. Skladišni kapaciteti bi bili namijenjeni većem broju proizvođača. Uspostava skladišnih kapaciteta, smanjiti će poslovni rizik proizvođača zbog odstranjivanja utjecaja sezonske fluktuacije cijena. Višak skladišnog prostora mogao bi se upotrijebiti za poljoprivredne proizvode iz drugi, udaljenijih dijelova Hrvatske.			
7. Aktivnosti	<ul style="list-style-type: none"> • Kvantificiranje raspoloživih skladišnih kapaciteta i njihovo korištenje od strane proizvođača Grada • Izrada studije opravdanosti povećanja skladišnih kapaciteta • Odabir modela skladišnih kapaciteta kako sa organizacijskog tako i sa tehnološkog aspekta • Pomoći u pronalasku izvora financiranja i pripremi dokumentacije • Edukacija 			
8. Vrsta potpore	Stručna, savjetodavna, nadzor			
9. Korisnici	Poljoprivredna gospodarstva, poljoprivredne tvrtke, poljoprivredne zadruge.			
10. Financijski plan (%)	Grad	Država	EU	Korisnici
		40% 50-65%		
11. Mjera pokriva Zakonski okvir	Grad	Država	EU	
		Zakon o potpori i Kapitalna ulaganja	Pravilnik o provedbi mjere 1.1. i mjere 1.2. unutar IPARD programa (NN 156/08)	
12. Vremenski rok: Preporuka. Do kraja trajanja strategije				

* Skladišni kapaciteti samo za određene investicije u skladu sa IPARD programom.

1. PROGRAM	OCJENA POSTOJEĆEG STANJA RURALNOG PROSTORA, ISTRAŽIVANJE I UTVRĐIVANJE PRIORITETA I CILJEVA RAZVITKA RURALNOG PROSTORA NA PODRUČJU GRADA ZAGREBA ZA RAZDOBLJE 2009.-2016.			
2. Cilj: 1	ODRŽIVA I KONKURENTNA POLJOPRIVREDA			
3. Prioritet: 5	Kapitalno jačanje poljoprivrednih proizvođača			
4. Mjera 11	Investicije u proizvodne objekte			
5. Opravdanost	Već je duže razdoblje prisutna diferencijacija proizvođača na tržno i samo-opskrbno usmjereni. Novi, suvremeni proizvodni objekti kao nužnost suvremene poljoprivredne proizvodnje su skupi i često njihova izgradnja i opremanje nisu praćeni od finansijskih institucija.			
6. Opis mjere	Cilj ove mјere je da se kroz izgradnju novih, suvremenih objekata doprinese razvitku ukupne poljoprivredne proizvodnje, odnosno prerade i dorade poljoprivrednih proizvoda na OPG.			
7. Aktivnosti	<ul style="list-style-type: none"> • Izrada studije opravdanosti izgradnje novog objekta • Pomoć u pronalasku izvora financiranja i pripremi dokumentacije 			
8. Vrsta potpore	Stručna, savjetodavna, nadzor			
9. Korisnici	Poljoprivredna gospodarstva, poljoprivredne tvrtke, poljoprivredne zadruge.			
10. Financijski plan (%)	Grad	Država	EU	Korisnici
		40% 50-65%		
11. Mjera pokriva Zakonski okvir	Grad	Država	EU	
		Zakon o potpori i Kapitalna ulaganja	Pravilnik o provedbi mјere 1.1. i mјere 1.2. unutar IPARD programa (NN 156/08)	
12. Vremenski rok: Preporuka. Do kraja trajanja strategije				

1. PROGRAM	OCJENA POSTOJEĆEG STANJA RURALNOG PROSTORA, ISTRAŽIVANJE I UTVRĐIVANJE PRIORITETA I CILJEVA RAZVITKA RURALNOG PROSTORA NA PODRUČJU GRADA ZAGREBA ZA RAZDOBLJE 2009.-2016.			
2. Cilj: 2	ODRŽIVI DOHODAK I KVALITETA ŽIVOTA U RURALNIM PODRUČJIMA			
3. Prioritet: 6	Diversifikacija zaposlenosti i dohotka			
4. Mjera 12	Razvoj ruralnog turizma			
5. Opravdanost	Očuvanje ruralnog prostora relativno neočišćenim zahtijeva nove djelatnosti koje će uvažiti postojeće stanje ali i pomoći u povećanju zaposlenosti i dohotka domicilnog stanovništva. Ruralni turizam u svim svojim oblicima pokazao se kao vrlo prihvatljiva aktivnost kojom se prezentira i nudi veliki broj sadržaja i proizvoda posjetiteljima.			
6. Opis mjere	Novija istraživanja pokazala su veliko zanimanje stanovnika Grada za kontinentalnim turizmom. To se posebno odnosi na ruralni turizam. Od oblika ruralnog turizma najveći interes je za agroturizmom koji povezuje poljoprivrednu proizvodnju, preradu, gastronomiju i potrošača u prirodnom okružju koje čini krajobraz, tradicijska arhitektura i gostoljubivost domaćina. Od ostalih oblika ruralnog turizma zanimljivi su sportski, izletnički, zdravstveni te religijski.			
7. Aktivnosti	<ul style="list-style-type: none"> • Planiranje turističke ponude uključivo i istraživanje tržišta; • Administrativni troškovi uključivo i registraciju agroturizma; • Izrada promotivnog materijala i promotivno oglašavanje; • Organizacija prodajnih i promotivnih događaja; • Izgradnja i uređenje ugostiteljskih sadržaja 			
8. Vrsta potpore	Stručna, tehnička i finansijska potpora			
9. Korisnici	Poljoprivrednici			
10. Finansijski plan (%)	Grad	Država	EU	Korisnici
		Do 50%	Da, ali upitan iznos	
11. Mjera pokriva Zakonski okvir	Grad	Država	EU	
		Zakon o potpori		
12. Vremenski rok: od 2010 – 2013 godine				

Ova mjeru će sukladno danas dostupnim informacijama najvjerojatnije biti raspisana za 2010 godinu. Uskoro se očekuje objava Pravilnika.

1. PROGRAM	OCJENA POSTOJEĆEG STANJA RURALNOG PROSTORA, ISTRAŽIVANJE I UTVRĐIVANJE PRIORITETA I CILJEVA RAZVITKA RURALNOG PROSTORA NA PODRUČJU GRADA ZAGREBA ZA RAZDOBLJE 2009.-2016.			
2. Cilj: 2	ODRŽIVI DOHODAK I KVALITETA ŽIVOTA U RURALNIM PODRUČJIMA			
3. Prioritet: 6	Diversifikacija zaposlenosti i dohotka			
4. Mjera 13	Razvoj obnovljivih izvora energije			
5. Opravdanost	Ekonomска и energetska kriza potakli су razmišljanja о развоју и кориштењу обновљивих извора енергије. Велика позорност се посвећује истраживању могућих извора с обзиром на карактеристике подручја. Осим нове енергије на овај начин се запошљава и дио становништва али се и скрби о отпацима pojedinih proizvodnji (poljoprivreda, шумарство, prerada i sl.).			
6. Opis mjere	Циљ мјере је побољшати структуру енергетске општине локалне заједнице користећи ресурсе и потенцијале подручја. У почетној истражити ће се зainteresiranost за производњу али и кориштење обновљивих извора енергије (вјетар, сунце, природни отпаци) на ruralном подручју. Зainteresiranim treba omogućiti uvid у технологију и економску opravdanost investicije. Zbog značajne потрајње за овако proizведенom energijom moguće je koristiti i proizvode iz drugih подручја posebno kod možebitne производње bio dizela. Iako je то manje за очекivati, ne treba isključiti.			
7. Aktivnosti	<ul style="list-style-type: none"> • Analiza могућности кориштења алтернативних/ обновљивих извора енергије • Израда стратегије о кориштењу алтернативних извора енергије • Укључивање зainteresiranih subjekata у процес едукације • Изградња погона за експлоатацију енергије 			
8. Vrsta potpore	Стручна, техничка и финансијска поддршка			
9. Korisnici	Poljoprivrednici, tvrtke, poduzetnici, потроšачи			
10. Financijski plan (%)	Grad	Država	EU	Korisnici
		Do 60%	Da, ali upitan iznos	
11. Mjera pokriva Zakonski okvir	Grad	Država	EU	
		Zakon o potpori		
12. Vremenski rok: od 2010 – 2013 godine				

Ova mјера ће sukladno danas dostupnim informacijama najvjerojatnije biti raspisana za 2010 godinu. Uskoro se очekuje objava Pravilnika.

1. PROGRAM	OCJENA POSTOJEĆEG STANJA RURALNOG PROSTORA, ISTRAŽIVANJE I UTVRĐIVANJE PRIORITETA I CILJEVA RAZVITKA RURALNOG PROSTORA NA PODRUČJU GRADA ZAGREBA ZA RAZDOBLJE 2009.-2016.			
2. Cilj: 2	ODRŽIVI DOHODAK I KVALITETA ŽIVOTA U RURALNIM PODRUČJIMA			
3. Prioritet: 6	Diversifikacija zaposlenosti i dohotka			
4. Mjera 14	Tradicijski obrti			
5. Opravdanost	Proizvodi tradicijskih obrta su nestali sa zagrebačkog tržišta. Obnova obrta ponudila bi zaboravljene nekad poznate proizvode koji bi se mogli ponuditi kao proizvodi visoke kvalitete i suvenirskog obilježja. Sve veći posjet turista Zagrebu uz prihvatljivu ponudu jamac je plasmana. Tu je i mogućost ponude u sklopu ruralnog turizma. Proizvodna mjesta bi se lako uklopila u turističku rutu ruralnog turizma.			
6. Opis mjere	Cilj je povećanje dohotka i uposlenosti na seljačkim gospodarstvima te povećanje atraktivnosti Zagreba kao turističke destinacije.			
7. Aktivnosti	<ul style="list-style-type: none"> • Edukacija; • Izrada projektne dokumentacije; • Administrativni troškovi; • Izgradnja, adaptacija i opremanje objekata za uspostavljanje tradicijskih obrta; • Organizacija prve prodajne pošiljke; • Brendiranje proizvoda; • Izrada promotivnog materijala i promotivno oglašavanje; 			
8. Vrsta potpore	Stručna, tehnička i finansijska potpora			
9. Korisnici	fizičke i pravne osobe u rangu mikro poduzeća registrirane za djelatnost u sustavu PDV-a			
10. Finansijski plan (%)	Grad	Država	EU	Korisnici
11. Mjera pokriva Zakonski okvir	Grad	Država	EU	
12. Vremenski rok: Prema potrebi				

1. PROGRAM	OCJENA POSTOJEĆEG STANJA RURALNOG PROSTORA, ISTRAŽIVANJE I UTVRĐIVANJE PRIORITETA I CILJEVA RAZVITKA RURALNOG PROSTORA NA PODRUČJU GRADA ZAGREBA ZA RAZDOBLJE 2009.-2016.			
2. Cilj: 2	ODRŽIVI DOHODAK I KVALITETA ŽIVOTA U RURALNIM PODRUČJIMA			
3. Prioritet: 6	Diversifikacija zaposlenosti i dohotka			
4. Mjera 15	Razvoj alternativnog nestalnog dohotka			
5. Opravdanost	U ruralnom prostoru posebice kod obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava prisutna je godišnja neravnomjerna potreba za radom. Razdoblja nedovoljne zaposlenosti kao većeg problema može se pokušati riješiti unutar i izvan gospodarstva što ovisi o mnoštvu čimbenika.			
6. Opis mjere	Cilj ove mjere je pronaći izvan gospodarstva mogućnost povremene zaposlenosti na poslovima bitnim za manju zajednicu, a za koje nisu u dovoljnoj mjeri zainteresirani ili nekvalitetno obavljaju veći sustavi. Np. to su poslovi čišćenja lokalnih prometnica od snijega, održavanje javnih površina itd.			
7. Aktivnosti	<p>Očekivane aktivnosti su:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Istraživanje oblika sezonske odnosno povremene (ne)zaposlenosti • Istraživanje zainteresiranosti lokalnog stanovništva • Edukacija • Nadzor 			
8. Vrsta potpore	Stručna, tehnička i finansijska potpora			
9. Korisnici	fizičke i pravne osobe u rangu mikro poduzeća registrirane za djelatnost u sustavu PDV-a			
10. Financijski plan (%)	Grad	Država	EU	Korisnici
		Do 60%	Da, ali upitan iznos	
11. Mjera pokriva Zakonski okvir	Grad	Država	EU	
		Zakon o potpori		
12. Vremenski rok: od 2010 -2013 godine				

Ova mjera će sukladno danas dostupnim informacijama najvjerojatnije biti raspisana za 2010 godinu. Uskoro se očekuje objava Pravilnika.

1. PROGRAM	OCJENA POSTOJEĆEG STANJA RURALNOG PROSTORA, ISTRAŽIVANJE I UTVRĐIVANJE PRIORITETA I CILJEVA RAZVITKA RURALNOG PROSTORA NA PODRUČJU GRADA ZAGREBA ZA RAZDOBLJE 2009.-2016.			
2. Cilj: 2	ODRŽIVI DOHODAK I KVALITETA ŽIVOTA U RURALNIM PODRUČJIMA			
3. Prioritet: 7	Poboljšanje kvalitete života u ruralnim područjima			
4. Mjera 16	Proširenje vodoopskrbne mreže i sustava odvodnje			
5. Opravdanost	Vodoopskrba je standard kojim se mjeri kvaliteta života na određenom području. Neplanska izgradnja naselja značajna je prepreka brže i kvalitetnije uključenosti kućanstava u vodoopskrbni sustav. Želja za očuvanjem ruralnog prostora od onečišćenja nameće potrebu i skrb o sustavu odvodnje i zbrinjavanju otpadnih voda.			
6. Opis mjere	Ova mjera će osigurati priključenje lokalnog stanovništva vodovodnu mrežu. Sustav odvodnje je također na nezadovoljavajućoj razini, te se ovom mjerom to planira sustavno riješiti respektirajući i brigu o zaštiti okoliša.			
7. Aktivnosti	<ul style="list-style-type: none"> • Izrada projektne dokumentacije • Objava natječaja • Odabir najpovoljnijeg ponuđača • Implementacija projekta • Nadzor 			
8. Vrsta potpore	Izvođenje radova, nabava opreme, nadzor			
9. Korisnici	Stanovnici područja			
10. Financijski plan (%)	Grad	Država	EU	Korisnici
		60 -100%	Do 100%, do 7.000.000 kn	
11. Mjera pokriva Zakonski okvir	Grad	Država	EU	
		Zakon o potpori	Mjera 3.1. (NN 156/08)	
12. Vremenski rok: od 2009 – 2013 godine				

* Za sustave kanalizacija i tretiranja otpadnih voda

1. PROGRAM	OCJENA POSTOJEĆEG STANJA RURALNOG PROSTORA, ISTRAŽIVANJE I UTVRĐIVANJE PRIORITETA I CILJEVA RAZVITKA RURALNOG PROSTORA NA PODRUČJU GRADA ZAGREBA ZA RAZDOBLJE 2009.-2016.			
2. Cilj: 2	ODRŽIVI DOHODAK I KVALITETA ŽIVOTA U RURALNIM PODRUČJIMA			
3. Prioritet: 7	Poboljšanje kvalitete života u ruralnim područjima			
4. Mjera 17	Povezivanje sa Gradom, modernizacija i obnova lokalnih cesta			
5. Opravdanost	Prometna povezanost sa središtem je jedno od mjerila koje ispitanici koriste kao obilježje kvalitete života u svome mjestu. Ono je bitno za svakodnevne aktivnosti (odlazak na posao, u školu, na zabavu itd.) i mjeri se brzinom i učestalošću komunikacije (ako je u pitanju javni prijevoz) te kvalitetom prometnica (za osobni prijevoz). Kvaliteta je bitna i za razvitak nekih gospodarskih aktivnosti u ruralnom području kao što su svi oblici turizma (rekreacijski, agroturizam, izletnički itd.).			
6. Opis mjere	Cilj je bolje povezivanje stanovnika ruralnog dijela sa centrom Grada. Lokalne ceste su dobro umrežene, ali su u prilično lošem stanju, te je neophodna njihova rekonstrukcija i obnova.			
7. Aktivnosti	Predviđene aktivnosti su: <ul style="list-style-type: none"> • Studija kvalitete prometne povezanosti • Studija stanja lokalnih cesta • Objava natječaja i odabir najpovoljnijeg ponuđača za modernizaciju i obnovu lokalnih cesta • Nadzor 			
8. Vrsta potpore	Izrada studije stanja i potreba, pronalazak finansijskih izvora, izvođenje radova, nadzor			
9. Korisnici	Stanovnici ruralnog područja, poduzeća			
10. Financijski plan (%)	Grad	Država	EU	Korisnici
11. Mjera pokriva Zakonski okvir	Grad	Država	EU	
12. Vremenski rok: Cijelo razdoblje				

1. PROGRAM	OCJENA POSTOJEĆEG STANJA RURALNOG PROSTORA, ISTRAŽIVANJE I UTVRĐIVANJE PRIORITETA I CILJEVA RAZVITKA RURALNOG PROSTORA NA PODRUČJU GRADA ZAGREBA ZA RAZDOBLJE 2009.-2016.			
2. Cilj: 2	ODRŽIVI DOHODAK I KVALITETA ŽIVOTA U RURALNIM PODRUČJIMA			
3. Prioritet: 7	Poboljšanje kvalitete života u ruralnim područjima			
4. Mjera 18	Osuvremenjivanje uvjeta obrazovanja			
5. Opravdanost	Obrazovanje počinje već u vrtićkoj dobi mlađih te što veća njihova uključenost u vrtić je prepostavka i jednostavnije uključenost u školski sustav. Sustav obrazovanja se ne okončava formalnim završetkom školovanja nego se odvija tijekom cijelog života (cijelo-životno obrazovanje).			
6. Opis mjere	Cilj ove mjere je osuvremeniti i poboljšati uvjete obrazovanja na svim razinama- od obnove objekata do modernizacije izvođenja nastave radi podizanja opće razine obrazovanja stanovnika ruralnog područja. Također se veća pozornost treba posvetiti neformalnim oblicima odgoja kao što su športske, kulturne i druge aktivnosti.			
7. Aktivnosti	<ul style="list-style-type: none"> • Modernizacija i izgradnja vrtića, škola, kulturnih ustanova i športskih objekata • Povećanje kapaciteta obrazovnih institucija • Modernizacija opreme u školama i vrtićima • Nabava opreme obrazovnim i športskim institucijama • Nadzor 			
8. Vrsta potpore	Izvođenje radova, nabava opreme, tehnička pomoć			
9. Korisnici	Stanovnici ruralnih područja			
10. Financijski plan (%)	Grad	Država	EU	Korisnici
		Do 100%	NE	
11. Mjera pokriva Zakonski okvir	Grad	Država	EU	
		Zakon o potpori		
12. Vremenski rok: Cijelo razdoblje				

1. PROGRAM	OCJENA POSTOJEĆEG STANJA RURALNOG PROSTORA, ISTRAŽIVANJE I UTVRĐIVANJE PRIORITETA I CILJEVA RAZVITKA RURALNOG PROSTORA NA PODRUČJU GRADA ZAGREBA ZA RAZDOBLJE 2009.-2016.								
2. Cilj: 2	ODRŽIVI DOHODAK I KVALITETA ŽIVOTA U RURALNIM PODRUČJIMA								
3. Prioritet: 7	Poboljšanje kvalitete života u ruralnim područjima								
4. Mjera 19	Poticanje aktivnije uloge mladih								
5. Opravdanost	Ruralno područje Grada nije jače izloženo demografskoj devastaciji. Ono je u posljednje doba u većini imigracijsko uz naglašen nedostatak kvalitetnih sadržaja za mlađi dio populacije. Mladi se često osjećaju i zapostavljeni u donošenju ključnih odluka za budućnost njihovih naselja.								
6. Opis mjere	Cilj mjere je aktivirati mlađe stanovništvo na svim razinama djelovanja, radi sprečavanja iseljenja te stvoriti uvjete za održivi «socijalni i intelektualni kapital» područja. Ova mjera će se ostvariti i kroz druge ciljeve, prioritete i mjere, ali je zbog demografske slike i nedovoljno prepoznatih aktivnosti mladih na ruralnom području istaknuta kao zasebna .								
7. Aktivnosti	<ul style="list-style-type: none"> • Izrada programa poticanja aktivnosti mladih stanovnika (od predškolskog doba do (ne)zaposlenih mladih stanovnika) • Poticanje i (su)financiranje osnivanja raznih oblika udruživanja mlađih stanovnika • Komercijalizacija sadržaja za aktivnosti mladih u slobodno vrijeme • Uključivanje i veće aktiviranje mladih u sve razine odlučivanja kod važnijih lokalnih projekata • Kreativne radionice 								
8. Vrsta potpore	Tehnička pomoć, materijalna i finansijska pomoć								
9. Korisnici	Mladi ruralnog područja, zainteresirane grupe (umjetničke, kreativne)								
10. Finansijski plan (%)	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th>Grad</th> <th>Država</th> <th>EU</th> <th>Korisnici</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td></td> <td>Do 55.000 kn</td> <td>Da, ali upitan iznos</td> <td></td> </tr> </tbody> </table>	Grad	Država	EU	Korisnici		Do 55.000 kn	Da, ali upitan iznos	
Grad	Država	EU	Korisnici						
	Do 55.000 kn	Da, ali upitan iznos							
11. Mjera pokriva Zakonski okvir	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th>Grad</th> <th>Država</th> <th>EU</th> <th></th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table>	Grad	Država	EU					
Grad	Država	EU							
12. Vremenski rok: od 2010 do 2013 godine									

* da u sklopu Mjere 2.2. . Priprema i provedba lokalnih strategija ruralnog razvoja koja još nije javno objavljena

1. PROGRAM	OCJENA POSTOJEĆEG STANJA RURALNOG PROSTORA, ISTRAŽIVANJE I UTVRĐIVANJE PRIORITETA I CILJEVA RAZVITKA RURALNOG PROSTORA NA PODRUČJU GRADA ZAGREBA ZA RAZDOBLJE 2009.-2016.			
2. Cilj: 2	ODRŽIVI DOHODAK I KVALITETA ŽIVOTA U RURALNIM PODRUČJIMA			
3. Prioritet: 7	Poboljšanje kvalitete života u ruralnim područjima			
4. Mjera 20	Poticanje privatnih inicijativa u pružanju „javnih“ usluga			
5. Opravdanost	Javna potrošnja mnogim državama predstavlja veliki problem. To je naročito izraženo ana nižim razinama kao što je lokalna samouprava. Zbog toga se potiču oblici javno-privatnog partnerstva u rješavanju određenih problema za koje „nije zainteresirana središnja vlast“.			
6. Opis mjere	Cilj mjere je poticanje javno-privatnog partnerstva koje se u praksi pokazalo kao dobar primjer rješavanja problema prvenstveno u izgradnji vrtića, škola, domova umirovljenika te poticanje poduzetničkih inicijativa prvenstveno u području zdravstvene i socijalne skrbi građana obzirom na nedostatak kapaciteta u postojećim institucijama. Osim podizanja opće razine usluge u ruralnom području, za dio kao što su domovi umirovljenika postoji interes i iz urbanog dijela Grada.			
7. Aktivnosti	<ul style="list-style-type: none"> • Izrada studije potreba za dječjim vrtićima • Izrada studije potreba za školama • Izrada studije potreba o socijalnoj skrbi • Podizanje razine kvalitete ustanova • Provedba i praćenje rezultata programa 			
8. Vrsta potpore	Izrada studija, tehnička i administrativna pomoć, nadzor i praćenje			
9. Korisnici	Stanovnici ruralnog područja, drugi stanovnici Grada, potencijalni ulagači			
10. Financijski plan (%)	Grad	Država	EU	Korisnici
		Do 55.000 kn	NE	
11. Mjera pokriva Zakonski okvir	Grad	Država	EU	
12. Vremenski rok: Cijelo razdoblje				

1. PROGRAM	OCJENA POSTOJEĆEG STANJA RURALNOG PROSTORA, ISTRAŽIVANJE I UTVRĐIVANJE PRIORITETA I CILJEVA RAZVITKA RURALNOG PROSTORA NA PODRUČJU GRADA ZAGREBA ZA RAZDOBLJE 2009.-2016.			
2. Cilj: 2	ODRŽIVI DOHODAK I KVALITETA ŽIVOTA U RURALNIM PODRUČJIMA			
3. Prioritet: 8	Šumski prostor i lovni turizam			
4. Mjera 21	Gospodarenje privatnim šumama			
5. Opravdanost	Dio ruralnog prostora Grada je šumski prostor pri čemu je jedan dio u privatnom vlasništvu (često u sastavu OPG). Šumama se još uvek loše gospodari i najčešće služe za sjeću drva za ogrjev, a manje se koriste druge mogućnosti toga dijela ruralnog prostora.			
6. Opis mjere	Cilj ove mjere je podići razinu gospodarenja šumama na višu razinu i to od sustavnog pošumljavanja, promjene šumskog sastava do stavljanja prostora u druge funkcije. Sve aktivnosti je potrebno uskladiti sa drugim zainteresiranim fizički i pravnim subjektima te jedinicama lokalne samouprave te			
7. Aktivnosti	<ul style="list-style-type: none"> • Analiza postojećeg stanja • Opravdanost i zainteresiranost za programe • Provedba i praćenje rezultata programa 			
8. Vrsta potpore	Izrada studija, tehnička i administrativna pomoć, nadzor i praćenje			
9. Korisnici	Stanovnici ruralnog područja, drugi stanovnici Grada, potencijalni ulagači			
10. Financijski plan (%)	Grad	Država	EU	Korisnici
11. Mjera pokriva Zakonski okvir	Grad	Država	EU	
12. Vremenski rok: Prema potrebi				

1. PROGRAM	OCJENA POSTOJEĆEG STANJA RURALNOG PROSTORA, ISTRAŽIVANJE I UTVRĐIVANJE PRIORITETA I CILJEVA RAZVITKA RURALNOG PROSTORA NA PODRUČJU GRADA ZAGREBA ZA RAZDOBLJE 2009.-2016.			
2. Cilj: 2	ODRŽIVI DOHODAK I KVALITETA ŽIVOTA U RURALNIM PODRUČJIMA			
3. Prioritet: 8	Šumski prostor i lovni turizam			
4. Mjera 22	Lovni turizam			
5. Opravdanost	Jedan od mogućih oblika povećanja ponude ruralnog prostora i njegove bolje iskoristivosti je i lovni turizam.			
6. Opis mjere	Cilj mјere je povećati ponudu sadržaja ruralnog prostora koji bi bio komplementaran poljoprivredi i nepoljoprivrednim djelatnostima ruralnog prostora. Ovaj oblik turističke ponude ne bi bio jače zastupljen zbog veličine ruralnog prostora i drugih oblika turističke ponude/potražnje kao što je izletnički turizam, rekreativni, zdravstveni itd.			
7. Aktivnosti	Istražiti oblike i smjernice razvitka Odredite zone lovног turizma			
8. Vrsta potpore	Izrada studija, tehnička i administrativna pomoć, nadzor i praćenje			
9. Korisnici	Stanovnici ruralnog područja, drugi stanovnici Grada, potencijalni ulagači			
10. Financijski plan (%)	Grad	Država	EU	Korisnici
11. Mjera pokriva Zakonski okvir	Grad	Država	EU	
12. Vremenski rok: Prema potrebi				

MJERE I AKTIVNOSTI PO GODINAMA

Mjera		2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
1. Poljoprivredno proizvodne zone	Određenje poljoprivredno proizvodnih zona i uvrštanje u „Zagreb plan“							
2. Okrupnjavanje i uređenje zemljišta		Utemeljenje službe za kontrolu korištenja poljoprivrednog zemljišta	Inventarizacija korištenja zemljišta te istraživanje želja i mogućnosti okrupnjavanja					Provjeda i nadzor
3. Edukacija poljoprivrednih proizvođača	Izrada programa edukacije							Provjeda
4. Promotivno-prodajne aktivnosti	Određenje promotivno prodajnih aktivnosti							
5. Potpora razvitu ekološke poljoprivrede	Izrada programa ekološke poljoprivrede		Provjeda i nadzor					
6. Razvoj prerade na gospodarstvima	Aktivnosti na označavanju poljoprivrednih proizvoda u registriranim objektima		Provjeda i nadzor aktivnosti					
7. Razvoj poljoprivrednih udruga i zadruga		Promocija i potpora osnutku						
8. Izravna prodaja	Istraživanje mogućnosti i zainteresiranosti	Nadzor						
9. Investicije u poljoprivredne strojeve i opremu			Potpore kroz mjere ruralnog razvoja					
10. Investicije u povećanje skladišnih kapaciteta			Potpore kroz mjere ruralnog razvoja					
11. Investicije u proizvodne objekte		Potpore kroz mjere ruralnog	Nadzor provedbe					

		razvoja					
12. Razvoj ruralnog turizma	Temeljne smjernice	Provedba i nadzor					
13. Razvoj obnovljivih izvora energije					Istraživanje mogućnosti i zainteresiranosti	Nadzor	
14. Razvoj alternativnog nestalnog dohotka				Istraživanje mogućnosti i zainteresiranosti			
15. Tradicijski obrti				Istraživanje mogućnosti i zainteresiranosti			
16. Proširenje vodoopskrbne mreže i sustava odvodnje		Suradnja sa nadležnim gradskim upravnim tijelima					
17. Povezivanje sa Gradom, moderniz. i obnova lokalnih cesta		Suradnja sa nadležnim gradskim upravnim tijelima					
18. Osuvremenjivanje uvjeta obrazovanja		Suradnja sa nadležnim gradskim upravnim tijelima					
19. Poticanje aktivnije uloge mladih			Suradnja sa nadležnim gradskim upravnim tijelima				
20. Poticanje privatnih inicijativa u pružanju „javnih“ usluga			Suradnja sa nadležnim gradskim upravnim tijelima				
21. Gospodarenje privatnim šumama	Pomoći u rješavanju imovinsko pravnih problema						
22. Lovni turizam			Program mogućnosti				

ZAKLJUČCI

Ruralni prostora Grada Zagreba je mjesto za kvalitetan život i rad lokalnog stanovništva. Prednosti život u ruralnom prostoru na području Grada Zagreba su prirodno okruženje, odsustvo gužvi i stresa koje nosi gradski život, a istovremeno zadovoljavajuće je razvijena infrastruktura, koju ima većina mjesta u ruralnom prostoru ili se infrastruktura nalazi u neposrednoj blizini, urbanom dijelu Grada Zagreba.

Dosadašnje mjere i aktivnosti u poljoprivredi i šumarstvu na području Grada Zagreba bile su usmjerene prema vlastitom ruralnom prostoru i poljoprivredi (najviše kroz potpore) ali i prema području hrane kroz oblike promocija, sajmova, stvaranje robnih marki i sl.

Ispitanici kao najveći problem svoga mjesta smatraju neriješenu kanalizaciju i odvodnju. Na drugom mjestu je problem neodgovarajućih društvenih i kulturnih sadržaja. Ostali problemi ruralnog prostora su poljoprivredni problemi, loše ceste i povezanost sa Gradom, neuređenost javnih površina i zagađenost prostora, nedostatak vrtića, nezaposlenost i nizak standard, nedostatak gradskog plina i trgovina mješovite robe te nedostatak mladih.

Većina anketiranih tvrdi da im se u posljednjih pet godina smanjuje poljoprivredna proizvodnja, manji dio da je ostala ista te najmanji da se povećala. Zabrinjavajuće je da najveći dio anketiranih nema uopće planova za narednih pet godina vezanih za poljoprivrednu proizvodnju, a vrlo mali dio ih misli povećati poljoprivrednu proizvodnju.

Postojeći ustroj Gradskog ureda za poljoprivodu i šumarstvo Grada Zagreba ne odgovara zadaćama i izazovima na koje bi on u buduće trebao odgovoriti. S toga se predlaže nova organizacija. S novom organizacijom ured bi se trebao preimenovati u: Gradski ured za poljoprivodu, ruralni razvoj, hranu i šumarstvo. Budući Ured bi trebao imati slijedeće ustrojbene jedinice: Strateško planiranje i procjena učinaka poduzetih mjeru; Ruralni razvitak; Ekološka i integrirana poljoprivredna proizvodnja; Dopunske djelatnosti u ruralnom prostoru; Opskrba Grada hranom; Informiranje, promocija, edukacija, manifestacije; Šumarstvo i lovstvo te Veterinarstvo .

Na temelju cjelokupnog istraživanja nameću se **dva strateška cilja** i to

- ODRŽIVA I KONKURENTNA POLJOPRIVREDA te
- ODRŽIVI DOHODAK I KVALITETA ŽIVOTA U RURALNIM PODRUČJIMA

sa **osam prioritetnih područja**:

Gospodarenje poljoprivrednim zemljištem; Podrška poljoprivrednim proizvođačima; Ekološka poljoprivreda; Proizvodno jačanje poljoprivrednih proizvođača; Kapitalno jačanje poljoprivrednih proizvođača; Diversifikacija zaposlenosti i dohotka; Poboljšanje kvalitete života u ruralnim područjima; Šumski prostor i lovni turizam

te **dvadeset i dvije mjere** za provođenje:

Poljoprivredno proizvodne zone; Okrupnjavanje i uređenje zemljišta; Edukacija poljoprivrednih proizvođača; Promotivno-prodajne aktivnosti; Potpora razvitku

ekološke poljoprivrede; Razvoj prerade na gospodarstvima; Razvoj poljoprivrednih udruga i zadruga; Izravna prodaja; Investicije u poljoprivredne strojeve i opremu; Investicije u povećanje skladišnih kapaciteta; Investicije u proizvodne objekte; Razvoj ruralnog turizma; Razvoj obnovljivih izvora energije; Razvoj alternativnog nestalnog dohotka; Tradicijski obrti; Proširenje vodoopskrbne mreže i sustava odvodnje; Povezivanje sa Gradom, modernizacija i obnova lokalnih cesta; Osuvremenjivanje uvjeta obrazovanja; Poticanje aktivnije uloge mladih; Poticanje privatnih inicijativa u pružanju „javnih“ usluga; Gospodarenje privatnim šumama; Lovni Turizam

POPIS KORIŠTENE LITERATURE I DOKUMENTACIJE

1. Bašić, Ksenija (2005): Depopulacija u gradskoj regiji Zagreba, Stanovništvo Hrvatske-dosadašnji razvoj i perspektive / Živić, dražen, Pokos, Nenad i Mišetić, Anka (ur.). - (Zagreb) : Institut društvenih znanosti Ivo Pilar , 198-210.
2. Čizmić, I. Živić, D. (2005): Vanjske migracije stanovništva Hrvatske - kritički osvrt, u «Stanovništvo Hrvatske - dosadašnji razvoj i perspektive», Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb
3. Državni zavod za statistiku, redovite publikacije i priopćenja
4. Grgić, I. i sur. (2007): Socio-ekonomski čimbenici pokretljivosti pučanstva na ruralnom području Hrvatske i grada Zagreba, Agronomski fakultet i Gradski ured za poljoprivredu i šumarstvo, Grad Zagreb
5. Grgić, I. i sur. (2008): Razvitak agroturizma na području grada Zagreba i okolice, Agronomski fakultet i Gradski ured za poljoprivredu i šumarstvo, Grad Zagreb
6. Grgić, I. i sur. (2009): Nepoljoprivredne djelatnosti kao mogućnost diversifikacije dohotka i zaposlenosti u ruralnom području Zagrebačke županije, Agronomski fakultet i Zagrebačka Županija
7. Grupa autora (2005): "Istraživanje mogućnosti razvijanja sela i seoskog prostora na području Zagrebačke županije", studija, voditelj Juračak, J., Zagrebačka županija i Agronomski fakultet Zagreb
8. Grupa autora (2005): "Istraživanje mogućnosti razvijanja sela i seoskog prostora na području Zagrebačke županije", studija, voditelj Juračak, J., Zagrebačka županija i Agronomski fakultet Zagreb
9. Grupa autora (2008): Inventarizacija poljoprivrednog zemljišta grada Zagreba i preporuke za poljoprivrednu proizvodnju, studija, voditelj Husnjak, S., Grad Zagreb i Agronomski fakultet Zagreb
10. Grupa autora (2008): Plan navodnjavanja i gospodarenja poljoprivrednim zemljištem Grada Zagreba, studija, voditelj Romić, D., Grad Zagreb i Agronomski fakultet Zagreb
11. Hrvatska gospodarska komora (2007), interni materijali
12. <http://dzs.hr> (Popis poljoprivrede 2003., Statistički ljetopis RH, 2008)
13. <http://www.zagreb.hr/>
14. <http://www.zg.hgk.hr>
15. Kranjčević Jasenka (2006). Teritorijalni pristup kao polazište za planiranje ruralnog razvoja. Proceedings from the First International Conference on Agriculture and Rural Development, Topusko Croatia, November 23-25. Journal of Central European Agriculture 7(3):549-551.
16. Ministarstvo mora, turizma, prometa i razvijanja (2005). Strategija regionalnog razvoja RH – smjernice za razvoj županija i širih regija.

17. Ministarstvo poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja (2008). Strategija ruralnog razvoja RH 2008.-2013. Nacrt.
18. Statistički ljetopis Republike Hrvatske, 2008, DZS, Zagreb
19. USAID Croatia (2005). Implikacije pridruživanja EU za lokalnu samoupravu u RH: regionalna politika i okoliš. (Publikaciju su priredili Katarina Ott, Alida Ban i Jasmina Pecotić, Institut za javne financije, uz doprinos Williama Kuglera, Pat Dusenbury i Juliane Pigey, The Urban Institute)

Anketna upitnica „Ocjena postojećeg stanja i mogućnost razvoja ruralnog prostora na području Grada Zagreba za razdoblje od 2009 do 2016 godine“

Stranica: RURALNO PODRUČJE GRADA ZAGREBA

1. Koliko Vam se sviđa život u ruralnom prostoru?

(Molimo zaokružite jedan odgovor)

- a) Jako mi se sviđa
- b) Sviđa mi se
- c) Niti mi se sviđa niti ne sviđa
- d) Ne sviđa mi se
- e) Uopće mi se ne sviđa

2. Navedite tri najveća problema za život u Vašem mjestu.

- a) _____
- b) _____
- c) _____

3. Koliko navedeni socijalni i ekonomski problemi vrijede za ruralno područje Grada?

	Uopće ne vrijede	Malо vrijede	Niti vrijede niti ne vrijedi	Vrijede	Puno vrijedi
Manjak mladog i stručnog stanovništva	1	2	3	4	5
Nezaposlenost stanovništva	1	2	3	4	5
Smanjenje broja novorođenih	1	2	3	4	5
Niske plaće i životni standard	1	2	3	4	5
Nedostatak stručne podrške za poduzetništvo	1	2	3	4	5
Nedostatak malih pogona/firmi primjerenih ruralnom prostoru	1	2	3	4	5
Loš imidž poljoprivrednika u društvu	1	2	3	4	5
Teškoće u prodaji poljoprivrednih proizvoda	1	2	3	4	5
Nedovoljno razvijena komunalna infrastruktura	1	2	3	4	5
Nedovoljno razvijena socijalna i društvena infrastruktura (dj. vrtić, škole, kulturna događanja)	1	2	3	4	5

**4.Ocijenite stanje komunalne i društvene infrastrukture mesta u kojem živite
(Za svaki ponuđeni sadržaj zaokružite svoje mišljenje)**

	Jako loše	Loše	Niti loše niti dobro	Dobro	Odlično
Prometna povezanost naselja (autobus, vlak)	1	2	3	4	5
Ceste (asfalt, makadam)	1	2	3	4	5
Kanalizacija	1	2	3	4	5
Opskrba električnom energijom	1	2	3	4	5
Opskrba plinom	1	2	3	4	5
Opskrba pitkom vodom	1	2	3	4	5
Telefon	1	2	3	4	5
Groblje	1	2	3	4	5
Odvoz krupnog otpada/deponiji za krupni otpad	1	2	3	4	5
Organizirani odvoz smeća (kontejneri i sl.)/deponij	1	2	3	4	5
Uređenost javnih površina (parkova, bazena za kupanje, skijališta, sanjkališta)	1	2	3	4	5
Ambulanta (pružanje zdravstvenih usluga)	1	2	3	4	5
Trgovine (dnevna opskrba)	1	2	3	4	5
Supermarketi	1	2	3	4	5
Specijalizirane trgovine (građ. materijal, pokućstvo, bijela tehnika)	1	2	3	4	5
Servisi za popravak i održavanje (automobilski, ostali)	1	2	3	4	5
Pošta (poštanski uredi)	1	2	3	4	5
Škole	1	2	3	4	5
Dječji vrtići	1	2	3	4	5
Restorani (svakodnevna ponuda jela)/catering	1	2	3	4	5
Agro-turistička ponuda	1	2	3	4	5
Turističke manifestacije (dani berbe grožđa, voća, stari obrti, glazbeni festivali, sportski turniri i slično)	1	2	3	4	5
Kulturne ustanove (dom, kino i sl.) i sadržaji	1	2	3	4	5
Sportsko-rekreacijske ustanove i sadržaji	1	2	3	4	5
Domovi za starije osobe	1	2	3	4	5
Uređenost stambenih objekata (kuća)	1	2	3	4	5
Buka i nečist zrak	1	2	3	4	5
Nešto drugo _____	1	2	3	4	5

5.Kako bi se, prema Vašem mišljenju, mogao poboljšati život u ruralnom prostoru na području Grada Zagreba?

6.Što biste Vi mogli učiniti za poboljšanje života u ruralnom prostoru na području Grada Zagreba?

7.Navedite tri mjere kojima bi Država mogla poboljšati život u ruralnom području Grada?

- a) _____
- b) _____
- c) _____

8.Navedite tri mjere kojima bi Gradska uprava mogla poboljšati život u ruralnom području Grada?

- a) _____
- b) _____
- c) _____

**ISPUNJAVAJU SAMO ONI KOJI IMAJU POLJOPRIVREDNO GOSPODARSTVO - OSTALI
PRELAZE NA PITANJE BR: 32 NA STR. 10**

9.Temeljni izvori dohotka za kućanstvo: rangirajte po važnosti izvore koje Vaše kućanstvo ima:

upišite 1 za najvažniji izvor, 2 manje važan i 3 najmanje važan

Rad na vlastitom poljoprivrednom gospodarstvu.....

Zaposlenje izvan gospodarstva.....

Osobni prihodi članova kućanstva (mirovine, socijalna pomoć, renta od danog
u zakup zemljišta, objekata itd.)

10. Status Vašeg poljoprivrednog gospodarstva (zaokružite):

- a) Klasično OPG b) OPG u sustavu PDV-a c) Obrt d) Trgovačko društvo

11.Obradive površine koje koristi Vaše gospodarstvo su (upišite):

vlastite _____ ha u zakupu _____ ha

od toga m² _____ stakleničkog/plasteničkog prostora

12.Navedite po redu važnosti tri vrijednosno najznačajnija proizvoda Vašeg gospodarstva.

Prvi _____

Drugi _____

Treći _____

13. Gdje prodajete i koliko pojedini kanal prodaje sudjeluje u ukupnoj prodaji Vaših poljoprivrednih proizvoda?

■ na gospodarstvu	_____ %
■ na lokalnoj tržnici	_____ %
■ na veletržnici i prekupcima	_____ %
■ ugostiteljima	_____ %
■ agroturističkim gospodarstvima	_____ %
■ ostali kanali prodaje:	_____ %
ZBROJ JE	100%

14.U posljednjih 5 godina Vaša poljoprivredna proizvodnja se (zaokružite):

- a) Smanjuje b) Povećava c) Ista je

15. Kakvi su Vam poslovni planovi u sljedećih 5 godina? (Jedan odgovor)

- Nemam planova
- Planiram povećati poljoprivrednu proizvodnju,
zašto _____
- Planiram ostati na istoj razini proizvodnje,
zašto? _____
- Planiram smanjiti proizvodnju, zašto?

16. Koji su problemi naročito izraženi u poljoprivredi u Vašem kraju? Što najviše muči poljoprivrednike Vašeg kraja? (Upišite probleme)

17. S kojim se problemima VI najčešće susrećete u poslovanju? (Upišite probleme)

18. Koliko navedeni problemi vrijede za Vas i Vaše poslovanje? (Za svaki ponuđeni sadržaj zaokružite svoje mišljenje)

	Nije problem	Mali problem	Problem je	Veliki problem	Vrlo veliki problem
Veličina zemljišta	1	2	3	4	5
Rascjepkanost zemljišta	1	2	3	4	5
Kupnja/zakup zemljišta	1	2	3	4	5
Radna snaga	1	2	3	4	5
Najam radnika	1	2	3	4	5
Dostupnost poslovnih informacija (cijene, kreditiranje itd.)	1	2	3	4	5
Dostupnost savjeta stručnjaka	1	2	3	4	5
Odnos državne uprave prema seljaku	1	2	3	4	5
Cijena i dostupnost repromaterijala	1	2	3	4	5
Nabava strojeva i opreme	1	2	3	4	5
Iskorištenost strojeva i opreme	1	2	3	4	5
Skladištenje i priprema proizvoda za tržište	1	2	3	4	5
Poznavanje tehnologije koju koristite u proizvodnji	1	2	3	4	5
Cijena koju postižete u prodaji proizvoda	1	2	3	4	5
Količina koju možete prodati	1	2	3	4	5
Postojeći uvjeti kreditiranja	1	2	3	4	5

19. Ocijenite Vaše zadovoljstvo suradnjom s:
(zaokružite ocjenu u svakom redu)

	Nema suradnje	Jako nezadovoljan	Nezadovoljan	Niti zadovoljan niti nezadovoljan	Zadovoljan	Jako zadovoljan
Ostalim poljoprivrednicima	0	1	2	3	4	5
Ministarstvom poljoprivrede	0	1	2	3	4	5
Gradskim uredom za poljoprivredu	0	1	2	3	4	5
Savjetodavnom službom	0	1	2	3	4	5
Agencijama koje se bave turizmom	0	1	2	3	4	5
Bankama	0	1	2	3	4	5
Nevladinim udrugama koje se bave pitanjima ruralnog razvoja	0	1	2	3	4	5

20. Biste li se udružili s ostalim poljoprivrednim proizvođačima s ciljem zajedničkog plasmana svojih proizvoda?

Već sam član Da Ne Ne znam

21. Tko bi, po Vašem mišljenju, trebao inicirati takvo udruživanje? (moguće više odgovora)

- Sami proizvođači
- Lokalna vlast
- Netko treći, tko _____
- Ne znam

22. Koji je Vaš poslovni stav o ekološkoj poljoprivredi?

- a) Već proizvodim ekološke proizvode
- b) Ne proizvodim ali razmišljam da započнем s ekološkom proizvodnjom
- c) Ne proizvodim niti se mislim baviti ekološkom proizvodnjom
- d) Nemam mišljenje o njoj

23. Ako nemate ekološke proizvodnje na svom gospodarstvu navedite razlog zbog čega nemate?

24. Uz koje prepostavke biste proizvodili na ekološki način?
(Navedite dvije prepostavke)

- a) _____
- b) _____

25. Jesu li Vam potrebna dodatna kapitalna ulaganja u vaše gospodarstvo u narednih pet godina? (Zaokružite i upišite)

- a) Da _____ kn
i to za _____
b) Ne

26. Jeste li do sada koristili neki od predpristupnih (međunarodnih) fondova? (Zaokružite i upišite)

- a) Da, koji _____ i za što _____?
b) Ne,
zašto _____?

27. IPARD program? (Zaokružite)

Jeste li upoznati s IPARD programom?	DA	NE	
Namjeravate li se kandidirati za bespovratna sredstava?	DA	NE	NE ZNAM
Namjeravate li koristiti usluge Savjetnika?	DA	NE	NE ZNAM
Smatrate li neophodnim trening o IPARD programu?	DA	NE	NE ZNAM

1. 28. Kod korištenja predpristupnih (međunarodnih) fondova problemi su:
(Zaokružite u svakom redu po jedan odgovor)

	Nije problem	Mali problem	Problem je	Veliki problem	Vrlo veliki
Dostupnost informacija	1	2	3	4	5
Stručna pomoć	1	2	3	4	5
Prevelika administracija	1	2	3	4	5
Vlastita sredstva za sufinanciranje	1	2	3	4	5
Ako niste upoznati sa fondovima zaokružite	X				

29. Planirate li se u sljedećih 5 godina natjecati za neke od programa:
(označite sa X za svaki od programa)

Program	Da	Ne	Ne znam
predpristupni (EU)			
državni			
gradski			

30. Jeste li upoznati s Prijedlogom Zakona o državnoj potpori poljoprivredi i ruralnom razvoju koji za cilj ima prilagodbu domaćeg sustava potpore potporama u sklopu Zajedničke poljoprivredne politike EU?

Ako je odgovor DA, kakve će posljedice promjene Zakona imati na Vaše poslovanje? _____

Ako je odgovor NE, Smatrate li neophodnim uvođenje treninga o promjenama zakonodavstva? a) Da b) Ne

31. Kako se informirate o tehnologiji, agrarnoj politici i ostalom što je bitno za Vaše poslovanje? (Rangirajte po važnosti pri čemu je 1= najmanje važno 5 = najvažnije)

Osobno poznanstvo
Internet
TV i radio
Pisani materijali (stručni, novine, leci,)
Udruge, zadruge i dr. organizirani oblici

Stranica: DEMOGRAFSKA OBILJEŽJA

32. Spol upravitelja gospodarstva / kućedomaćina?

žensko

muško

33. Dob upravitelja gospodarstva/ kućedomaćina?

_____ godina

34. Školska spremna upravitelja gospodarstva / kućedomaćina?

visoka ili viša škola

srednja škola

osnovna škola

bez škole

35. Zanimanje upravitelja gospodarstva/kućedomaćina?

(Zaokružite jedan odgovor)

- a. Poljoprivrednik
- b. Nepoljoprivrednik u radnom odnosu
- c. Obrtnik ili samostalni poduzetnik
- d. Umirovljenik
- e. Nešto drugo (upišite što) _____

36. Jeste li završili strukovnu školu ili tečaj vezan za poljoprivredu?

a) Da i to _____

b) Ne

37. Broj članova kućanstva?

38. Koliko članova kućanstva radi "puno radno vrijeme" na poljoprivrednom gospodarstvu?

a) _____

b) Nemam poljoprivredno gospodarstvo

39. IMATE LI STALNO ZAPOSLENIH DRUGIH OSOBA NA GOSPODARSTVU?

a. Da b. Ne c) Nemam poljoprivredno gospodarstvo

40. UZIMATE LI POVREMENE NADNIČARE ("SEZONCE") ZA RAD NA GOSPODARSTVU?

1. Da 2. Ne c) Nemam poljoprivredno gospodarstvo